

A TISZÁNINNENI
REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET

1917. ÉVI SZEPTEMBER HÓ 18-IKÁN MISKOLCON
TARTOTT ŐSZI RENDES KÖZGYŰLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

SZERKESZTETTE :

CZINKE ISTVÁN
EGYHÁZKERÜLETI LELKÉSZI FŐJEGYZŐ.

149. SZÁM.

1917
NYOMATOTT A REF. FŐISKOLAI KÖNYVNYOMDÁBAN.
SÁROSPATAK

A tiszáninneri ref. egyházkerület az 1917. évi rendes őszi közgyűlését szeptember-hó 18-ikán Miskolcon tartotta meg Dr. Tüdős István püspök és Dókus Ernő főgondnok elnöklete alatt.

Jelenvoltak :

Mint egyh.-ker. jegyzők : Czinke István fő-, Sütő Kálmán, Janka Károly aljegyzők lelkeszi részről, Dr. Puky Endre fő-, Dr. Mitrovics Gyula aljegyző világi részről.

Mint egyh.-ker. tanácsbírák : (lelkésziek) Kérészy Barna, Idrányi Barna, Fodor György, Péter Mihály, Komjáthy Gábor ; (világiak) : Dókus Gyula.

Mint egyh.-ker. főügyész : Bizony Ákos. Mint egyh.-ker. alügyész és pénztárnok : Dr. Regéczy József.

A sárospataki főiskola képviselőiben : Tanárképviselők: Theol. akad.) Rohoska József. (Jogakad.) Dr. Buzá László. Sárospataki főgimn. Ellend József.

Az egyh.-ker felsőbb leányiskola részéről : Dombay László.

A miskolci ref. főgimn. részéről : Dr. Kosztolányi Zoltán.

A rimaszombati főgimn. részéről : Kerekes D. zsó.

Mint tanító-képviselők : Becske Bálint, Csiky Béla, Gööz Ferenc. Gagy Károly.

Az abaúji egyházmegyéből : Róvész Kálmán esperes, Mecznér József gondnok, Szobonya István, Kovács István, Szilva István, Dobozy István, Naményi Gyula, Kócán György.

Az alsóborsodi egyházmegyéből : Szalóczy Pál h. esperes, Br. Vay Elemér gondnok, id. Sólyom Gyula, Tóth Béla, Farkas István, Bónis Bertalan, Deák Gyula.

Az alsózempléni egyházmegyéből: Bálint Dezső esperes, Meczner Béla gondnok. Bartha József, Dr. Kiss Sándor, id. Miklós Béla.

A felsőborsodi egyházmegyéből: Vadász Pál esperes, Ragályi Béla gondnok, Botos József, Elek József, Barna Gyula, Dr. Orbán Barna.

A felsőzempléni egyházmegyéből: Hutka József esperes, Nemes Lajos h gondnok. Szeghő Benő, Virágh József, Bernáth Aladár, Bajusz Andor, Bernáth Béla.

A gömöri egyházmegyéből: Buzi Márton esperes, Lukács Géza gondnok, Ruszky Gyula, Pósa Lajos, Réz László, Süteő István.

A tornai egyházmegyéből: Ragályi Géza esperes, Arday Dániel, Szabados László.

Az ungi egyházmegyéből: Szűcs István esperes, Bernáth Zoltán gondnok, ifj. Szakal István, Nagy Sándor. Dr. Magda Sándor, Dr. báji Patay György.

A) Az egyházkerületi közgyűlés reformációi emlékünnepe.

I.

Imádság

a reformáció négyszázados évfordulója alkalmából. Elmondotta a tiszáninneni egyházkerület 1917. szept. 18-iki közgyűlése alkalmával tartott isteniszteleten Miskolcon, a Kossuth-utcai templomban dr. Tüdös István püspök.

Hálaadással járulunk Elődbe s dicséret-mondással magasztalunk Tégedet óh örökkévaló Isten, kegyelmes Atyánk a Jézus Krisztusban azért a megszámlálhatatlan sok lelki és testi áldásért, amelyeket ingyen való kegyelmedből megszűnés nélkül osztogatsz számunkra, hogy annál inkább éljen Veled, Benned, Általad és Neked az ember, akit a Magad képére teremtettél és lelkedből lehel-tél szikrát lelkébe.

Dicsérünk Tégedet óh Isten, hogy az elmúlt éjszakában is vigyáztál reánk, megoltalmaztál minden veszedelemtől s e reggelnek idejére kegyelmesen felvirasztottál, hogy megujult testtel és erővel folytathassuk munkáinkat, amelyekkel örök és nagy célokat szolgálhatunk, ha híven és igazán cselekedszük azokat. Óh légy is mellettünk, hogy a Te dicsőségedre élhessünk s életünk áldozattétel gyanánt essék Te előtted.

A hálaadás poharát vesszük kezünkbe e napon azért is óh mi Istenünk, hogy megemlékezzünk arról az időről, amikor ismét kitöltöttél lelkedből a lelkekre s a reformációval újjászületést adtál földi gyermekeidnek, hogy visszatérvén Szent Fiadhoz, egyedül őt tartsák Megváltójuknak s Megtartójuknak, senkiben másban ne legyen idvességük, az Ő neve legyen a boldogító, igéje az idvezítő, példája az éltető s amaz egyetlen nyereség, aki mind az életben, mind a halálban békességet szerez a Benne bízónak.

Hálaadással emlékezünk meg a négyszáz évvel ezelőtt megindult vallás erkölcsi megújulásról, amellyel a lelkedtől lelkedzett reformátorok a próféták és apostolok munkáját kívánták akaratom szerint folytatni, hogy lélekben és igazságban tiszteljenek Tégedet mindazok, akik könyörögnek Hozzád, oltalmat várnak Tőled s Benned vetik bizodalomukat. Te indítottad meg lelköket, Te hajtottad szívöknek mozdulását, Te ébresztéd fel az aluvókat, Te erősítetted a gyengéket, Te tetted rájuk nézve az evangéliumot világosság és igazság forrásává, amelyből az örökélet kenyerét és italát vették, hogy meg ne éhezzenek, meg se szomjuhozzanak soka örökké.

Fiad által megváltottad óh Atyánk földi gyermekeidet s a megváltottak a látható anyaszentegyházban ama láthatatlant építették, országodat terjesztették mindaddig, míg a kísértő ismét fel nem emelte sarkát s a lelkeknek ereje meg nem tört a kísértések miatt, amelyek által, mint jók, próbára tették, hogy annál jobban tündököljék a szeretet, hűség és igazság! Óh, de a világ és annak hiábavalóságai, a bűn és annak kísértő társai megejtették a próbára tetteket s országod mennyei fényességét eltesztvén, földi ragvogás kápráztatta el a lelkek szemeit, a keskeny ut és a szoros kapu helyett széles ösvények és tágas kapuk nyíltak meg, hogy az ideig tartó örömben elvesszen az örökké tartó boldogság után való sóvárgás.

Uram! a gyöngyök, a drága kincsek, az örökkétartó igazságok, evangéliumod fényessége, szívbe írott törvényeid üdvözítő hatása, az örök Szeretet elevenítő ereje, az élő hitnek hegyeket mozgató hatalma, a reménységnek tápláló igazsága, a bizodalomnak rendíthetlensége, a Veled való életnek megszentelő volta, a Fiad halálának megváltó s üdvözítő eredménye, Lelked tüzének építő munkája mind-mind mintha megsemmisült volna, mintha *az emberi ész, hatalom, cél és eszköz* alacsony rendű hivatásának lett volna alárendelve, hogy a végső fokon az ember és intézményei legyenek Te helyetted s erőd helyett a szentek, az igazak; az örökkévalók, az imálandók s a tiszteletre méltók . . . ! Óh még a Te imádásod és tiszteleted is mintha egyedül csak a *külsőségen* fordult volna meg s a *belső* igazság erejét veszítve tűnt volna el!

Óh az ember önmagát emelte, önmagát isteníttette s a jobb lelkek áhítoztak Utánad a benső imádásod, a belső tisztaság után, amelyben csak Te élsz, Te uralkodol s az igazság, szeretet és békesség ölelkeznek egymással, vezetve a hit által, amelynek mustármagnyi ereje² is elegendő, hogy a hegyeknek és mélységeknek parancsoljon.

Jött, mert úgy akartad, úgy parancsoltad, jött a lelki világ megújodása, hogy hit által kegyelemből igazuljunk meg, hogy a Krisztus neve legyen a zászló, amely alatt testvérek gyülekeznek, hogy az emberben az isteni eredet érvényesüljön, hogy a népek és nemzetek ereje a valláserkölcsi tisztaságért, a műveltségért, a tudományért, eszményi célokért való küzdelmek során emelkedjék az öntudatos lélek magaslatára, ahol az egy akol és egy pásztor örök hite valósággá leend s érezheti a halandó, hogy az örök élet már e földön az övé lett!

Ebben a megújodásban, amely a megtisztulás, a jobbá, nemesebbé válás benső gyötrelmei között ment végbe, lelked vezette a lelkeket, igéd volt a szövétnek s akiket elsőkké tettél, lemondottak egyéni jogaikról, hogy a közt szolgálják, lettek szolgálkká a Te országod építésében, mint az apostolok, akik a krisztust követték. S ott tündökölt kegyelmedből a nemzetek és egyesek homlokán ama kimetszett bélyeg, amelyről mindenek megismerték, hogy az új ég és új föld birtokosai a bárány vérén megváltva és az örökkévalóságra elhíva élnek.

Óh Atyánk földobog a szívünk, fölragyog a szemünk, hogy a reformáció első századában a lelkek megelevenedtek, a szívek megmozdultak, az új élet megindult s lőn világosság és igazság, megértés és békesség, hogy országod polgárai boldogok legyenek.

S aztán jött a megpróbáltatásunk is, a lelkek kényszerítése a hitehagyásra, szent helyeink elfoglalása, oltárod szolgálainak bebörtönözése, gályára hurcolása, jöttek a zsoldos hadak a daltermő vidékeken, a vértörvényszékek a szeretet völgyein és halmain, a titkos munkák megtévesztő és elejtő hatásai, hogy szinte megszűnt az új ég és új föld, mert könnyullatás volt kenyerünk éjjel és nappal, mert a lélekre a Veled való társalgásban is bilincs szorult, mert a szívnek sóhajtása is megkötöztetett s a lelkiismeret, ez a Te titkos erőd, rabbá lett a kárhozatot szülő keservek

és gyötrelmek között, hogy annál inkább buzduljanak a szabadság és igazság vértanui.

Mert vértanuságra hívtál el őseinkben annyiszor, ahányszor örök céljaid ezt parancsolták s az elnémult ajkak, az elnémult harangok, a bezárt templomajtók, az üldöztetés keservei mind-mind vértanuság voltak, hogy a hitért omlott vér végre égre kiáltson s megszűnjék az eltiportatás, a lélek éljen vallásszabadságban, szebb jövőre törekvésben, közös holdogság munkálásában!

Hajnalhasadás volt, hogy a nagy és nehéz harcok után itt e magyar hazában, ott künn az idegen országokban a lelkek szabadon gondolkozhattak, hittel imádkozhattak, templomok épülhettek s a lelki jogegyenlőség egyszerű hajlékai és pompás palotái emelkedhettek, várván a népek és nemzetek boldog haladását. Óh Uram a vér-özönök, a könnypatakok, a fájdalom-tengerek, a megpróbáltatás árjai után a tiszta evangyéliomi élet utjai megnyíltak, a keresztyén türelem kezdte már a rózsákat is teremni, hogy a századok emlékein táplálkozó lelkek élvezni kezdék az örökkévalóságot. Saját legbensőbb világunkban és itt e magyar hazában megindult az alkotás munkája, hogy a múlt idők fényes emlékeihez társuljanak a jövő ígéretei a jelenvaló idők buzgóságai folytán . . . Epedve vártuk, hogy a századfordulón a békealkotások dicsőséges eredményeivel járulhatunk Elődbe s boldog dicsekvéssel szólhatunk: él az Úr, aki békességet ad az ő népének . . . !

Uram! Te látod, Te tudod legjobban, hogy nincsen békesség, mert a háborúnak angyalai viaskodnak, a romlás és pusztulás erői diadalmaskodnak, a lelkek felett a félelem és retegés uralkodnak s a mi örömnepünkön gyászfátyol rezeg át, örvendezésünkbe beleharsog a kín és gyötrellem jajszava s a halál angyalának sikoltása. Örömenekünkbe gyászhangok vegyülnek, emlékezéseinken átrezdül az özvegyek és árvák jajgatása. Uram! a boldogságunkban itt van a fájdalom, a megpróbáltatás, a bánat, sőt a halál is!

Óh, de hitünk nem gyöngül, sőt erősödik, bizodal-munk nem tétovázik, hanem rendithetetlenül megáll: mert tudjuk, hogy Te Atyánk továbbra is velünk maradsz!

Mindeddig velünk volt Uram a Te kegyelmed: óh ne vond el tőlünk ezután sem. Négyszáz évnek hosszú ideje alatt örömben és bánatban, szerencsében és szerencsétlenségben, sikerben és kudarcban, fejlődésben és hanyatlásban velünk voltál Atyánk: óh légy velünk ezután is. Mert még mindig érezzük hivatásunkat, — még mindig távol van a tökéletességtől az emberi nemzetség, — még mindig nem vagyunk egymást szerető testvérek . . . Állj azért a reformáció munkásainak, híveinek, vezéreinek s minden rangu tagjainak oldala mellett, hogy lássunk éjjel tűzoszlopot, nappal biztos vezért s, az új század éveiben jöjjön el a Te országod s tölts be uralkodásod e földet! Legyen igédnek mindenhol szabad folyása, a lelkeknek megelégtetése s boldogsága, a szíveknek édes nyugalma és békessége, hogy a templomok és iskolák szaporodjanak, általok a jók is gyarapodjanak, a gonoszok magva pedig semmisülésbe vesszen. Hadd jöjjön el az áldott béke, amelynek idején a lelkek örvendezzenek Tebenned és szolgáljanak Tenéked, hogy nevedre minden térd meghajoljon s minden ajkról hangozzék a vallástétel: szent, szent, szent az Ur, az örökkévaló Isten!

A mi édes magyar hazánk fölött óh hadd terüljön el a reformáció új századával a szabadság, a boldogság, a nemzeti jólét a virágzás örökké derűs fényben tündöklő égboltozata, hogy itt király és alattvaló, gazdag és szegény, tanult és tanulatlan találkozzván egymással: testvérekként élhessenek. Tedd magyar református Sionunknak nagyjait és kicsinyjeit hitben erősekké, hűségben állhatatosakká, a szeretetben fáradhatatlanokká, az áldozatkészségben elfogyhatatlanokká, hogy boldog nép lakozzék itt tiszta erkölcsiségben, tudományban, műveltségben, emberszeretben!

Uram, legyen kegyelmedből falaink között csendesség és jó békesség most és mindörökké Ámen.

Mi Atyánk . . .

Mi Urunk Istenünk! hálaadásunk és dicséretmondásunk, könyörgésünk s bizodalmas gyermeki esedezésünk legyen kedves Te előtted s adj rá kegyelmes választ is Szent Fiad a Jézus Krisztus által. Ámen.

II.

A Reformáció.

Ünnepi beszéd. Irta s a Tiszáninnyi Ref. Egyházkerület által a Reformáció négyszázados évfordulója alkalmából 1917. évi szeptember hó 18 án, Miskolcon tartott emlékünnepevényen elmondotta: Rohoska József sárospataki teológiai tanár.

Ünneplő gyülekezet!

Múltak dicsőségének fénylő sugárjai törnek át a komor jelennek sötét fellegeit. A magyar Sion egyik őrtornyában Hallelujah hangjai zendülnek s elnyomják a kint a tomboló viharok zugását. A „Kicsiny sereg“ kiszakítja magát egy ünnepi órára a háború zajából s a békesség házában, Istenhez emelkedve, hálás szívvvel áldoz a nagy idők emlékezetének.

A reformáció négyszázados évfordulóját ünnepeljük. Elmélyedő lélekkel állunk meg ama hatalmas világtörténeti tény előtt, mely a XVI. században új irányt mutatott az emberi művelődésnek és előhaladásnak. Nem embereket ünneplünk, hanem az isteni erőt, mely a nyugvó tömegeket megmozdította és a szunnyadó milliőkat új életre ébresztette.

Én sem szándékozom itt ma, nagy férfiakat dicsőíteni: Istené a dicsőség, aki négyszáz évvel ezelőtt kitölté lelkét a népre és a nép, az évezredekig elnyomatásban élő nép megindította *a világtörténelem egyetlen teljes sikerű, egyetemes szabadság mozgalmát* a reformációban.

I.

A reformáció a világtörténelem legimpozánsabb jelensége. A hagyományos történelem-felfogás egyoldaluan

vallási jelentőséget tulajdonít neki. Kétségkívül egész külső megjelenésében a vallási formák a szembeötlők, de lényegében sokkal több az, mint amit *vallási* alatt szoktunk érteni. Sokkal egyetemesebb, mintsem egy vallási csoport vagy felekezet szűkebb köréhez lehetne lekötni, hiszen ma már minden ember élvezetében van a szabadság amaz egyetemes, örök javainak, melyeket a reformáció árasztott ki a világra. Ezt tagadni többé nem lehet.

Az ellenkező nézet a reformációt még ma is a protestáns vallási közösségekre hárítja át, de csak a nyílt színen; ám a meggyőződés rejtett mélyén egyetlen áldásának élvezetéről sem volna hajlandó lemondani. Az ellenkező nézet ma is a keresztyénség egy nagyobb csoportjának hittani különvállását, új felekezet alakulását látja a reformációban. A maga szempontjából kárhozatosnak ítélte a felforgató mozgalomért egyes lángelméjű férfiakat von felelősségre a történelem ítélőszéke előtt. „Luther megalapította a luteránus vallást, — Kálvin megalapította a Kálvinista vallást“. Így! — Eszünkbe jut itt a pápa mondása, aki a wittenbergi fellángolás hírére ezt a megjegyzést tette: „A szerzelesek civakodnak“. Hogy mily kevés történelmi látása volt a keresztyén világ akkori fejének, — a következmények megmutatták.

Nem sokkal értékesebb ennél az a történelem-felfogás, mely egyoldaluan hitjavítást vagy *hitujítást* lát a reformációban. Tehát olyan formán, hogy a theologus lángelmék revízió alá veszik a régi hittant; az ezer év óta felhalmozódott emberi találmányokat kiselejtezik; új hitelméleteket állítanak fel; új hitvallási iratokat készítenek s megvetik alapját az új hitnek, új vallásnak. Mindez természetesen velejárt a reformációval. A reformátori szellem frott termékei nagyszerű alkotások s minden időben becses és tanulságos emlékei maradnak ama történelmi nagy időknek. De nem ebben kell keresni a lényegét. Nem a XVI. század theológiájából ismerjük meg a reformációt, hanem a XVI. század népének lelkéből. Nagyszerű dolog az az *evangyéliomi tan*, melyet a reformátorok készítenek; de valami felséges és isteni az az *evangyéliomi erő*, mely a tömeg lelkét megragadja s egyszerre, egyidőben, a művelt világnak minden pontján

megindítja és hajtja ellenálhatatlanul egy felismert új életirány felé.

Évezredekig tartó állandó munkája az emberiségnek: *a küzdelem a szabadságért*. Sőt míg ember lesz a földön: ez a munka mindig állandó marad. Ez a munka az élete, ez a munka a célja. Igen. A szabadság után való törekvés képezi az élet tartalmát és egyuttal az élet célját. Az emberiség eme lázasan lüktető örök munkájában legnagyobb szabású mozzanat a reformáció. Az emberiség a maga évezredek szabadságküzdelmében itt mérte a döntő, halálos csapást és ellenségére, az *abszolutizmusra*. Hitújítással? Igen, hitújítással. Mert megújította az emberi szabadság evangyéliomi elvét és szétmorzsolta azt a régi *hitrendszert*, mely a testi fegyvereknél is alkalmasabb fegyver volt az abszolutizmus kezében a néptömegek szolgaságban tartására.

Ez a fegyver minden időben leghatalmasabb támasza volt az abszolút uralomnak. A papi theologia és ennek hivatalos kezelője, a papság, mindig a legelőkelőbb államhatalmi tényező volt az abszolút monarchiában. Abszolút uralkodó, hatalmas papság, koldus nép: ez az átkos háromság mindig a legszorosabb egységben van az emberiség történetében. És ha a történelem folyamán egyeseknek vagy tömegeknek olyan vállalkozásával vagy mozgalmával találkozunk, mely a papi theologia ellen irányul, — annak tulajdonképeni célja mindig a népnek a hatalom elnyomása alól való szabadulása. Ha nem így van, miért épen az államhatalom veszi üldözőbe a reformátorokat? Miért nem a nép támadja őket? Miért nem maga a tömeg söpri le őket a cselekvés színteréről? Mindenütt az államhatalom szisszen fel, ha valaki a régi vallásrendszert bolygatni kezdi s börtönnel, bitóval igyekszik az újítókat elnémitani. Miért? Azért, mert aki a papi theológiát támadja, ráteszi a kést az abszolút hatalom életerébe.

De hát micsoda voltaképen az a papi theologia? Egy évezredek át kifejlődött hatalmas tanrendszer, egy mindenkor gondosan ápolt tudomány s különösen az abszolút monarchia virágkorában szent tudomány, mennyei tudomány, minden tudományok tudománya. Nincs az a hatalmi eszköz, mely, jobban szolgálta volna valaha

az abszolutizmus érdekeit, mint ez a tudomány. Soha olyan hatású politikai doktrína nem állott még földi hatalom szolgálatában, mint ama mennyei doktrína. Miért? Azért, mert meg tudta ragadni és művészileg tudta kizsákmányolni a gyarló, földi ember leggyengébb oldalát a *haláltól való félelmet* a műveletlen tömegek fékentartására.

Az ember lelki világában uralkodó érzések egyik leg-hatalmasabbika a *haláltól való félelem*. Minél messzebbre megyünk vissza a történelemben, a műveltség alacsonyabb fokai felé, annál erősebben nyomakodik rá ez az érzés az emberi életre. Ezt jelenti az, amit a régiek a halál hatalmának mondtak. Az emberiség nagy tanítómesterei ettől a félelmes hatalomtól, ettől az élettevékenységet megbénító erőtől igyekeztek a remegő, gyenge embert megszabadítani. Mindeniknek vallási programjában helyet foglal: „Megtörni a halál hatalmát“ — s a vallási érzések egyik legmagasztosabbika, amely mint a halálfélelem leghatalmasabb ellenszere fejlődik ki a lélekben: *a jövő élet reménysége*. Ezt a természetes érzést mindenkor híven ápolták a vallások, hiszen ama félelmetes hatalommal szemben általa is elfogulatlanabbá, bátrabbá, függetlenebbé, végeredményben — *szabaddá* igyekeztek tenni az embert.

Ám a papi theologia nem azt tartotta hivatásának, hogy az emberi szabadságra nevelő vallásos érzéseket ápolja; nem azt választotta főfeladatának, hogy a haláltól való félelmet, a minden félelem és meghunyászkodás, minden gyávaság és szolgaság emez ösforrását betemesse; nem maradt meg annál a felemelő és szabadító munkánál, hogy a haláltól való félelmet elűzze, hanem még borzalmasabbnak tüntette fel a halált, amelynek gyötrelmei a földi életen túl is folytatódnak, ha nincsenek meg azok a feltételek, amelyeket bizonyos „vallási törvények„ írnak elő. Ezeket a törvényeket mindenkor a földi hatalmak szolgálatában álló papság készíti.

Már az ókori vallások theológiáiban kifejlődik egy *váltságelmélet*, mely mindent a haláltól való félelemre alapít. Kifejlődik az ennek megfelelő *kultusz*, melynek központi szerve a halál. Minden ténye a halál gondolata körül forog. Minden cselekménye a haláltól való retteg-

tetés és a haláltól való menekülés céljait szolgálja. Ez a kultusz mos, tisztít, megbocsát vagy átok alá vet és kárhozatra küld; térdre nyomja, porba sújtja a vezeklő halandókat s pórázra veti a halál félelmével meggyötört milliókat.

Ezért döntik le Izrael profétái az oltárokat. Ezért rombolják le az áldozati helyeket, mert ezek a földi hatalom ama zajos műhelyei, melyekben az emberi rabság legsúlyosabb bilincseit kovácsolják. Ezért támadja Jézus is a papi törvényt. Ezért hirdetik az ő apostolai szerte a világon, hogy a Jézus Krisztus eljövetelel nincs törvény, nincs papság, nincs oltár, mert mindezekben *szolgaságnak igáját* látták. Ezért kellett nekik és az utánuk következő hithősöknek vértanuhalált halniok. Igen, ők elvérezték és az ő haláluk egyelőre a régi hitrendszer győzelmét s vele együtt a régi abszolutizmus diadalát jelenti a világ felett. Sőt az utánuk kialakult hatalmas szervezet, a *katholicizmus* a maga nemében oly bámulatos theológiát, kultuszt és papságot hoz létre, aminőt soha azelőtt nem látott a világ.

II.

Ha a régi theologia s vele a régi abszolutizmus megtudta ragadni a halálfélelem fogantyúját: a *katholicizmus* valóban megragadta azt. Látható az egész tanrendszeréből. Ennek központjában, a Krisztusról szóló egyházi tanban oly egyoldaluan a halál és a megdöbbenő színekkel ecsetelt kínszenvedés van előtérbe helyezve, hogy szinte elhalványúl mellette annak a Jézusnak képe, aki a földön élt és tanított; aki Életet hirdetett a halál felett. A halál sötét misztériumával neveli híveit az egyház és elzárja előlük az Élet evangéliomát. Az emberi lélek beletemetkezik a halál sötétségébe, a pokoli gyötrelmek — dolores inferni — rémes éjszakájába s csak kínos sóhajokat hallat a siralmas mélységből.

A *katholicizmus* kultuszában is minden az elmúlás komorságára és a túlvilág homályos miszticizmusára irányítja a figyelmet. Nézzünk meg egy templomot. A szentelt küszöbön túl valami nyomasztó érzés hatása alá kerü-

lünk. A kripták nehéz levegője üli meg a lelkünket. Mintha ki volna zárva az élet, — mindenütt a halál és túlvilág sötét árnyképei rajzolódnak szemeink elé. Istennek ragyogó napja bágyadtan hinti a színes ablakokon megtört sugárait a haldokló vértanúk glóriás fejére. Halvány gyertya ég egy-egy mellékoltár sötét zugában és festett martírvérre vetíti sápadt fényét. A katakombák üldözött népének fájó sóhaja rezeget a szívettpő melódiákon . . . „Dies irae, dies illa“ . . . „Stabat mater dolorosa“ . . . mind-mind a halál, a gyász, a szenvedés, a fájdalom leverő érzéseit támasztják fel az ember lelkében és hogy a hatás teljes legyen — a kongó kőkockák alatt elhalt ősök porló tetemei nyugosznak.

Száz meg száz változatban mindig ugyanaz az egy sötét téma: a halál; a halál réme, a halál gyötrelme, a halál kárhozata. Nyomában mindig ugyanaz a fájó sóhajtás: „Szabadíts meg Uram a halál töreitől!“

A halál borzalmának ilyen előtérbe helyezése a tulajdonképeni vallásos érzéssel szemben azokat a negatív érzéseket ápolja, melyek pusztító mérgei a lélekenergiának, az akaratszilárdságnak. Az ilyen érzésektől megpuhult lélek tehetetlen játékvá lesz azoknak a szuggesztív erőknél, melyek az egész középkori keresztyén kultuszban, annak egész berendezésében állandóan érvényesülnek. A halálnak eme buja költészetében pompázó kultusz kétségkívül alkalmas volt arra, hogy minden acélos élettevékenységet megbénítson az olyan lelkekben, amelyeket impozáns művészete egész mélyökben áthatott és egész valójukban megragadott. És minél magasabbra tudta fokozni az ilyen gyöngé lelkében a haláltól való félelmet, annál keresettebbekké tudta tenni azokat az *eszközöket*, amelyekkel a sötét rémtől meg lehet szabadulni.

A középkori keresztyén ember minden figyelme a *kárhozattól* való szabadulás lehetőségére irányul; minden gondolata a *túlvilágban* összpontosul, minden tevékenysége a *mennyei üdvösség* elnyerésére szolgáló eszközök alkalmazásában merül ki; minden bizodalma ezekben az eszközökben van s minthogy ezeknek birtokosa és kizárólagos közvetítője a papság: teljes odaadással veti magát karjai közé annak a hatalomnak, melynek az isten-

ség elhatározását befolyásoló ténykedésétől függ — mint hiszi — milliók üdve és boldogsága.

A középkori katolikus papság az ókori pogány papságnál is nagyobb tökélyre vitte azt a művészetet, hogy hogyan kell a lelkek felett uralkodni s a népmilliókat az abszolút hatalom érdekeinek megfelelően vezetni. Folyton fejleszti, tökéletesíti azt a hatalmas hitrendszert, mellyel állandóan egy földöntúli világra irányítja az emberek figyelmét; elvonja a földtől, a földi viszonyok intézésétől, rendezésétől; és míg ama földöntúli világ javait pazar kézzel osztogatja, addig ennek a földnek minden darabját kihuzza lábaik alól, — legfeljebb mint idegeneknek és zselléreknek ad rajta ideiglenes otthont. Ez a papság jól vigyázott arra, hogy e hitrendszer, mely földi uralmát biztosította, valamiképen csorbát ne szenvedjen. Az egyház tana az egyedüli igaz tan, helyes tan — *orthodoxia*. Az attól való eltérés a legnagyobb bűn, *eretnekség*, aminek büntetése kiközösítés, átok, sokszor halál. Ehhez képest tilos az egyházi tantételek — *dogmák* — bírálata; tilos a kutatás, vizsgálódás; tilos a szabad szó, a szabad gondolat; tilos a szentírás olvasása; tilos még a léleknek mozdulása is, hiszen a közbenjárói elméletek megakadályozzák a léleknek Istenhez való szabad szárnyalását, a végtelenséggel való szabad ölelkezését.

Az abszolút hatalom a papságnak e fényes sikerrel játszott szerepét magára nézve nagyon értékesnek találja; a lelkek ez urait *szolgálatába fogadja* s részökre e minőségben a trónok körül a legelőkelőbb helyet biztosítja. Igyekszik őket minél szorosabban magához kapcsolni nagy értékű donációk, *fejedelmi javadalmak* ajándékozása által. Ezek kész szívvel pályáznak e javadalmakra s így természetesen be is szegődnek a világi uralom szolgálatába. Ezen a réven mind nagyobb világi gazdagságra és hatalomra tesznek szert. Majd felveszik uraikkal a versenyt, sőt felibök kerekednek s maguk emelkednek a *világuralomra*, melynek magasságából fejedelmek és népek sorsát intézik. Látható fejök a világ fővárosában, *Rómában* trónol. Isten helytartójának mondja magát. Isteni jogokat gyakorol, isteni munkakört tölt be: kegyelmez és büntet, áldást hint és átkot szór. Isten hatalmát

másokra is átruházza. Apróbb vidéki expozitúrái is bűnököt bocsátanak — még ezután elkövetendő bűnököt is, ami azt jelenti, hogy a legnagyobb emberi gazságok is egyházi szentesítést nyerhetnek.

Hová jutnak ezalatt az emberek milliói? Hová jut az égi tudomány álmában és a halálkultusz kábulatában szendergő nép? Sötétségbe, nyomorba, szolgaságba.

Ime ide vezetett az a hatalmas hitrendszer, melyet a történelem katholicizmusnak nevez.

Ennek a *katholicizmusnak liquidálása* indul meg a reformációban.

III.

A XV. század végén új világosság támad. Felkelő nap fényes sugárai villannak meg az alvó világ felett. Az ébredés hajnali zaja hallik. Megmozdult az élet. Néptömegek állanak talpra egy ezredév hosszú nyomasztó álma után. A reggeli világosság gyorsan terjed s mire a nap odavetíti fényét a *wittenbergi vártemplom* ajtajára, már lázas munkában vannak.

1517. október 31-én megtörténik az első elhatározó lépés, az a hatalmas történeti esemény, melyet a reformáció kiinduló pontjának tartunk és amely mindig egyik legkiemelkedőbb határátkö marad az emberiség előhaladásának útján.

Ekkor nyilvánult meg először a *Luther* plakátjában az elementáris erejű, határozott és soha meg nem gyengült, soha le nem vert *népakarat*: lerázni magáról az abszolút hatalom igáját.

A *kilencvenöt tétel* egy teológiai munka. Jónak vagy rosznak mondták, az mellékes. Magasztalták vagy lecáfolták, az is mindegy. Sőt, ha véletlenül maga szerzője visszavonta volna, az sem változtatott volna a dolgon. Amint egyszer megjelent: milliók szíve vágya, reménysége, felbuzdulása, lángolása jutott abban kifejezésre.

Maga az egész népmozgalom is teológiai külsőben jelenik meg. Ez egészen természetes és onnan van, hogy a tömeg lelke, helyesérzéssel, a katolikus hitrendszerben látta azt az eszközt, amellyel az abszolutizmus szolgál-

ságban tartotta a világot. Ezt kellett megdöntenie! És ez theologiai úton volt lehetséges. Ezért van az, hogy a reformáció szabadságmozgalmaiban oly fényes szerep jut a theologianak. Ezért van, hogy az egész mozgalom vallási mozgalomnak látszik s még a velejáró véres háborúk is vallásháborúknak neveztetnek. Igen, a reformátori theologia méri a leghatalmasabb ütések a régi abszolutisztikus rendszer ódon falaira.

„*Vissza az evangéliomhoz!*“ Ezzel a hatalmas jelzővel indul meg a munka. Ez azt teszi, hogy le kell rombolni mindazt, amit az abszolút hatalom a maga uralmának biztosítására épített; le kell rombolni mindazt, ami az evangéliommal ellenkezik vagy meg nem egyezik. Az evangéliom fénye bevilágít a régi hitrendszer rejtelseibe s láthatókká teszi azokat a „visszaéléseket“ és „emberi találmányokat“, melyek hosszú évszázadok alatt felgyülemlettek s amelyeket az emberiség szolgátságban tartására eszeltek ki.

Milliók elméje világosodik meg néhány rövid év alatt s szabadul meg a régi hittudomány nyögétől és attól a szuggesztiótól, hogy az egyházi hatalom által előírt tanok és cselekmények képezik feltételét az ember üdvének és boldogságának. Milliókat ragad magával a *hit által való megigazulás* evangéliomi tana s teremti meg bennök az autonom-független embert, aki nem a „szabad, nem-szabad“ külső törvényeitől vonszoltatja magát ide-oda, hanem egy belső erő, a hit által hajtva emelkedik az egyéni látás, az egyéni meggyőződés, az egyéni élet, a *szabadság* magasabb emberi színvonalára. Itt már nem tűr korlátot a lélek. Szabadon bontja ki szárnyait s tör előre bátran, a maga útján és minden akadállyal, minden erőszakkal szemben érvényesíti erejét.

Ez erő hatásai hamar érezhetők. Megindul a szabad kutatás, *szabad vizsgálódás* minden téren. Az emberi elme, mely eddig kizárólag egy földöntúli mythikus világ csodáldogait fürkészte, a földi viszonyok vizsgálatára adja magát. Megkezdí áldásos munkáját a *szabad tudomány* s azt kutatja, hogyan lehetne már itt a földön boldogabbá tenni az emberiséget. Megkezdődik a szabad elhelyezkedés munkája. Éltrekelnek a szabad alkotások és intéz-

mények: szabad állam, szabad társadalom, szabad egyház, szabad oktatás. Megszületnek a szabadságjogok: szabad gondolat, szabad szó, szabad cselekvés, hogy megvalósuljon minden proféta édes álma, boldog reménysege: *a szabad nép*.

Legsúlyosabb akadályja ennek a kultusz és papság, mely a maga dogmatizált babonaságával sötétségben, tudatlanságban tartja az embert és megtéveszti igazi rendeltetése felől; s amely maga is egy végzetes tévedést képvisel, midőn ahelyett, hogy az embernek e földi életre nevelő iskolájává igyekeznék lenni: a tulvilági életre preparáló intézménynek adja ki magát. Ezt a kettőt kell mindenekelőtt elhárítani az útból.

A reformáció ezt a munkát valóban nagy eréllyel és evangyeliomi következetességgel hajtotta végre. El kell ismerni, hogy ez volt a XVI-ik század legradikálisabb munkája.

Sokszor tesznek szemrehányást a reformációnak azért, hogy a *kultuszt* már nem is egyszerűsítette, hanem valósággal rideggé tette. Szól ez különösen a sweici iránynak. Ez a szemrehányás így tárgytalan, mert a reformáció a kultuszt egyszerűen *eltörölte*. A kultusz lényege az áldozat. E körül forog minden. Miután azonban evangyeliomi alapon a Jézus Krisztus halála egyszer s mindenkorra eleget tevő áldozat volt az emberiség bűneiért, annak kultuszbeli ismétlése nemcsak színpadias utánjátszás, hanem visszaesés a pogányságba, ennek babonaságába, szolgaságába.

Teljesen indokolt az a magatartás, amit a papi igából felszabadult nép, a reformáció első évtizedeiben, a kultusz-helyekkel és azok egész berendezésével szemben tanusít. Könnyen megmagyarázható az a szenvedély, amivel az oltárokat, képeket, szobrokat, az „antikrisztus amaz eszközeit” pusztítja. Sajnos, sok értékes műkincs esik áldozatul e szenvedélynek, de ne feledjük, hogy a nép azokban a szolgaság eszközeit látta; annak pedig emlékét is elakarta törölni a föld színéről. Ezért még a legelökelőbbek szívében is a legnagyobb iszonyat a kultuszszerszököktől és cselekményektől. Nem kisebb ember, mint *Kálvin* a *misét* a „legátkozottabb szentségtörésnek” mondotta. Miért?

Nagy oka vált rá bizonynyal. Annak a férfinak mondása, aki nem játszott soha a szavakkal, a legszorosabb értelemben veendő. A mise a központi életszerve annak az intézménynek, mely az embert sötétségben, tudatlanságban tartotta és szolgájává tette a hatalomnak.

A ragyogó kultusz a reformáció szabadságában tartathatlanná vált. Ott, ahol a gyülekezetek az *apostoli egyszerűség és tisztaság* szellemében újraszervezkednek, annak minden eszközeit kiküszöblik, a *templomokat* pedig, a megvesztegető pompa s az embert érzékein át foglyul ejtő művészet színhelyeit az *evangyéliomi oktatás tanítóhelyeivé*, a nép nevelésére, felvilágosítására szolgáló helyiségekké, a *népszabadság iskoláivá* alakítják át.

Mily forró tudásvágygal seregelenek az első hívők e megnyílt új iskolákba, az Élet igéjének, a szabadság evangyéliomának hallgatására! Mily áhitattal csüngnek ajkaikon azoknak a férfiaknak, akik nekik ezt az evangyéliomot hirdetik! És ezek a férfiak többé *nem papok*. Nem valami kiváltságos rendnek a tagjai. Isten igéje szolgálóinak nevezik magukat, Jézus Krisztus szolgálóinak, mint az apostolok. Egyébként egyszerű, szegény emberek, akik polgári életmód mellett, tisztességes házaságban, polgári ruhában, polgári szokások szerint élnek és semmiféle kiváltságra nem tartanak számot, mert dolgozni akarnak. Igen. A reformáció a *papi rendet ellőrtölte*.

Az evangyéliom új népe nem vállalkozik arra, hogy szolgálókat szállítson az abszolútizmusnak; az új vallás nem tűri az „összenevető angurokat“, akik az ámitó mesékkel megdolgozott embereket seregszámra hajtják az elnyomó hatalmak igájába. A szabad egyház megtagadja az államhatalomtól való függést s vele szemben is megtartja meggyőződését. Hivatalnokai a nép vezetői, tanítói és sohasem a politikai hatalom szolgálói.

Mindezt mi, a reformáció áldásainak élvezői, ma már egészen természetes és megszokott dolognak találjuk, de el tudjuk-e képzelni, micsoda bámulatosan új, szinte megdöbbenő jelenség lehetett ez az akkori világban, a XVI. század elején? El tudjuk-e képzelni, mit jelentett abban az időben: *vallás — mise nélkül, papság nélkül*? Mily szűk látókör kell ahhoz, hogy valaki ebben a történelmi for-

dulathban egyszerűen hittagadó eretnekséget lásson vagy egy-két nyugtalan vérű és kielégítetlen ambiciójú szerzetes izgatására következtessen. Ilyet egyes emberek tervei szerint mesterségesen rendezni sohasem lett volna lehetséges. Milliók egyesített ereje kellett ahhoz: *a nép ereje*, mely a vallási reformációval évezredes szolgaságának leg-súlyosabb bilincseit törte össze.

De nemcsak a vallásszabadságnak, hanem a *politikai szabadságnak* is a középkori katolikus hitrendszer volt a legnagyobb akadály. Ez nem felekezeti elfogultság, hanem megdönthetetlen történelmi bizonyosság. Ezt bővebben bizonyítgatni ma már felesleges. Elég annyi, hogy azok, akik e rendszerrel szakítottak és egyházi téren önkormányzati alapon szervezkedtek: *egyől egyig az abszolútizmus politikai ellenzékebe mentek át*. Azok a hithősök, akik a vallásszabadságért küzdöttek, egyúttal a politikai szabadságért is küzdöttek. Midőn a vallási abszolútizmus ellen protestáltak, a politikai abszolútizmus ellen protes-táltak. Igen, *a protestantizmus nem egvéb, mint állandó, élő, örök tiltakozás az abszolútizmus ellen*. Azért mondom magamat protestánsnak, mert hajlithatatlan, törhetetlen ellenzéke vagyok az emberi tekintélynek és hatalomnak.

Az első protestánsok mindenütt az abszolút hatalom politikai ellenzékei. *Luther* hívei, a *német fejedelmek* seregei, *Kálvin* presbyteriumai, *Coligny* hügenottái, *Cromwell* puritánjai, a *Nassaui grófok* koldusai, *Bocskai* hajdui, *Rákócz* kurucjai mind-mind az abszolútizmus ellen küzdöttek a vallási és politikai szabadságért s e kettőnek szent egységéből született *nemzeti ideálokért*.

E küzdelem története a hősiességnek, önfeláldozásnak, állhatatosságnak, kitartásnak ragyogó példáit tárja fel előttünk. Az a négyszázados múlt, amelyre ma áldó kegyellettal visszatekintünk, nagyrészt e rettenthetetlen ellenzék véres viaskodásával telik el. Az abszolútizmus sohasem adta olcsón. A föld kerekiségére kiterjedt rémes hatalmát most is látba veti, titáni erejét összeszedi. De utóljára.

Mert *azt a sebet, amit a reformáció ütött rajta, sohasem tudja többé kiheverni*. Óriási erejét sokáig érzi még a világ; sokáig rettegik hatalmát a sötétebb világ-

részekben és Európában is ott, ahová nem hatolt el az evangyéliom világossága. De fokról-fokra hanyatlik. A vallásháborúban és az egymásután fellángoló szabadság harcokban, ahol egy-egy elszánt népakarattal jö össze-ütközésbe, mind összéb-összéb roppan hatalmas teste, az a mithoszbeli szörny, mely hatalmas gyűrűben szorította át hajdan az egész földtekét.

Szép hazánk történetének legdicsőségesebb korszakát alkotják azok a nehéz századok, melyekben a „küzdve szenvedő“ egyház folytatja élet-halálharcát ama Leviáthán ellen. Dicsőség térjen nagy nevökre a reformátoroknak és hithősöknek, hitvallóknak, vértanuknak, gályaraboknak, akik ama *régi ellenség* háborgása, ereje, fegyvere és sok csalárdsága és minden nagy hatalmassága ellenére is kitarítottak rendületlenül. Dicsőség a *magyar protestantizmusnak*, mely ezen a földön megtörte az abszolutizmus hatalmát és *megmentette az alkotmányos monarchiát!*

. . . Hát a régi fényes szolgatábor? Az ő napja immár lehanyatlott! Hol vannak az abszolút hatalom félelmes támaszai? — az inquizíciók fanatikus rendezői? — a vértörvényszékek bíboros asszisztensei? Megmozdúl néha sötét árnyuk. Előlépnek olykor a múltnak homályából. De ma már nem sok hasznára vannak nekik. Még élvezik itt-ott a régi fejedelmi kegyet és javadalmat, de minden készségük mellett sem képesek ma már azokért megszolgálni. Ott, ahol a trónok szilárd alapja az egységes népakarat, ő rájuk már nem nagy szükség lehet. Klerikális hatalom nincs többé. Klerikális veszedelemben sem hiszünk. Ha magunkban nincs veszedelem: nincs okunk félni a középkori hatalmak hazajáró lelkeitől. Csak maradjunk mi igaz protestánsok és ne pályázzunk az ő babéraikra! Ha magunk nem hagyjuk cserben a protestáns szabadságot, nem kell tartanunk a reakció diadalától!

Négyszáz esztendő kitarító munkája megtermette gazdag gyümölcsseit. Az emberi szabadság útjában álló régi hatalmak ereje megtört. A reformációban ujjászületett és négyszáz esztendő viharában megedződött népek szabadon fejthetik ki képességeiket az emberiség üdvére s a protestáns szellem vívmányainak az egész világon való értékesítésére. Hisszük, hogy e képességek a világháború

tüzében csak megacélozódnak s e véres küzdelmekből diadallal kikerülő nép a régi szolgaság utolsó bilincseit is lerázza magáról.

Ma még csak mi ünnepeünk. De velünk fog ünnepelni egykor az egész világ. A négyszázados ünnep ma a *protestánsok ünnepe*. Istennek evangyéliomi népe zeng ma dicséretet az Úrnak a Sionról, mert hálatelt szívvel látja, hogy azok az elvek diadalmaskodtak a világ felett, azok az elvek irányítják az életet, amelyekért küzdött és szenvedet négy századon át.

Ez a mi ünnepeünk öröme !

B) Közgyűlési ügyek.

141. Egyházkerületünk közönsége utoljára gyülekezvén össze e jubiláris esztendőben tanácskozásra, mindenek előtt a miskolci református egyház új templomába sereglett, hogy e vérrel, könnyel felszentelt időkben is hálát adjon a gondviselő Istennek a reformáció négyszázados évfordulójának ránkderítéseért.

Elnöklő főgondnok e lélekemelő hála-áldozat hatása alatt nyitja meg közgyűlésünket s indítványozza, hogy az istentiszteleten elmondott s az egész küzdelmes multat átölelő gazdag tartalmú imádság és nagyszabású emlékbeszéd jegyzőkönyvünk elején egész terjedelmében megörökíttessék.

Közgyűlésünk az indítványt, mely mindnyájunk ünnepi érzéseivel összhangzásban állott, nagy készséggel magáévá teszi, sőt elrendeli, hogy az ünnepi beszéd és imádság külön füzetben is közrebocsáttassék a szélesebb körben való elterjedetés és építő hatás kedvéért. A külön füzet tiszta jövedelme az egyházkerületi leányárvház szükségére fordíttatik.

142. Dókus Ernő egyházkerületünk főgondnoka, megemlékezvén Tompa Mihály nagy költőnk és papunk születésének száz éves fordulójáról, a következő beszédbe füzte emelkedett érzéseit és gondolatait:

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

Annak az imént lefolyt, mindnyájunk lelkét felemelő ünnepélynek hatása alatt, melynek alkalmá közös imában fogja egyesíteni a világ összes protestánsait, hogy hálát adjanak a mindenhatónak a négyszáz év előtt kipattant s az egész világot lángra lobbantott isteni szikráért; az

ott nyert benyomások hatása alatt legyen szabad megénekelnem egy másik, egy száz éves évfordulóról, mely ünnepe az egész művelt Magyarországnak, kettős ünnepe református egyházunknak, sokszoros ünnepe egyházkerületünknek, melyet számtalan kötelék fűzött a nagy költőpaphoz, a virágok és regék páratlan megéneklőjéhez, megörökítőjéhez, a száz év előtt született Tompa Mihályhoz.

És talán magunkat tiszteljük meg, ha a mindennapi élet által irányzott munkák, tárgyalásaink megkezdése előtt néhány pillanatot szentelünk az ő emlékének, életének, működésének.

Ünnepelt költőnk sárospataki főiskolánkban tanulta megismerni és megszeretni a természetet a maga valóságában, csodásságában, bűbájában, a romlatlan népet a maga ártatlan, egyszerű, naiv történeteivel, meséivel, mondáival, így lett ő azok pártfogójává, szószólójává, amelyeknek hozzá hasonló előadóját, megfestőjét, megíróját, ragyogó köntösbe öltöztetőjét az irodalom nem ismer.

A főiskola és régi vár falai is mély benyomást gyakoroltak lelkére, melyek kísérőivé váltak egész életén keresztül.

Számos kisebb költeményei után itt láttak napvilágot Népregéi, Népmondái, melyek alapját képezték későbbi nagy népszerűségének.

Sárospatakról Eperjesre s onnan Budapestre ment, hol jogot hallgatott és megismerkedett korának több jeles férfiával, de a főváros a maga romlott levegőjével, égis erő köfalaival, zajos mulatozásaival, hamisságaival nem tudta megnyerni és megtartani a szabad természetet imádó, az igazságot szomjuhozó, a csendes, nyugodt, békés családi életet óhajtó és igénylő Tompát, aki kezdődő szívbaja miatt a Rókus kórházba jutva, itteni betegágyán írta meg a fővárostól búcsúzó népdalát a „Télen-nyáron pusztán az én lakásom“-at és hátat fordítva a szelíd természetével ellentétes ügyvédi pályának, Bejébe, majd Kelemérbe ment, hogy ott mint lekipásztor, két kedvencének, a bibliának és lantnak szentelje egész életét.

És bár a sors ezen két helyen mérte reá a legnagyobb csapást, fiai elvesztése által, mégis itt töltötte élete

legboldogabb éveit, lelkének s szellemének méltó társa, hű nejének oldalán.

Nagyobb munkái, virágregéi, komoly, oktató, tréfás költeményeinek legnagyobb része, melyek úgy forma, mint tartalom tekintetében legkiválóbb költőink műveivel versenyeznek, itt láttak napvilágot.

Az élet utravaióul a szeretet és szenvedés érzéseivel látta el, melyek váltakozva befolyásolják költeményei legnagyobb részét.

Önvédelmi harcunkból ő is kiakarta venni a maga osztályrészét, de betegsége visszatérésre kényszerítette.

A forradalom leveretése testben, lélekben megrendítette, de habár beteg testtel, beteg szívvel, beteg lélekkel, mégis a nemzeti gyász éveiben ragyogott Hanva papjának költői nagysága a legszebb fényben, mert egy egész nemzet fájdalmát kifejezésre juttatni úgy, miként ő, nem tudta senki sem.

Utolsó költeményét és olajág című imakönyvét nejének ajánlotta, aki önfeláldozással ápolta súlyos betegségében, 1868. július 30-án bekövetkezett haláláig.

A végzet nagy megpróbáltatásokat mért reá, különösen utolsó éveiben, de megadta neki a kegyet, hogy még megérhette nemzete sorsának jobbra fordulását, amelyért küzdött, amelynek szentelte Istentől ihletett agyának minden gondolatát, nemesen érző szívének minden dobbanását.

Hálát adva a Mindenhatónak, ki őt dicsekedésünkre, nekünk, hazánknak, egyházunknak adta, nagy költői tehetség isteni szikráját agyába, szívébe oltotta, születése száz éves évfordulójának emléket örökítsük meg méltó módon jegyzőkönyvünk lapjain.

Főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés! Az elismerés, a tisztelet, szeretet benső megnyilatkozásai mellett ünnepelte múlt hó 5-én a kassai egyház huszonötödik évfordulóját annak, hogy a Mindenható kifürkészhetlen, de mindeneket bölcsen intéző kegyelme Révész Kálmánt állította ezen egyház élére, amely idő alatt oly szoros összeköttetésbe jutott ő egyházkerületünkkel, egyházkerületi közgyűléseinkkel, hogy ezen ünnepségekből megfelelő részt követelheünk a magunk számára is.

Egyháza, egyházmegyéje körében kifejtett huszonöt-

éves működése részben méltatva lett már a lefolyt ünnepek alkalmáival, nagyobb részének megörökítése pedig élet története egykori megírójának tollára vár, de hogy mily nagy-eredményű működést fejtett ki egyházkerületünkben, tanácskozó asztalunknál, sárospataki főiskolánk gondnoki székében, egyházkerületünk képviselőjében törvényhozó zsinatunkban, egyetemes konventünkön, különféle bizottságokban, számtalan kiküldetésben, arról bizonyosságot tehetünk mindannyian, akik munkatársai lehetünk, valamint tanuságot tehetünk arról, hogy egyházkerületünket nálánál méltóbban nem képviselhette volna senki sem, valamint arról is, hogy bár bölcsője nem itt rengett s nem a mi alma materünkben szívta magába a tudományt és ezzel együtt egyházkerületünk és főiskolánk szeretetét, velünk annyira egybeforrt, mint saját szülőiteink, mint legjobbjaink, leghűbbjeink.

Amidőn a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés nevében tisztelettel és szeretettel üdvözlöm a nagytiszteletű urat élete ezen nevezetes határkövénél és köszönetet mondok eddigi buzgó és nagy eredményű működéseért, kérem a Gondviselést, adjon neki testi-lelki erőt, hogy egyházunkat, egyházkerületünket a maga bölcsességével, nagy tudásával, buzgalomával még igen-igen sokáig támogathassa.

* * *

Tavaszi közgyűlésünk óta egyházkerületünkben nagyfontosságú esemény folyt le, önkormányzati jogunk gyakorlásának talán legfontosabbika, törvényhozó zsinatunk tagjainak megválasztása.

Egyházi törvényhozóink megválasztása azért bir elsőrangú fontossággal, mert amilyen tagokból áll a törvényhozás, olyan eredményű lesz annak munkálkodása s ez olyan hatással lesz egyházunk életére, jövőjére, boldogulására.

Igaz örömömnek adok azért kifejezést e helyről, hogy amint tavaszi közgyűlésünkben reménységemnek kifejezést adni szerencsém volt, úgy történt, egyházkerületünk gyűlékezetei jeles férfaink közül a legjelesebbeket szemelték ki és választották meg képviselőikül, akik egyházkerüle-

tünket méltóan fogják képviselni, bölcs és hasznos törvényhozói munkálkodást kifejthetni.

És történt a választás a lelkek egyező akaratával, pótválasztás elrendelésének szüksége nélkül, amire eddig még nem volt példa egyházunk történetében.

Ez az egyező akaratmegnyilvánulás azonban nem azt jelenti, mintha csak a megválasztottak lennének méltóak, mert Istennek hála, egyházkerületünk még igen sok oly kiváló lelkészi és világi férfiúval rendelkezik, akik méltóan képviselhetnék, de sajnos, egyházi törvényeink képviselőinket ezen aránylag kicsiny számra korlátozzák.

Hasonló körülménnyel és egyező akarral történt egyházkerületünk funkcionáriusainak megválasztása is, a régi, kipróbált erők mellé új erők állítottak, kik egyházi törvénykezésünket s az egyházi adminisztráció reájok eső részét bizonyára az eddigi igazságossággal, elfogulatlansággal, bölcsességgel, buzgósággal fogják gyakorolni.

Elnöktársammal együtt szívesen üdvözlöm egyházkerületünk megjelent tagjait, valamint az érdeklődőket s a mai napon egybehívott közgyűlésünket megnyitom.

Közgyűlésünk a szárnyaló gondolatokban bővelkedő, irodalmi tanulmányzámba menő beszédet lelki élvezetek között hallgatván meg, annak hatása alatt hálás kegyelettel emlékezik meg a száz év előtt született koszorús költőről, egyházunk örök dicsőségű költő papjáról, ki mélységes hitével, hazája iránti lángoló szeretetével a szomorú emlékü elnyomatás korszakában is élesztgette és ébren tartotta a nemzeti érzelmeket. Büszkeséggel valljuk őt miénknek, mert a mi földünk szülötte, a mi sárospataki főiskolánk neveltje, a mi egyházkerületünk nagy papja és dicsekedése volt évtizedeken át.

Egyike volt ő annak a költői triáznak, amely hazánknak, irodalmunknak fényt, dicsőséget szerzett. Mint a nép gyermeke, ő juttatta leg-hűbb kifejezésre a népmondákat s mint a természet legigazibb barátja, az ő virágregéivel vívta ki nemcsak hazánk, de a külföld elisme-

rését is. A vallásos érzés, mely az ő papi lelkét eltöltötte, az a mélységes hit, mely szívét reménnyel besugározta, ott tündökölt, ott világít az ő munkájában, költészetében is. Az allegorikus költeményeivel a nemzet nagyjai közé emelte magát, kik féltő, de bízó reménységgel voltak a haza sorsa iránt.

De nemcsak mint költő volt ő nagy, hanem mint a népének papja is azon kiválóak közé tartozott, akik apostoli buzgalommal plántáltak, neveltek az Úr szőlőjében. Papi dolgozatai egyházi irodalmunknak ma is a remekei közé tartoznak.

Őszinte kegyelettel zárjuk az ő emlékét szívünkbe és tesszük nevét halhatatlanná a mi egyházunk történetében is.

143. A gyűlési tagok hivatalos névsora felolvastatván,

egyházkerületi közgyűlés a megjelenteket a jelen gyűlés idejére igazoltaknak tekinti; Dr. Kérészy Barna, Lévy József, Szent Imrey Gyula, Dr. Nagy Ferenc, Bónis Aladár, Sallay Béla, Tornallyay Zoltán, Diószeghy Dezső, Kádar Kálmán, Dr. Izsó Bertalan, Dr. Óváry Pál, Stépán László, Szabó Zoltán bejelentett elmaradását tudomásul veszi.

144. A gömöri egyházmegye legutóbbi közgyűléséből jelenti, hogy Buzi Márton nagykövecsesi lelkész esperessé választott meg.

Közgyűlésünk a bejelentést tudomásul véve, örömmel és szeretettel üdvözli az új esperest, mint egyházkerületi közgyűlésünk alakító tagját és ebbeli minőségében kifejtendő működése elé a legjobb bizodalommal tekint.

145. Bírósági ügyek is lévén a tárgysorozatban,

elnökség a bírósági ügyek tárgyalására a d. u. 3 órát tűzi ki s a tárgyalásra az egyházkerületi bíróság tagjait meghívja.

146. Egyházkerületünk elnöksége jelenti, hogy az egyházkerületi közgyűléstől nyert megbízásunk alapján kerületi közgyűlésünket a még folyton tartó háború miatt Miskolcra tűzte ki és pedig a vármegyeházába, miután felsőleányiskolai termünket és helyiségeinket a leánygimnázium részére kellett átengedni.

Közgyűlésünk jóváhagyó tudomásul veszi a közgyűlésnek a háború tartama alatt Miskolcra való kitűzését, úgyszintén a gyűlés helyének a vármegyeházán való kijelölését.

147. Elnökség jelenti, hogy Demes Péter miskolci vallás- tanító lelkész hivatalos esküjét szeptember hó 1-én letette és a vallástanítást megkezdette

Demes Péter miskolci vallástanító lelkész eskütételét és működésének megkezdését közgyűlésünk tudomásul veszi és új munkakörében kifejtendő munkásságára Isten áldását kéri.

148. Elnökség előterjeszti, hogy a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr a kongruás lelkész és s.-lelkészek, valamint az állami korpótlékot élvező lelkészek részére 168,000. K ruhabeszerzési segélyt folyósított és utalványozott. A nem állami korpótlékos lelkészek és segédlelkészek segélyezésének rendezése is folyamatban van, amennyiben a segédlelkészek részére csupán utalványozni kell a már megállapított 300—300 koronát, a rendes lelkészeknél pedig egyenként lesz megállapítandó az igényjogosultság.

Közgyűlésünk tudomásul veszi a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak a kongruás és állami korpótlékot élvező lelkészek és segédlelkészek 168,000 kor. ruhabeszerzési segélyét, valamint a nem állami korpótlékos és kongruás lelkészek és segédlelkészek részére történő segély rendezését is.

149. Elnökség ajánlja a tűzvész által sújtott gyöngyösi ref. egyházközséget egyházaink szeretetébe és jóindulatú pártfogásába.

A tűzvész által sújtott gyöngyösi ref. egyházközséget az egyházak jóindulatú pártfogásába ajánljuk.

150. Az elnökségi előterjesztések sorában főgondnokunk megemlékezik a kassai egyházban lefolyt szép ünnepről, amelynek keretében az egyház tagjai szeretettel ülték meg Révész Kálmán esperesnek, mint lelkészünknek 25 éves jubileumát. Meleg szavakkal méltányolja azokat a dús érdemeket, amelyeket Révész Kálmán az egyházi munkásság minden terén s az egyházkormányzat minden fokán, mint lelkész, kormányzó, törvényhozó s irodalmi téren mint historikus kifejtett. Örömmel csatlakozik az egyházkerület is az ünneplőkhöz s az ő további közhasznú működéséhez további sikereket s bő áldást kíván.

Révész Kálmán 25 éves kassai lelképásztorkodásának évfordulóján méltó elismeréssel emlékezik meg közgyűlésünk a jubilánsról, mint oly kiváló férfiuról, ki megáldott szép tehetséggel, mély tudásával nemcsak szűkebb értelemben vett egyházának, hanem magyarországi egyetemes egyházunknak is egyik legkiválóbb építője és munkása. Mint pap és esperes, mint kerületünk, konvent és zsinatnak tagja mindenütt lankadatlan buzgalommal, mély bölcseséggel, mindenekfelett pedig rendíthetetlen igazságszeretettel munkálja egyházunk szent ügyét. Ahol az igazság küzd a hamissággal, ott látjuk őt mindenütt s ha kell szóval, tollal, avagy tettel száll síkra az igazságért, mert jelszava: „szeretem az igazságot, gyűlölöm a hamisságot!”

De nemcsak mint pap, hanem mint tudós is kiváló büszkesége egyházunknak. Tagja a Magyar Történelmi Társulatnak, a kassai Kazinczy-körnek. Tudományos értekezéseinek, mun-

káinak száma több százat tesz ki, melyek főleg történelmi szempontból kiváló értékkel bírnak.

Őszinte örömmel üdvözlöi őt közgyűlésünk ezen jubiléris alkalomból azzal a hő kívánsággal, hogy a mindenható adjon neki erőt és egészséget, hogy a következő 25 éven is hasonló áldással munkálkodjék, egyháza, egyházunk, nemzetünk és a köz javára, boldogítására.

151. Olvastatott az egyházkerületi szavazatbontó bizottság jelentése a megválasztott egyházkerületi tisztviselőkről.

Kerületi tisztviselők lettek:

Főjegyzők:

Czinke István 347. Puky Endre dr. 370.
lelkészi. világi.

Aljegyzők:

Sütő Kálmán 263. Dr. Kérészy Barna 341,
lelkészi. Dr. Mitrovics Gy. 276.
világiak.

Tanácsbírák:

Lelkészi:

Kérészy Barna 359,
Idrányi Barna 356,
Fodor Gyögy 341,
Péter Mihály 331,
Komjáthy Gábor 322.

Világi:

Lévay József 368,
Miklós Ödön 367,
Dókus Gyula 364,
Szalay László 361,
Szentimrey Gyula 357.

Theol. akad. képviselő Rohoska József 218,
Jogakad. „ Dr. Buza László 361,
Spataki főgimn. „ Ellend József 274,
Miskolci „ „ Kosztolányi Zoltán 206,
Rimaszombati főgim. Kerekes Dezső 335,
Felsőleányiskolai képv. Domby László 370.

A második lelk. aljegyzői állásra abszolút szótöbbséget senki nem kapván, a két legtöbb szavazatot nyert jelölt között új választás ren-

deítetett el, mely szerint a második aljegyzővé Janka Károly cigándi lelkész 187 szavazattal megválasztott.

Közgyűlésünk a választási tudomású veszi és a szép, egyhangú választásért őszinte köszönetet mond. A megválasztott kerületi tisztviselőket örömmel üdvözli és anyaszentegyházunk terén kifejtendő munkásságukra Isten áldását és kegyelmét kéri.

152. Az elnökség a szavazatbontó bizottság jelentése értelmében Czinke István rimaszombati lelkészt megválasztott egyházkerületi lelkészi főjegyzőnek jelenti ki s felhívja az egyházi törvények által előírt eskü letételére.

Lelkészi főjegyző a dr. Puky Endre világi főjegyző által felolvasott esküt letéve, a főgondnok úr az egyházkerület egyeteme és elnöksége nevében emelkedett szellemű szavakkal üdvözölte őt új állásában, kérve a Mindennatától részére testi és lelki erőt, hogy díszes hivatásának szíve és lelkiismerete szerint megtehesse.

Beszédében utalt arra, hogy a lelkészi főjegyzőnek, mint a püspök helyettesének adminisztrációban és mint az egyházkerület élete, akarata, története megírójának törvényeink különleges heiyet biztosítanak. Fontos tehát, hogy e helyre oly férfiu állítsassék, aki az egyházkerület bizalmának letéteményese és aki korábbi működésével biztosítékot nyújt arra nézve, hogy ezen díszes állásnak megfelelni képes is, akár is. Hosszú évek sorára terjedő közéleti működésével szóval, tollal, tettel Czinke István bizonyosságot szolgáltatott hasznos közéleti elhivatottságáról és azon kevesek közé tartozói, aki képes volt megválni a hatalomtól akkor, midőn arról győződött meg, hogy állásának nem képes megfelelni úgy, amint azt önérzete parancsolja.

Abban a meggyőződésben adja hát kezébe az egyházkerület tollát és pecsétjét, hogy működése egyházkerületünk életében áldásos leend.

Czinke István egyházkerületi főjegyző mélységes hálával Isten iránt és lélekből fakadó köszönettel az egyházkerület és presbiteriumai iránt fogadja el azt a nem minde napi megtiszteltetést, mely — mondá — életének a koronája. Háláját

Dókus Gyulára	---	---	---	---	---	---	---	366,
Báró Vay Elemérre	---	---	---	---	---	---	---	366,
Bizony Akosra	---	---	---	---	---	---	---	361,
Meczner Józsefre	---	---	---	---	---	---	---	331,
Lukács Gézára	---	---	---	---	---	---	---	323.

Lelkészi póttagokra esett :

Szücs István tizzasalamoni lelkészre	---	---	---	---	---	---	---	347,
Fodor György perkupai	---	---	---	---	---	---	---	310,
Hutka József bánóci	---	---	---	---	---	---	---	308,
Réz László rozsnyói	---	---	---	---	---	---	---	308,
Péter Mihály gálszécsi	---	---	---	---	---	---	---	296,
Bodolay István mezőcsáti	---	---	---	---	---	---	---	292,
Tóth Béla miskolci	---	---	---	---	---	---	---	283.

Világi póttagokra esett :

Bernáth Zoltánra	---	---	---	---	---	---	---	362,
Dr. Puky Endrére	---	---	---	---	---	---	---	359,
Dókus Lászlóra	---	---	---	---	---	---	---	359,
Miklós Ödönre	---	---	---	---	---	---	---	351,
Dr. Nagy Ferencre	---	---	---	---	---	---	---	350,
Horváth Elemérre	---	---	---	---	---	---	---	301,
Szalay Lászlóra	---	---	---	---	---	---	---	291.

Főiskolai tanárok közül rendes tagra :

Rohoska József theol. tanárra	---	---	---	---	---	---	---	216.
-------------------------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------

Póttagra :

Dr. Buza László jogtanárra	---	---	---	---	---	---	---	347.
----------------------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------

Középiskolai tanárok közül rendes tagra :

Domby László felsőleányisk. tanárra	---	---	---	---	---	---	---	345.
-------------------------------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------

Póttagra :

Ellend József főgimn. tanárra	---	---	---	---	---	---	---	273.
-------------------------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------

Tanítók közül rendes tagra :

Baksa Lajos alsószolcai tanítóra	---	---	---	---	---	---	---	301
----------------------------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Póttagra :

Vass Ádám alsókemencei tanítóra	---	---	---	---	---	---	---	299.
---------------------------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------

Ezeken kívül még többen nyertek több, kevesebb, de számon alúl maradó szavazatot.

Bizottság megállapítja, hogy a fent megnevezettek az általános többséget mindnyájan megkapták s így az egyházkerületünket törvény szerint megillető rendes lelkészi és világi zsinati képviselők s a 7 póttag mind a lelkészek, mind a világiak közül, s a tanári és tanítói rendes- és póttagok megválasztottaknak tekintendők.

Közgyűlésünk a választás példás lefolyását és gyors eredményét meglelégedéssel fogadja s e jegyzőkönyvben személy szerint megnevezett és általános szótöbbséget nyert lelkészeket, világiakat, tanárokat és tanítókat megválasztott rendes zsinati tagoknak, illetőleg póttagoknak jelenti ki; megválasztásukról az egyetemes konventet jegyzőkönyvi kivonaton értesíti s fölkéri és meghatalmazza az egyházkerület elnökségét, hogy részükre a megbízó leveleket kiállítani méltóztassék.

154. Az egyházkerületi tisztviselőkre és zsinati tagokra

szavazatot nem adott egyházközségek, u. m. Pamlény, Láca, Nagykövesd, Szalonna, Alsó-mihályi, Legenye, Nagytoronya, Tusa, Barka, Égerszög, Bátfa, Bező, Korláthelmeç, Minaj, Vaján, Csongor 4—4 koronában; Szöllöske, Felsőröcse és Korláthelmeç ismételen 10—10 korona bírságban elmarasztaltatnak.

155. Előbbi ponttal kapcsolatban olvastatott a zsinati lelkészi póttagságra hatodik helyen megválasztott Bodolay István mezőcsáti lelkésznek püspökünkhöz s általa közgyűlésünkhöz intézett levele, melyben megköszönve a személye iránt tanusított figyelmet, kijelenti, hogy zsinati póttagságáról visszavonhatatlanul lemond.

Leköszönését közgyűlésünk sajnálattal fogadja s helyének betöltése iránt a szavazás elrendelésére az elnökséget felhatalmazza.

156. Olvastatott Bodolay István alsóborsodi esperesnek a Püspök úrhoz intézett levele, melyben hivatkozással a f. é. tavaszi egyh.-kerületi közgyűlés 75. sz. határozatára, a miskolci felsőleányiskola és leánygimnázium igazgató tanácsosi állásáról bejelenti lemondását s ezen visszavonhatatlan elhatározásának a főtiszt. egyházkerületi közgyűlésnek leendő bejelentését kéri.

Egyházkerületi közgyűlés a lemondást sajnálattal veszi tudomásul s az ekként megüresedett igazgató tanácsosi állásra Szabó András mezőkeresztesi lelkészt választja meg.

157. Püspök úr jelenti, hogy néhai Szuhay Benedek elhalálózásával az egyházkerületi lelkészi nyugdíjbizottságban egy hely megüresedvén, annak betöltése vált szükségessé.

Egyházkerületi közgyűlés az egyházkerületi nyugdíjbizottság tagjává Sütő Kálmán megyaszói lelkészt választja meg.

158. Tavaszi e.-kerületi közgyűlésünk 17. sz. határozatával a gömöri egyházmegyét, — mint ahonnan a belmisszióra vonatkozólag jelentés nem érkezett, — a részletes kimutatás beterjesztésére utasította.

Az egyházmegye esperese e felhívásnak eleget tett. Beterjesztette jelentését az egyházmegye 81 egyházából. E szerint ifjúsági egylet van a 81 egyházból 5-ben, nincs 76-ban. Énekkar van 54 egyházban, nincs 27-ben, de az énekkarok Jánosi és Tornaalja kivételével a háború miatt mindenütt szünetelnek. Konfirmáltak egyesülete sehol sincs. Olvasókör van 13 egyházban, nincs 68-ban. Vasárnapi iskola van 14 helyen, nincs 67 egyházban. Felolvasások tartatnak 7 egyházban, nem tartatnak 74 egyházban. Hiteiszöveget sehol sincs. Fogyasztási szövetkezet van 14 egyházban, nincs 67-ben. Nőegylet csak egy egyházban van. Kálvinszövetség fiókjá sehol sincs. Gazdakör van 2 helyen. Semmiféle belmissziói munkálkodás nem volt 20 helyen.

E 11 pontba foglalt kérdések közül azonban hiányzik

az egyházkerületnek 5 pontba foglalt kérdései közül a vallásos és erkölcsi iratok terjesztésére vonatkozó kérdés.

Egyházkerületünk közgyűlése ismételten felhívja a lelkészeket és azoknak munkatársait a tanítókat, hogy e téren a lehető legbuzgóbb tevékenységet fejtsék ki. Az e.-megyék espereseit utasítja, hogy az egyházlátogatóságok útján mindenik egyházból az egyházkerületünk által már megállapított s a belmisszió minimumát képező emez öt pontra kívánjanak feleletet: 1. van-e ifjúsági és nőegylet; 2. van-e énekkar; 3. a 15 évesnél fiatalabb legényeket és leányokat részéssítik-e a lelkészek vasárnapi oktatásban; 4. első adventtől márciusig (vagy az év más szakában) tartatnak e vallásos vagy ismeretterjesztő felolvasások; 5. lelkész és tanító vallás-erkölcsi tartalmu iratok és olvasmányok terjesztésében buzgólkodnak-e? Egyszersmind azt is jegyezzék be az egyházlátogatók a látogatási jegyzőkönyvbe, hogyha az vagy ez nincs meg, mi ennek az oka. Az így beérkezett feleletekből az esperesek készítsenek egy részletes kimutatást s azt terjesszék minden évben a tavaszi közgyűlésünk elé. Ezen minta tervezetének elkészítésével az előadó, kinyomatásával az egyházkerületi pénztár terhére s kellő időben az esperesekhez juttatásával a püspök úr megbíztatik. A nyomtatványminta a jegyzőkönyvben kinyomatandó. (Lásd a függelékben!)

159. Egyházkerületünk ez évi tavaszi közgyűlésének 35. sz. jkvi pontjával felhívta a sárospataki „Irodalmi Kört“, hogy a népiskolai vallástani kézikönyvek és vezérkönyvek megíratására vonatkozó javaslatát jelen közgyűlésünkre terjessze be.

Miután az „Irodalmi Kör“, javaslatát be nem adta, Egyházkerületünk ismételten felhívja az Irodalmi Kört, hogy javaslatát Egyházkerületünk jövő évi tavaszi közgyűlésére terjessze fel.

160. Egyházkerületünk az Egyetemes Konvent 225-1916. sz. felhívása értelmében a tavaszi közgyűlésünkre beadott s a nem felekezetünkhöz tartozó középiskolákban járó ref. növendékek vallástanítására vonatkozó javaslatát az előadónak a pénzügyi választmányhoz tette át. A bizottság javaslatát be adta, melyben a felügyelet kérdését úgy tartaná megoldható-nak, ha az Esperes urak kéretnének fel a vallástanítás ellen-
őrzésére.

Egyházkerületünk tekintettel arra, hogy az Egyetemes Konvent most foglalkozik a vallás-
oktatás ellenőrzésének megoldásával, a pénz-
ügyi választmány javaslatát elfogadja, ehhez ké-
pest felkéri az abauji, alsóborsodi, alsózempléni,
felsőzempléni, gömöri s ungi egyházmegyék
espereseit, hogy olyan, nem felekezetünkhöz tar-
tozó középiskolákban, ahol nem vizsgázott hit-
oktató tanít, a tanítást ellenőrizték s évenként
az iskolákat látogassák meg. Az előadónak többi
indítványát elfogadja s ehhez képest utasítja a
hitoktatókat, hogy a szemelvényes bibliát min-
den iskolába használják.

Az eddig folyósított Jradíjaknak feleme-
lésére a Nagyméltóságu Közokt. Ministeriumot
az Egyetemes Konvent útján tisztelettel felkéri.

A vallásvizsgai egyházkerületi megbízottak
számára leendő kitöltés végett az Egyetemes
Konvent által használt űrlapot, — Kimutatást —
fogadja el s ezen íveknek minden év május 1-ig
leendő elküldésére az Egyetemes Konventi iro-
dát felkéri.

Az egyházak figyelmét az énektanításra,
az egyházmegyék figyelmét pedig az énektani-
tásról gondoskodó szegényebb egyházak segé-
lyezésére felhívja. (1907. őszi egyh. ker. jkv.)

A vallás tanítók figyelmébe ismételtlen ajánlja,
hogy a nem felekezetünkhöz tartozó intézetek-
ben a ref. ifjúságból ifjúsági egyleteket alakít-
sanak s azok számára a csekély tagsági díjak-
ból az „Ébresztő“ című családi havi folyóiratot
szerezzék be.

161. Folyó évi tavaszi közgyűlésünk 21. sz. határozatára jelenti a theol. akadémia tanári kara, hogy addig, míg Sárospatakon a megüresedett vándortanítói (méhészeti) állás az állam által be nem töltetik, hallgatóink méhészeti oktatásait Csepreghy Gyula gazdasági tanár végzi, aki a mezőgazdaságtan keretében a méhészetre különös figyelemmel van s mikor az idő arra alkalmas, gyakorlatilag is fogja oktatni a hittanhallgató ifjúságot.

Tudomásul szolgál.

162. Folyó évi tavaszi közgyűlésünk 81. sz. jkvi pontja mellől a zárószámadás és a számvevőszék jegyzőkönyve tévedésből elmaradván,

közgyűlésünk elrendeli, hogy jelen közgyűlésünk *függelékében*, tavaszi közgyűlésünk nevezett 81. sz. jkvi pontja, a számvevőszék jegyzőkönyve és a zárószámadás egész terjedelmében pótlólag felvétessék.

163. Tavaszi közgyűlésünk 82. sz. határozatával felhívta az egyházmegyék espereseit, hogy a közigazgatási államsegélyek egységes elvek szerint való felhasználása tekintetében terjesszenek javaslatot őszi közgyűlésünk elé oly időben, hogy a pénzügyi választmány véleményének kikérése után ez ügyben határozni lehessen.

Ide vonatkozólag az esperesek — az ungi esperes kivételével — betérjesztik jelentéseiket.

E.-kerületi közgyűlés a beérkezett jelentéseket a pénzügyi választmánynak azzal a felhívással adja ki, hogy véleményes javaslatát jövő évi tavaszi közgyűlésünkre terjessze fel; felhívja egyidejűleg az ungi egyházmegye esperesét, hogy javaslatát pótlólag a püspöki hivatalhoz intézetten sürgősen küldje el.

164. Egyházkerületünk tavaszi közgyűlésének 83. sz. jkvi pontjával a lelkészi özvegyek és árvák évi segélyének fel-

emelésére célzó gondolatát melegen ajánlván az egyházmegyék figyelmébe, felhivta azokat nyilatkozataik megtételére. E felhívásra az abauji és felsőzempléni egyházmegyék kivételével minden egyházmegye betervezte nyilatkozatát.

Alsóborsod: a nyugdíjalapba beszámított javadalmuk további $1\frac{1}{2}\%$ -át tartaná befizetendőnek a lelkészek részéről, az egyházak részéről pedig az eddigi 2% -os fenntartói járuléknak további 3% -kal való felemelését (5% .) E felemelt hozzájárulásból az özvegyek 1200, a teljes árvák 400, az apátlan árvák 250 koronával segélyeztetnének egyelőre. A nyugdíj-intézet erősödésével pedig a lelkészi nyugdíj jelenlegi maximális összege legalább is kétszeresére emeltetnék, a minimális nyugdíj-igény pedig, tekintet nélkül a tényleg élvezett fizetésre, 3000 koronában állapítatnék meg s e célra még az Orsz. közalap segélye is igénybe vétetnék.

Alsőzemplén: a lelkészi tagsági díjaknak 1% -kal, a fenntartó testületek évi járulékanak $\frac{1}{2}\%$ -kal való felemelését s az özvegyek évjáradékának 960, a teljes árvák neveltetési segélyét 300, az apátlan árvákét 240 koronában tartja megállapítandónak.

Felsőborsod: a nyugdíjba beszámított lelkészi fizetés $\frac{1}{2}\%$ -os emelését s az özvegyi járuléknak 1000, a teljes árvák segélyének 300, az apátlan árvák segélyének 200 koronára való felemelését ajánlja.

Gömör: az özvegyi járuléknak 1200 koronára emelését, 20% -os lakbér járulékot, a szülőtlén árvák részére 600, az apátlan árvák részére 400 korona segélyt javasol. E célra azonban sem a lelkészek, sem az egyházak járulékanak felemelését nem hozza javaslatba, hanem tekintve azt, hogy a lelkészi nyugdíjintézet évről-évre egy millió koronát tőkésít, a felemelt járulékokat ezen alap terhére óhajtja írni, ha pedig ez kevés lenne, a közalap hozzájárulását óhajtja s ennek erősítésére a lélek szerinti 8 filléres hozzájárulást 20 fillérre hajlandó felemelni.

Torna: a fenntartói járuléknak 4% -ra való felemelését javasolja, de az özvegyi és árva jutalék emelésére javaslatot nem tesz.

Ung: az özvegyi évjáradékot legalább 1000 kor.-ra, a szülőtlen árvákét 500, az apátlan árvák neveltetési segélyét 300 koronára óhajtja felemelni s e teherviseléshez a lelkészek hozzájárulását is kimondja, 'de a hozzájárulás mértékét illetőleg, megfelelő adatok hiányában, javaslatot nem tesz.

Egyházkerületünk tekintettel az Egyetemes Konventnek e tárgyban szakértői véleményen alapuló azon megállapítására, miszerint az özvegyi s árva járulékoknak a kívánt összegig való felemelése a lelkészi s egyházfenntartói járulékoknak tetemes felemelésével járna s tekintve azt, hogy az ez éven összeülendő zsinat e tárggyal foglalkozni fog, teljes bizalommal tekint a zsinatnak e tárgyban hozandó határozata elé, meglévén győződve a felől, hogy az özvegyek és árvák sorsán a lehetőség határain belől segíteni fog.

165. Tavaszi közgyűlésünk 101. sz. határozatával letette az egyházmegyékhez a dunamelléki egyházkerület által elfogadott, „A szórványok egyházi gondozása“ c. munkálatot azon felhívással, hogy tüzetesen foglalkozván a munkálattal, véleményes javaslatokat őszi közgyűlésünkre adják be.

Jelentést adott mind a 8 egyházmegye, azonban az alsózempléni, tornai és ungi egyházmegyék csak annak megállapítására szorítkoznak, hogy a szóban forgó munkálat hozzájuk nem érkezett meg, miért is arról véleményt sem mondhatnak. Alsózemplén mindössze az ügy országos, egyöntetű szabályozása iránti óhaját fejezi ki. Felsőzemplén sem ad ezuttal érdembeli véleményt, tekintettel lévén arra a körülményre, hogy időközben ezzel az üggyel maga az Egyetemes Konvent foglalkozott s azt bizonyos szempont és kérdések szerinti tárgyalás okáért letette az egyházkerületekhez s ezért bevárni kívánja azt az időt, midőn a konventi határozat is letéte az egyházmegyékhez, amikor az egész ügyre kiterjedő véleményes javaslatot tehet. Alsóborsod és Felsőborsod, bár csupán általánosságban, nagy elismeréssel nyilatkoznak a munkálatról, mint olyanról, mely egy egyetemes

szabályrendelet megkészítésénél alapvető munkát gyanánt vehető.

Mélyrehatóan és részletesen foglalkoznak a munkálattal az abaúji és gömöri egyházmegyék, előbbi Gönczy Gábor eperjesi, utóbbi Réz László rozsnyói missiói lelkészek ismeretése alapján, kiemelve mindketten a munkát kiváló hasznos voltát, a gyakorlati lelkészkedés terén nagy értékét, rámutatva egyidejűleg a munkát szerzőjének egy-két tévedésére is. Mindkét egyházmegye véleményes jelentéséhez határozati javaslatokat terjeszt fel.

Egyházkerületi közgyűlés véleményük nyilvánítására alkalmat kíván adni, azoknak az egyházmegyéknek is, amelyekhez a munkát le nem érkezett s a melyek e miatt, vagy az Egyetemes Konvent közbevetett intézkedésére való tekintettel a munkálattal és a munkát által felőlelt fontos kérdéssel érdemben nem foglalkoztak, miért is felkéri az Elnökséget, hogy a mint az Egyetemes Konvent szóban forgó 171/1917 sz. határozata a dunamelléki egyházkerület szabályrendelet-tervezetével leérkezik, sziveskedjék megküldeni a tervezetet a munkálattal nem kapott egyházmegyékhez azon felhívással, hogy véleményes javaslataikat jövő évi tavaszi közgyűlésünkre adják be s általában nyilatkozzanak az összes egyházmegyék arra nézve is, hogy a szórványok egyházi gondozásának a kérdését egyházkerületi, vagy egyetemes konventi szabályrendelet útján tartják-e rendezendőnek.

166. Egyházkerületünk ez évi tavaszi közgyűlésének 103 sz. jkvi pontjával utasította a putnoki egyház presbytériumát, hogy a gömöri egyházmegye által, megerősítés végett felterjesztett díjlevél mellé a lelkészi hivatalt illető alapító levelek hiteles másolatát csatolja. E felhívásra a gömöri esperes be-terjeszti a Balogh Béla-féle végrendeletet és a lelkészi hivatalt illető alapító levelet is.

A négy példányban beterjesztett díjlevél megerősítették. Egy példány az egyházkerületi irattárban helyeztetik el, három példány pedig a gömöri egyházmegye esperesi hivatalához hasonló eljárás és továbbítás végett áttétetik.

167. Az alsóborsódi egyházmegye f. évi őszi közgyűléséből pártolólág terjeszti fel a diósgyőri egyházközség adás-vételi szerződését, mely szerint az egyházközség a diósgyőri 56. sz. tjkvben 982. hrsz. a. foglalt 1321 □ öl területű faiskolát □ ölenként 10 koronáért Schwarcz Áron diósgyőri lakosnak eladta és az egyházközség azon határozatát, hogy a vételáron 16.000 kor. névértékű VI. hadikölcsönkötvényt jegyzett s hogy a kamatot mindaddig az így származott tartozás törlesztésére fordítja, míg az ki nem fizettetik.

Egyházkerületi közgyűlésünk az adás-vételi szerződést és a vételár felhasználására vonatkozó határozatot jóváhagyja és megerősíti.

168. A diósgyőri egyház jóváhagyás végett felterjeszti a f. évi tavaszi közgyűlés 106. sz. határozatával az alsóborsodi esperesnek kiadott iratokat az egyházi és urvacsorai szerelvényekre a Borsod-miskolci muzeummal kötött új csereszerződéssel.

Egyházkerületi közgyűlésünk az iratokat a szerződéssel kiadja az alsóborsodi esperesnek, hogy azt tavaszi közgyűlésünkre, terjessze fel, miután a diósgyőri lelkész a szerződést nem az esperes útján, hanem közvetlenül terjesztette fel.

169. F. évi tavaszi közgyűlésünk 115. sz. határozatával a stóladíjak rendezéséről még véleményt nem nyilvánított abaúji, tornai, gömöri, alsó és felsőborsodi egyházmegyéket e tárgyban véleményadásra hívta fel.

Véleményes javaslatát mindenik beadta.

1. Az abaúji egyházmegye óhajtandónak tartja ugyan minden stólának az egész vonalon megváltását, mivel azonban ezt a jelen viszonyok között megvalósíthatónak nem látja,

addig is szükségesnek véli, hogy a stóladíjakra nézve bizonyos minimális összeg állapítassék meg; mindemellett azonban az egyházközségek presbitériumai fel legyenek jogosítva arra, hogy a helyi viszonyok tekintetbe vételével az egyházmegyei közgyűlés jóváhagyásának feltétele mellett magasabb stóladíjakat is megállapíthassanak. E minimális stóladíjak megállapítását következőkben véleményezi: Keresztelés a) templomban 2 kor., b) lelkészlakon 3 kor., c) szülei háznál 10 korona.

Esketés a templomban 10 kor., háznál 20 kor. Temetés: a) imádsággal 6 kor., b) imádsággal és beszéddel (óráció, prédikáció) 10 kor., ezenfelül síri beszéddel 14 kor. A kántortanítókat pedig, amennyiben esketésnél vagy temetésnél szerepelnek, a lelkészt illető díj fele illesse. Anyakönyvi kiadványok díja 2 kor., családi értesítőé 4 kor. Szegénységi bizonyítvány mellett azonban minden lelkészi szolgálat és minden kiadvány díjtalan.

2. A tornai egyházmegye megszívesebben a stóla eltörlése, illetve annak az egyetemes egyház által való megváltása mellett foglalna helyet, de mivel erre ez idő szerint gondolni sem lehet, mivel pedig másrésről a mai stóla csekélysége a lelkészi állás tekintélyének a rovására megy, jobb megoldás hiányában az ungi egyházmegyének a tavaszi közgyűléshez beterjesztett indítványához csatlakozik.

3. A gömöri egyházmegye szerint a stóla a régi természetbeni járandóságok elmaradása miatt nagyon alacsony színvonalra esett, amely körülmény egyfelől az egyházi tisztviselők önértékét és tekintélyét sérti, másfelől a nép előtt a szertartások becsét leszállítja. Azon esetben, ha az egyházi tisztviselők az egyházak pénztáraiból, vagy más forrásból méltányos stólaváltásigot nyerhetnének, megszívesebben a stóla eltörlése mellett szavazna, ellenkező esetben annak megfelelő színvonalra emelését kívánja, de az összegeket nem nevezi meg.

4. Az alsóborsodi egyházmegye nem vonja ugyan kétségbe az e-ker. közgyűlésnek azt a jogát, hogy a stóla kérdésében minden kebeli egyházat egyaránt kötelező határozatot hoznat, mivel e kérdésben az 1884 ik évi nyári egyh-ker. közgyűlés is irányító határozatot hozott: mindamellet kifejezést ad annak, hogy a stólaügy korszerű rendezése a díjleveleket megállapított egyházközségek joga volna. Azonban

erre a belátásra kevés egyház jutna, amit a terményváltság ügyében való tapasztalat igazol, — legcélravezetőbbnek találná a stólaváltság behozatalát, amit úgy lehetne elérni, ha az egyház költségvetésébe bizonyos váltságösszeget venne fel s mindenki ingyen és pedig imával temettetnék el, de ha mégis valaki beszéddel akarna temettetni, azért díjat fizetne. Addig míg ez bekövetkezhetik, ajánlja a mai díjaknak legalább kétszeresére emelését. De ahol a most említendő összegeket a kétszeresére felemelt stóladíjak el nem érnék, a keresztelés díja volna 2 kor., az esketése 6 kor., a temetése 12 kor. (imádsággal 6 kor.) A kántori stóla a lelkészinek a fele.

5. Felsőborsod szintén a stóladíj rendezése mellett foglal állást, a díjazást eképen véli megállapítani: a) Keresztelés díja 1 kor. b) Lelkésznek imával való temetésért 4 kor. Imával és beszéddel való temetésért 8 kor. Énekvezérnek minden esetben 8 kor. Kórossal való temetésért, az ének-karnak járó tiszteletdíjból, külön 4 kor. c) Esketésnél az eddig szokásban volt stóla meghagyandó, mert nem tanácsos az egyházi áldás kikérését megkockáztatni. Az énekvezér részére azonban az énekléssel és orgonázással járó esketésnél 2 kor. tiszteletdíjat kívánna megállapítani. d) De ahol eddig magasabb stóla volt gyakorlatban, azt továbbra is meg kell hagyni.

Egyházkerületünk közgyűlése mielőtt emez igen nagy körültekintést igénylő kérdésben határozna, az egyházmegyék véleményes javaslatát a püspök és főgondnok elnöklete alatt az adó-alap szabályzatát készítő s az Idrányi Barna, Réz László, Janka Károly, Szentmártony Dániel tagokból álló bizottságnak azzal a felhívással adja ki, hogy ez ügyben készítsenek egy javaslatot s azt jövő tavaszi közgyűlésünkre adják be.

170. Az egyh.-ker. pénzügyi választmány beterjeszti a f. évi tavaszi közgyűlés 116. sz. határozatával Révész Kálmánnak a Tolcsvai Nagy Gedeon-alapítvány kamatai felosztási módozatait megállapító szabályrendelet megváltoztatása iránt beadott indítványára kívánt javaslatát.

Egyházkerületi közgyűlésünk a pénzügyi választmány javaslatát elfogadva, az indítvány érdemleges tárgyalását mellőzi s a szabályrendeletet érvényben hagyja, mert az annakidején a végrendelet alapján állapított meg.

171. Az egyh.-ker. pénzügyi választmány beterjeszti a f. évi tavaszi közgyűlés 121. sz. határozatával a Ref. Katonák Lapja esetleges deficitjének elvállalása tárgyában kívánt javaslatát.

Egyházkerületi közgyűlésünk a pénzügyi választmány javaslatát elfogadva, elhatározza, hogy az esetleges deficitet egy évre a konventi kulcs arányában e.-kerületünk magára vállalja.

172. Pénzügyi választmány beterjeszti a Magyar szent korona országai vöröskereszt-egyletének gyűjtés elrendelése iránt beadott kérelme tárgyában a f. évi tavaszi közgyűlés 122. sz. határozatával kívánt javaslatát.

Egyházkerületi közgyűlésünk a pénzügyi választmány javaslatát elfogadva, a gyűjtés elrendelése helyett 100 kor. segélyt szavaz meg a Magyar szent korona országai vöröskereszt-egyletének.

173. Pénzügyi választmány beterjeszti Békeffy Géza hirlapíró, az országos ref. sajtóiroda vezetője támogatás iránti kérvénye tárgyában a f. évi tavaszi közgyűlés 123. sz. határozatával kívánt javaslatát.

Egyházkerületi közgyűlésünk a pénzügyi választmány javaslatát elfogadva, a ref. sajtóiroda támogatására a folyó évre 300 koronát engedélyez.

174. F. é. tavaszi egyh.-ker. közgyűlésünk 132. sz. határozatával az egyházmegyékhez és a sárospataki főiskolához tette le hozzászólás végett a gömöri egyházmegye azon indít-

ványát, hogy a theol. ifjak részére állíttassék vissza a supplicatio intézménye, mint amely gazdag forrása volt a theol. ifjakra nézve az egyházi, földrajzi, népismeitapasztalatoknak a múltban s az lenne a jövőben is.

Erre nézve valamennyi egyházmegye betערjesztette véleményét. És pedig az abaúji, alsözempléni, felsözempléni, ungi és tornai egyházmegye a supplicatio visszaállítását nem kívánja. Az abaúji azért, mivel a supplicatiót az 1891—93. évi zsinat megszüntette és egyházkerületünk a supplicatio-váltásból egy sárospataki theol. tanszéket tart fenn. Az alsözempléni azért, mivel a supplicatio eltörlése által anyagilag károsodott tanintézetek kártalanítása terén megállapított és rendezett jogviszonyokat felforgatni nem kívánja. A felsözempléni azért is, mivel a supplicatio-váltás egy theol. tanszék javadalmozására szolgál; azért is, mivel az intézmény határozott ellenszenvet váltott ki a társadalomból s a főiskolára nézve alig jelentett valami anyagi eredményt. Szerinte a theol. ifjaknak egyházi, földrajzi, népismereteket sokkal könnyebben és alaposabban lehetne szerezni az újabb időkben divatosvá vált tanulmányi kirándulásokkal és a legáció intézményével. Az ungi egyházmegye azért, mivel a supplicatio eltörlésébe — a konvent egyenes felhívására — azért ment bele egyházkerületünk, mert az az 1890. évi őszi ker. gyűlés 29. ik. jkőnyvi pontjának tanúsága szerint magát már akkor is túlélte intézmény volt. Aztán mivel újabb időben több illetékes tényező még a legáció eltörlését is szorgalmazza, holott ez népünk lelkébe mélyen beleoltott s attól teljes tisztelettel körülvett intézmény, De meg a supplicatio visszaállításával ismét a lelkészekre szabadjuk úgy a magunk, mint ág. ev. testvéreink minden csonka és teljes gimnáziumainak utazó növendékeit, kik az utóbbi évtizedekben annyi kellemetlenséget okoztak, hogy az 1911. évi egyh. ker. közgyűlés 95. sz. határozatában szükségét látta tiltakozni ellenök. A tornai egyházmegye semmi okot sem lát, amely a negyedszáz év előtt eltörlött supplicatioi intézmény újból való feltámasztását indokolta tenné.

Az alsóborsodi egyházmegye az ősi főiskola tápintézete, valamint a theol. ifjak gyakorlati nevelése, nemkülönben a személyes tapasztalatok révén szerezhető földrajzi és emberismeretek szempontjából nyereségnek itéli ezen régi intézmény

visszaállítását s azért melegen pártolja a gömöri egyházmegye indítványát. Tisztázandónak tartja azonban előbb az 1894-ben az egyházmegyék által supplicatio-válság címén önként vállalt összegek kérdését, melyből az 5 ik rendes theol. tanszék tartatik fenn. Maga részéről kijelenti, hogy az intézmény visszaállítása mellett is hajlandó a magára vállalt 1040 K dotacio évenkénti beszolgáltatására. Megnehezíti bár, de lehetetlenné nem teszi ezt az ügyet az a történeti tény, hogy az u. n. első budapesti zsinat a supplicatiót eltörölte, minélfogva — ha a tiszáninneri egyh-ker. egyházmegyéinek többsége most a visszaállítás mellett nyilatkozik — az törvényhozási intézkedést igényelne.

A felsőborsodi egyházmegye e tárgyban odáig nem kíván állást foglalni, illetve véleményezni, míg mind az öt egyházkerület közös megállapodásra nem jut a felvetett kérdésben.

Ugyancsak beterjesztette a sárospataki főiskola is véleményét. És pedig a suplicatio régi alakban való visszaállítását, mivel az ma már sok akadályba ütköznek, sem a köziskolai szék, sem az igazgatótanács nem javasolja. Hanem a köziskolai szék tekintettel arra, hogy a supplicatio intézményének megszüntetése alkalmával semminemű intézkedés nem történt arra, hogy theol. ifjaink az intézmény eltörlése által őket ért veszteségükért valami módon kárpótolva legyenek; tisztelettel javasolja, hogy az egyházkerületi közgyűlés a theol. ifjak részére olyan tanulmányi alap teremtéséről gondoskodni kegyeskedjék, melynek jövedelméből évenként a nagy szünidő folyamán 8—10 theol. ifjú — esetleg tanár vezetése mellett — hazánk különböző természeti szépségeiben is bővelkedő vidékeire, továbbá a prot., közelebről a ref. egyházi élet tanulmányozása s tapasztalatszerzés céljából tanulmányi kirándulást tehessen. E tanulmányi alap megteremtése első sorban a supplicationalis válság mostani összegének bizonyos foku, de mérsékelt felemelése által, vagy más forrásból volna eszközölhető.

Ezzel kapcsolatban felterjeszti a köziskolai szék azon indítványát is, hogyha a testvér ref. theológiák növendékei főiskolánknak s kulturális és tudományos intézményeinek, vagy községünknek s vidékének tanulmányozására hozzánk jönnek s e céljukat akadémiai igazgatójuk ajánlásával igazolni tudják; tegyük lehetővé számukra itteni tanulmányaiknak anyagi

megerőltetés nélkül való folytatását. Hasonló intézkedés tételére egyházkerületünk viszont kérje fel a testvér-egyházkerületeket.

Az igazgatótanács pedig abban a véleményben van, hogy a supplicatio intézménye annak megbecsülhetetlen értéke miatt a theol. ifjak részére oly értelemben állítandó vissza, hogy a kibocsátott ifjak a nagyobb gyülekezetek meglátogatásával, azok intézményeinek megismerésével valódi tanulmányutazást végezzenek. Természetesen ez csak abban az esetben történhetik, ha a testvér-kerületek hasonló értelemben határoznak.

Egyházkerületi közgyűlés az egyházmegyék többségének és a sárospataki főiskola köziskolai székének és igazgatótanácsának véleménye alapján a gömöri egyházmegye indítványa felett napirendre tér.

175. F. é. tavaszi egyházkerületi közgyűlésünk 135. sz. határozatával utasította az ungi egyházmegyét, hogy a P. Horváth Mária—Simon alap 1916. évi apadására vonatkozó felvilágosító jelentését őszi egyházkerületi gyűlésünkre terjessze be.

Miután az ungi egyházmegye az egyházkerület utasításának eleget nem tett, ujólag felhívja az ungi egyházmegyét egyházkerületünk, hogy befelelését a tavaszi egyh.-kerületi gyűlésre terjessze fel.

176. Egyházkerületünk tavaszi közgyűlése 137. sz. határozatára előadó jelenti, hogy ez ügyre vonatkozólag az ungi egyházmegyétől felelet nem érkezett.

E.-kerületünk közgyűlése az ügyet tovább is nyilvántartja.

177. Jelen évi tavaszi közgyűlésünk 24. pontjában már jelentette főtiszteletű püspök úr, hogy a miskolci ref. filléregyletnek, mint árvaháznak megnyitásához szükséges előkészü-

letek, így a filléregylet részéről is a választmány megalakítása folyamatban vannak. Most a miskolci ref. női filléregylet választmánya és közgyűlése beterjeszti tárgyalás céljából a jelen jegyzőkönyvi függelékben olvasható alapító levelet, melyet a filléregylet által az egyházkerületünknel teendő alapítvány módoszatainak és feltételeinek tárgyában egyrészről a filléregylet, másrészről az egyházkerület által kiküldött közös bizottság munkálata alapján Bizony Ákos e.-kerületi ügyész szerkesztett, melyet a filléregylet választmánya és közgyűlése változtatás nélkül elfogadott.

Egyházkerületi közgyűlés az alapító levelet változatlanul elfogadja és további intézkedés céljából az elnökségnek kiadja.

178. Előadó bemutatja Kiss Sándor dr. nak, a sárospataki főiskola gazdasági választmány tagjának a felebbezését a jogakadémiai tanárok 1916/17. I—II. félévi helyettesítési díja tárgyában. A felebbező gazdasági választmányi tag erkölcsileg nem tartja megokoltnak köszönő elismerés nyilvánítását s tiszteletdíj megállapítását a fenforgó esetben azért, mert a jobbra katonai szolgálat alól mentesített tanároknak katonai szolgálatot teljesítő karlársaikat helyettesíteni tiszteletdíj nélkül is erkölcsi kötelességük s másodsor azért, mert tudomása szerint a helyettesítő órák megtartása hallgatók hijában legnagyobb részben nem is volt lehetséges. Előadó következő javaslatával szemben:

„Egyházkerületi közgyűlésünk a felebbezés elutasításával az igazgatótanács f. évi tavaszi ülésének 12., valamint 39. számú határozatait indokainál fogva helybenhagyja.“

Közgyűlésünk 15 szó ellen 22-vel Kis Sándor a zempléni kiküldött következő javaslatát emeli határozati erőre: „Közgyűlésünk az igazgatótanács 1917. 11. és 39. pontjaiban foglalt határozatait megváltoztatja s amennyiben a helyettesítési díjak már felvételtek volna, az illető tanárokat az I. félévre vonatkozólag 1300 K-nak, a II. félévre vonatkozólag 1950 koronának visszafizetésére kötelezi.

179. Főiskolai igazgatótanács 1916. november 22. üléséből 7. sz. a Bathó János főiskolai ének- és zenetanár folyamodványa alapján javasolja, hogy a Bathó János főiskolai ének- és zenetanár 1916. tavaszi 43. sz. egyh.-kerületi végzéssel rendezett fizetése visszamenőleg 1912. január 1-től kezdje érvényességét.

Egyházkerületi közgyűlés, tekintettel a megélhetés rendkívüli nehézségeire és Bathó János népes családjára, kivételesen a kérelemnek helyet ad s a gazdasági választmányt utasítja, hogy nevezett tanárnak a fizetéskülönbözetet 1916. évi tavaszi kgy. 43. sz. egyházkerületi határozatban megállapított kulcs alapján 1912. január 1-től 1916. január 1-ig utalványozza s erről az igazgatótanács útján tavaszi közgyűlésünkhöz jelentést tegyen.

180. A felsőleányiskola és leánygimnázium f. é. aug. 13. üléséből 80. sz. a bemutatja az intézet zárószámadását 1916. jun. 1-től 1917. jul. 1-ig, amely szerint 1916. jan. 1-től jul. 1-ig 30936.49 kor. bevétel mellett ugyanannyi kiadás; 1916. jul. 1-től 1917. jul. 1-ig 81130.65 kor. bevétel mellett ugyanannyi kiadás volt. Az 1916/17. számadási évben 4147.36 kor. hiány mutatkozott, amely már költségvetésileg is jelezve volt és amely az egyh.-ker. közigazgatási tárból vett kölcsönnel fedeztetett.

Tudomásul szolgál.

181. Előadó bemutatja a miskolci felsőleányiskola és leánygimnázium igazgatótanácsának következő jelentését:

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

Intézetünk életének legközelebbi jelentéstételünk óta felmerült jelentősebb mozzanatairól a következőkben számolunk be.

Mindenekelőtt jelentjük, hogy a nagymélt. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium június 20 án 81288. V. számú leiratával intézetünk új tagozatának, a *leány-*

gimnázium V. osztályának a nyilvánossági jogot az 1916—17. évre megadta.

Intézetünk kormányzótestülete : az *igazgatótanács* a tavaszi egyházkerületi közgyűlés által megállapított szervezetében megkezdette működését. Sajnálattal jelentjük, hogy nagytiszt. *Bodolay István* esperes úr főtit. püspök úrhoz intézett levelében igazgatótanácsosi megbízatásáról *lemondott*, miért is tisztelettel kérjük az ő helyének betöltését.

Az *1917—18. iskolai évet* a rendes időben kezdtük meg. A beiratásokat szeptember 1—5. napjain eszközöltük, az iskolai évet ünnepélyesen szeptember 6-án nyitottuk meg és 7-én a rendes tanításokat is megkezdtük.

Amint előrelátható volt, a felsőleányiskola felső osztályai, mint országszerte, úgy nálunk is teljesen népszerűtlenné váltak, úgy, hogy az *V. felső osztályt* meg sem kellett nyitnunk, mivel ez osztályba *egyetlenegy növendék sem jelentkezett s a VI. felső osztályba* is mindössze 3 növendék iratkozott be. Így, amint mi előre megmondottuk, maga az élet fogja nyilvánvalóan megmutatni, hogy e tagozatnak fentartására hiába kényszeríti a tanügyi kormány az iskola-fentartókat, mivel e tagozat mai szervezetében egyáltalán nem életrevaló intézmény.

Ennek ellenére *növendékeink száma* ez évben is jelentékeny gyarapodást mutat. Míg ugyanis a múlt évben 336 rendes-, 28 magán- és 1 rendkívüli tanuló, összesen 365 növendék iratkozott be, ez évben rendes tanulóul 389, magántanulóul 27, rendkívüli tanulóul 1, összesen 417 tanulót vettünk fel s a rendes tanulók létszáma a múlt évihez képest 56 (16 8%) emelkedést mutat.

Osztályaink létszáma is szaporodott eggyel, mivel most már az I. és II. osztály mellett is *párhuzamos* szakaszt állítottunk fel s megnyitottuk a leánygimnázium VI. osztályát is.

Tanulóink létszáma osztályonként így oszlik meg :

I/a. I/b. II/a. II/b. III. IV. V. VI. V. gimn. VI. gimn.

51 56 48 46 65 55 — 3 30 41

E nagy növendéksereget immár alig tudtuk elhelyezni a rendelkezésünkre álló helyiségekben, úgy hogy már *a jövő iskolai évre feltétlenül új helyiségekről kell gondoskodnunk.*

Tanulóink elhelyezését még jobban megnehezítette az a körülmény, hogy a legnépesebb osztályunknak, a *III-nak* legalább a *német és francia nyelvi és számtani órákra ketté választását* paedagogiai okokból szükségesnek találtuk, annyival inkább, mert ez osztály túl magas létszámát a miniszterium már a múlt évben is kifogásolta.

Vallás szerint növendékeink így oszlanak meg :

Vallás	Növendékek száma	Növekedés	Apadás	Hány százaléka a növendékeknek?	Hány százalék volt a múlt évben	Növekedés százalék	Apadás százalék
Ref.	144	—	7	37.02	45.5	—	7.48
Ág. ev.	30	—	4	7.71	10.2	—	2.49
R. kath.	60	7	—	15.42	16.0	—	0.58
Gör. kath.	3	1	—	0.77	0.6	0.17	—
Gör. keleti	2	—	—	0.51	0.6	—	0.09
Izr.	150	59	—	38.56	27.1	11.46	—
Összesen :	389						

Intézetünk tanerői közül eltávozott Fehér Gábor helyettes tanár, kinek felmentése a revízió alkalmával érvénytelenített, Fleckstein Amália segédtanítónő, akinek alkalmazási ideje lejárt, Kozma Edit h. tanítónő az áll. polgári iskolához neveztetett ki. Papp József h. tanárunkat, ki két éven át táborigyelmeztetést teljesített, a hadügyminiszterium július hóban szabadságolta, de augusztus hó elején megint behívta szolgálatra; felmentése érdekében az egyetemes konvent útján megtettük a szükséges lépéseket. *Új tanerőkül* alkalmaztuk ez évre: Hegedűs Imre, Oláh Sándor, és Óváry Zoltán h. tanárokat, akik állásukat az év elején el is foglalták; kiegészítő óraadóknak kértük fel dr. Sztankóczy László máv. titkár urat a jogi és gazdasági ismeretek tanítására, Cs. Lázár Ottó kir. kath. főgimn. tanárt a III. oszt. számtantanárának és Geöcze Anna okl. tornatanítónőt a testgyakorlatnak az I/b. osztályban való tanítására.

Az új osztályok berendezéséhez szükséges iskolai butorckat beszereztük, ami jelentékeny kiadást jelent

ugyan számadásunkban, de mint hasznos beszerzés iskolánk vagyonának állagát is tetemesen növeli.

Intézetünk *1916. évi első félévi és 1916—17. évi számadásait* megvizsgáltuk és külön jegyzőkönyvi pontban terjesztjük föl.

Hálás köszönettel említjük föl, hogy *Hallgató János felsőmérai lelkész úr Margit nevű korán elhalt kisleánya emlékének megörökítésére*, aki intézetünknek négy éven át egyik legkiválóbb és legkedvesebb növendéke volt, intézetünknel *500 K értékű alapítványt* tett, melynek alapítványi okiratát négy példányban felterjesztjük jóváhagyás végett.

A múlt évben *végzett IV. oszt* növendékeink is gyűjtöttek össze 120 koronát *jutalomdíj-alapítványul*, de ennek rendeltetése és alapítványi okirata még nincsen megállapítva.

Hálás elismeréssel jelentjük, hogy intézetünk volt igazgatója, *dr. Mitrovics Gyula* (debreceni akadémiai könyvtárigazgató) egyházkerületi jegyzői tiszteletdíját, mindaddig, míg a tisztséget viseli, egy szülői emlékét megörökítő *internátusi alapítványra* ajánlotta fel.

Hálás köszönettel jelentjük, hogy *Szent-Ivány József* úr ez évben 60 K-t, *Tóth Béla* miskolci lelkész úr 52 K 80 f.-t, *dr. Israeli Pál* kórházi főorvos úr 20 koronát *adományoztak* intézetünknek s *tanári karunk* is 80 K-t adott tanári könyvtárunk gyarapítására.

Tandijmentességben részesítettük ez évre 33 növendékünket és pedig 20-at egész, 13-at féltandíj-elengedésben. Az elengedett tandíjak értéke 2325 K.

Internátusunk múlt évi bevételeiből 1009 K 08 fillér jutott a fűtéshez és világításhoz való hozzájárulás címén iskolánk pénztárába.

Internátusunkba ez évben is *55 növendéket* vettünk fel. A *díjakra* nézve ez évre is azt a már az előző években követett eljárást kívánjuk alkalmazni, hogy a háború előtti díjakból fedezetlenül maradó költségeket a növendékek pótdíj alakjában fogják arányosan szétosztva viselni.

Nevelőnőül Ruttkay Irén okleveles énektanítónőt alkalmaztuk, aki mint zenetanítónő évek óta működik internátusunkban.

Az *élelmezési nehézségeken* akként kívántunk segíteni, hogy körlevélben kértük föl internátusi növendékeink szüleit, hogy addig is, míg Miskolc thjf. város vezetősége, amely mint az előző évben, úgy most is kilátásba helyezte a szükséges élelmicikkeknek kiutalását, ezeket rendelkezésünkre bocsáthatja, nyújtsanak segédkezet a szükséges élelmiszerek beszerzésére.

Az *internátusi ösztöndíjakat* a következő növendékeinknek adományoztuk: Keresztury Anna 300 K, Nagy Olga 240 K, Nagy Gizella 240 K, Varga Márta 120 K, Maklár Papp Piroska 200 K, Cseb Irén 100 K, Gecse Anna 100 K, Keresztury Sarolta 100 K, Csizy Katalin 120 K, Bogdányi Mária 120 K, összesen 1640 K, mely a Fonciére Pesti Bizositó intézet adományából (600 K), a Kun Bertalan (120 K), Tóth Pál alapítványából (120 K) és a növendékek internátusi alapítványából (800 K) adományozható.

Intézetünket továbbra is a Főtí zteletű Egyházkerületi közgyűlés atyai jóindulatába ajánva, maradtunk mély tisztelettel

a miskolci ref felsőleányiskola és leánygimnázium
igazgatótanácsa nevében

Miskolc, 1917. szeptember 12-én

Dr. Tüdös István

ref. püspök, ig. tan. elnök.

Domby László

igazgató.

A jelentést közgyűlésünk egészében örömmel veszi tudomásul. A létszámnövekedés következtében szükséges új helyiségekről való gondoskodás tárgyában közgyűlésünk az igazgatótanácsot felhívja, hogy tavaszi közgyűlésünk elé a kapcsolatos összes kérdések figyelembevételével jelentést és javaslatot tegyen. Hegedűs Imrénnek, Oláh Sándornak, Óváry Sándornak h. tanárul, Sztankóczy Lászlónak, Cs. Lázár Ottónak és Geöcze Annának kisegítő óraadóként, valamint Ruttkay Irénnek bentlaké nevelőnőül alkalmazását tudomásul veszi. Hallgató János

felsőmérái lelkésznek, a múlt évben végzett IV. o. növendékeknek, dr. Mitrovics Gyula volt igazgatónak, Szentiványi Józsefnek, Tóth Béla miskolci lelkésznek, dr. Izraeli Pál kórházi főorvosnak és az intézet tanári karának kegyes adományaikért hálás köszönetét fejezi ki.

182. Előadó bemutatja a miskolci főgimnázium igazgatójának következő jelentését:

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

A miskolci ref. főgimnáziumnál az elmúlt tanév munkájának kiegészítő adataiként tisztelettel jelentem, hogy vizsgát tett 497 tanuló és pedig minden tárgyból jeles eredménnyel 25 (5·0%), legalább jó 92 (18·5%), legalább elégséges 270 (54·5%), elégtelen eredménnyel 110 (22·1%). Ez a számszerű eredmény az *országos átlaghoz ismét közel esik*, a hasonló körülmények között működő *másik miskolci fiúközépiskolánál* pedig, hol a jelesek száma kevesebb, az elégtelenek száma pedig sokkal több, 35%, mindenesetre *kedvezőbb*.

A főgimnáziumi katonai érettségi tanfolyamot márc. 1—ápr. 16. napjain mi is megtartottuk 11 növendékkel, kik közül 9 sikeresen vizsgázott.

Az 1917/18 iki tanévet szept. 7-én nyithattuk meg. A tanári testületre nézve legnevezetesebb személyváltozás, hogy *Szabó Barna* tanár 35 évi szolgálat után szept. 1-én nyugalomba lépett. Tudományszeretet, a részletekig menő precizitásra törekvés, erős magyar lelkület sugározta munkásságából, melynek hosszú és buzgó végzése után a megérdemelt pihenésre tért át.

Az iskolafentartó egyháztanács rendes tanárrá választotta szept. 1-én kezdődő hatállyal *Zsupán Lászlót*, ki előzőleg 2 éven át szolgált helyettes tanárként s buzgó-sága garanciát ígér jó és sikeres tanári működésére.

Helyettes tanárrá választatott *Benkő Béla* tanárjelölt. Ezzel a tanári kar *ugyanannyi osztályszám* (10) mellett *ugyanannyi tanerőből* áll, mint előző évben, azaz óra-elhagyások, tanári óratöbbletek és kisegítő óraadások teszük lehetővé a tanítást. Utóbbira felkérettek *Farkas István*,

Lengye! István, Demes Péter lelkészek, *Simon Gábor* nyug. tanár, *Czakó Emil* polg. iskolai és *Péter József* elemi iskolai tanítók.

Természetes, hogy a tantárgyelosztásnak teljesen szakszerű alapon, az órarendnek szigorúan a rendtartásszerű föelvek értelmében való elkészítéséről ily rendkívüli állapotok között nem lehetett szó.

Az iskola népessége az új tanév elején meglehetősen nagy, épúgy mint az előző évben. Van az I. o.-ban 87, a II-ikban 108, a III-ikban 80, a IV-ikben 51, az V-ikben 56, a VI-ikban 34, a VII-ikben 36, a VIII-ikban 29 rendszeres tanuló, összesen 481, ezenkívül 18 fiú, 11 leány-magántanuló, mindössze 510 tanuló.

Hitfelekezeti szerint a tanulók megoszlása a következő: Ref. 271, ág. ev. 43, unit. 1, róm. kath. 68, gör. kath. 3, izr. 124, összesen 510. A ref. tanulók összes száma 53⁰/₁₀₀ az előző évinél valamivel több.

Az előző évi számadási eredmény 1916. évi június 30-án 362 K 08 f. maradványt tüntet fel, vagyónállapota pedig 13850 K növekedést, amely főkép régebbi ösztöndíj- és jutalomdíj-alapítványok befizetéséből állott elő. A bevételi források, köztük az államsegély (40,000 K) ez idő szerint elegendők az iskola fentartására.

Csatolva a beírási részletes statisztikát, a tantárgyelosztást, az órarendet, a számadási és vagyonkimutatási kivonatot, a tankönyvjegyzéket, jelentésemet alázattal a főtisztelendő egyházkerületi közgyűlés elfogadására ajánlom.

Miskolc, 1917. szeptember 11.

Kész tisztelettel

Csorba György
főgimn. igazgató.

Közgyűlésünk *Zsupán Lászlónak* rendszeres tanári minőségben történt véglegesítését s *Benkő Bélának* helyettesül alkalmazását s általában a jelentést a maga egészében megnyugvással veszi tudomásul. *Farkas István, Lengyel István, Demes Péter, Simon Gábor, Czakó Emil és Péter József* uraknak, mint óraadóknak kiegészítő támogatásukért a maga részéről is köszönetének ad

kifejezést. Hálás elismeréssel mond köszönetet *Szabó Barna* nyug. tanárnak is, ki 35 éven át fáradságot nem ismerve, a kötelelességtudásnak ékes példáját szolgáltatva, volt lelkes munkása az iskolának, atyai jóságú barátja és gondviselője az ifjúságnak, fedhetetlen őre a rendnek és erkölcsöknek, munkás szóvivője minden szépnek és nemesnek. A gondviselés tegye hosszúvá és boldoggá nyugalmi éveit.

183. Miskolci főimn. igazgatója beterjeszti az 1916/17. költségvetési év zárószámadását és a vagyonkimutatást. A zárószámadás 178,229·86 kor. bevétel s ugyanannyi kiadás mellett 362·08 kor. maradványt mutat ki. A vagyonkimutatás pedig 1223611·70 K-át igazolván ingóban és ingatlanban, a múlt évvel szemben 13,900 06 kor. szaporodást állapít meg, amely régibb keletű ösztöndíj- és jutalomdíj alapítvány befizetéséből állott elő.

Megnyugvással vétetik tudomásúl.

184. Középiskolai előadó benyújtotta következő jelentését a miskolci felsőleányiskoláról és leánygimnáziumról, valamint a kapcsolatos internátusról, továbbá a sárospataki, miskolci és rimaszombati főgimnáziumról.

JELENTÉS

a miskolci és sárospataki ref. és a rimaszombati egy. prot. gimnáziumok 1916/17. évi állapotáról az intézetek értesítői alapján.

Gimnáziumaink élete és működése természetesen nem lehetett normális e harmadik háborús iskolai évben sem. A rimaszombati ez évben sem nyerte vissza a saját helyiségeit, mint az előző években, most is az áll. polgári leányiskola helyiségeiben huzódott meg, nem használhatta felszereléseit, tanítási eszközeit, a tanítási órákat kénytelen volt d. e. 8—12-ig osztani be, aminek természetes következménye volt, hogy az egyes tárgyak kötelező heti óráit lényegesen redukálni kellett. Ez az óraredukció ma szinte általános, de mégis nehezen tudtuk belenyugodni abba, hogy

az egyes tárgyak heti óráinak száma 32-vel volt kevesebb a tantervben megszabottnál s különösen, hogy redukciót szenvedett még a magyar nyelv is, holott ez intézetünkben a nem magyar anyanyelvű tanulók száma elég nagy (8·8%). *Miskolci gimnáziumunk* sem használhatta tantermét egészen márciusig s így az iskolai év nagy részében szünetelt a tornatanítás; itt is maradt *heti 25 óra*. Sárospatak volt a legszerencsésebb, mert minden helyiségét, minden felszerelését szabadon használhatta s az igazgatói jelentés óraredukcióról sem tesz említést, bár abból, hogy az I. osztályban 5 latin óra volt, kétségtelen, hogy egyes tantárgyak² itt is kevesebb órán tanítottak. Az iskolai évnek miniszteri intézkedésre két hónappal való megrövidítése, az iskola rendes munkásai egy jó részének távolléte, az itthonmaradottaknak nagymérvű megterhelése, a tanulók előképzettségének fogyatékossága, a fegyelemnek a szülői felügyelet hiánya miatt meglazulása: mind olyan sajnálatos tünetek, melyek iskoláink munkásságára ország-szerte zavarólag hatottak s az ebből eredő bajoknak korlátozása s a lehetőség szerint teljes megszüntetése nagy és súlyos feladatot ró intézeteink vezetőire.

Ezekről az általánosan tapasztalható zavaró jeleiségektől eltekintve, mind a három intézetünk élete és működése normális és megnyugtató volt. Az iskolai év okt. elején kezdődött, május 25-én záródott be s a tanítási munkát egyik helyen sem zavarta meg semminemű kényszerszünet.

Az előző két évhez képest a miskolci és sárospataki gimnázium *külső keretei* is lényeges fejlődést mutatnak, amennyiben az előbbiben az I. és II., az utóbbiban az I. osztály mellett párhuzamos szakasz volt felállítva. A tanulók száma csak *Rimaszombatban apadt 17-tel (4·8%)*, ellenben *Miskolcon szaporodott 66-tal (14·4%)* s tudomásunk szerint az intézet életében eddigelő a legmagasabbra emelkedett. Sárospatakon is 58-cal több volt a növendékek létszáma az előző évinél, úgy, hogy a szaporodás 13·9%-ot tett ki. A Rimaszombatban beállt létszámcsökkenésre nézve némileg megnyugtató az a körülmény, hogy a felsőbb osztályok tanulóinak katonai szolgálatra való bevonulása következtében állott elő s így bizonyára csak átmeneti jellegű lesz; az I. osztálynak szinte túlságos nagy létszáma (77) valószínűvé teszi, hogy az utolsó békés év létszáma, melynél a múlt évi csak 41-gyel kevesebb, mielőbb helyreáll, bár másrésztől aggasztó, hogy ez a túlnépes osztály olyan elemekből verődött össze, amelyeknek fele

sem tudta sikerrel végezni az osztályt s bizonyára jelentékenyen megbénította a többiek haladását is.

A felvett tanulók száma Miskolcon 525, Sárospatakon 476, Rimaszombatban 334 volt. A miskolci létszám az utolsó békés évbéli létszámot 61-gyel, a sárospataki 54-gyel mulja felül. A felvettek közül nyilvános tanuló volt Miskolcon 471 (89·7%), Sárospatakon 412 (86·6%), Rimaszombatban 302 (90·4%); magántanuló volt Miskolcon 54 (10·3%), Sárospatakon 64 (13·4%), Rimaszombatban 32 (9·6%). A magántanulók száma mindenütt emelkedést mutat és pedig Miskolcon 2·9, Sárospatakon 0·3, Rimaszombatban 1·6 %-kal, ami nyilván a leánymagántanulók számának szaporodásából ered.

Vizsgálatot tett Miskolcon 497 tanuló, a felvetteknek 94·7 %-a, Sárospatakon 440, a felvetteknek 92·4%-a, Rimaszombatban 318, a felvetteknek 95·2%-a, A vizsgálatot tettek közül nyilvános tanuló volt Miskolcon 451 (90·7%), Sárospatakon 388 (88·1%), Rimaszombatban 285 (89·6%); magántanuló volt Miskolcon 46 (9·3%), Sárospatakon 52 (11·9%), Rimaszombatban 33 (10·4%). A magántanulók közül Miskolcon fiu volt — (—), leány — (—)*, Sárospatakon fiu 26 (50%), leány 26 (30%), Rimaszombatban fiu 18 (54·6%), leány 15 (46·4%). A leánymagántanulók száma Miskolcon 6-tal, Spatakon 15-tel, Rimaszombatban 7-tel szaporodott.

A vizsgálatot tett tanulók Sárospatakon mind magyar anyanyelvűek voltak, épen úgy Miskolcon is 1 német anyanyelvű tanuló kivételével (0·2%), Rimaszombatban magyar anyanyelvű volt 290 (91·2%), német anyanyelvű volt 3 (0·9%), tót anyanyelvű 25 (7·9%). Összesen nem magyar anyanyelvű volt Miskolcon 1 (0·2%), Rimaszombatban 28 (8·8%). A nem magyar anyanyelvűek száma Rimaszombatban 19-cel emelkedett s közülök a tótokra esik 18 emelkedés.

A vizsgát tett tanulók közül helybeli illetőségű volt Miskolcon 277 (55·7%), Sárospatakon 103 (23·4%), Rimaszombatban 150 (47·2%); megyebeli volt Miskolcon 138 (27·8%), Sárospatakon 142 (32·3%), Rimaszombatban 121 (38%); más megyebeli Miskolcon 81 (16·3%), Sárospatakon 195 (44·3%), Rimaszombatban 47 (14·8%). A helybeli növendékek abszolút száma mind a három intézetünkben emelkedett 22., 23., 15-tel, de az arányszámuk fogyott Miskolcon 4·3%-kal, Sárospatakon 1·8 %-kal, csak Rimaszombatban emelkedett 6·7%-kal.

*) Nincsenek adatok.

A tanulók *vallására* nézve ref. volt Miskolcon 253 (50·9%), 42-vel több az előző évinél (1·1%), Sárospatakon 328 (74·5%), ahol az abszolút szám 14 emelkedést, de az arányszám 4% csökkenést mutat, Rimaszombaton 83 (26%), ahol a ref. vallásúak száma 17, arányszám 4% csökkenést tüntet fel. Ugyanitt az ág. ev. vallásúak száma 94 (29·5%) s az 1914/15. évhez képest abszolút számuk 10, arányszámuk 4·3% emelkedést mutat. A többi felekezetek közt a tanulók így oszlanak meg: a) Miskolcon: unitárius 1 (0·2%), r. kath. 79 (15·9%), g. kath. 3 (0·6%), izr. 123 (24·7%); Sárospatakon: r. kath. 52 (11·9%), g. kath. 5 (1·1%), izr. 41 (9·3%) ág. ev. 14 (3·2%); Rimaszombaton: r. kath. 84 (26·5%), g. kath. 9 (0·9%), izr. 54 (16·9%).

A tanulás eredményére nézve az osztályt sikerrel végezte be Miskolcon 387 (77·9%), Sárospatakon 354 (80·5%), Rimaszombaton 250 (78·7%). Jeles osztályzatu volt Miskolcon 25 (5%) Sárospatakon 59 (13·4%), Rimaszombaton 39 (12·3%). Jó osztályzatu Miskolcon 92 (18·5%), Sárospatakon 81 (18·1%), Rimaszombaton 81 (25·5%); elégséges osztályzatu Miskolcon 270 (54·4%), Sárospatakon 214 (48·6%), Rimaszombaton 130 (42·4%). Feltűnően sok a jelesek száma Sárospatakon is, Rimaszombaton is, az előbbi helyen a múlt évi országos átlagot (8·4%) az arányszám 5, az utóbbi helyen 3·9%-kal mulja felül, míg a miskolci arányszám 3·4%-kal marad alatta, Rimaszombaton a jók arányszáma is 6·4%-kal mulja felül a múlt évi országos arányszámot (19·1%). Egy tárgyból elégtelen volt Miskolcon 36 (7·3%), Sárospatakon 37 (8·4%), Rimaszombaton 25 (7·8%); két tárgyból elégtelen Miskolcon 50 (10%), Sárospatakon 41 (9·3%), Rimaszombaton 27 (8·5%). Több tárgyból elégtelen Miskolcon 24 (4·8%), Sárospatakon 8 (1·8%), Rimaszombaton 16 (5%). Összes elégtelen Miskolcon 110 (22·1%), Sárospatakon 86 (19·5%), Rimaszombaton 68 (21·3%). Az elégtelenek arányszáma a múlt évi országos átlagot (19·1%) mind a három iskolánkban meghaladta és pedig Miskolcon 3, Sárospatakon 0·4, Rimaszombaton 2·2%-kal. Sárospatakon — amennyiben az eltérés nem az enyhébb osztályozásból ered — örvendetes egyrészt a jelesek nagy száma, másrészt az ismétlésre utasítottak feltűnően csekély arányszáma, mely az országos átlagnál (4·5%) 2·7%-kal kevesebb.

A tanulók magaviselete az előző évnél is, az országos átlagnál is sokkal kedvezőbb adatokat tüntet fel mind a három intézetünkben. Eltekintve ugyanis attól, hogy kevésbé szabályszerűt

csak egy növendék kapott Rimaszombatban (0·3%), a másik két intézetben pedig egyetlen sem, továbbá attól, hogy nagyobb fegyelmi eset egyik intézetben sem volt Miskolcon a jó magaviseletűek száma 417 volt (92·5%), Sárospatakon 375 (96·7%), Rimaszombatban: 273 (95·7%), holott a múlt évi átlagos arányszám 80·9% volt; szabályszerű magaviseleti jegyet kapott Miskolcon 34 (7·5%), Sárospatakon 13 (3·3%), Rimaszombatban pedig 12 (4·2%), holott a múlt évi országos arányszám 9·6% volt. Ez az eredmény annál öröndetesebb, mert mindenik intézet kiemeli jelentésében, hogy a háború káros hatása a tanulók fegyelmezettségére mind jobban mutatkozik és csak erős kezekkel lehetett-e káros hatásokat lehetőleg kiküszöbölni.

Kedvező képet mutatnak a *tanulók mulasztásai* is. Olyan tanuló, aki egyetlen tanórát sem mulasztott, volt Miskolcon 70 (15·5%), Sárospatakon 105 (27·1%), Rimaszombatban 63 (22·1%). Csak igazoltan mulasztott Miskolcon 344 (76·3%), Sárospatakon 274 (70·6%), Rimaszombatban 206 (72·3%). Igazolatlanul mulasztott Miskolcon 37 (8·2%), Sárospatakon 9 (2·3%), Rimaszombatban 4 (1·4%). Az igazoltan mulasztott órák száma Sárospatakon 12257, amelyből egy tanulói jut 31·5 óra, Rimaszombatban 4561, egy tanulóra esik 16 óra. Igazolatlanul mulasztottak Sárospatakon 31 órát, egy tanulóra esik 0·08 óra, Rimaszombatban 11 órát, egy tanulóra esik 0·04 óra. A múlt évben Sárospatakon egy tanulóra 0·4 igazolatlan óra esett, Miskolc nem ad e tekintetben adatokat, sőt felhívásomra sem küldettek be ez adatok jetentésem elkészültéig.

Az *isméllők* száma most is mindenütt meghaladja a múlt évi országos átlagot (3·8%), ugyanis Miskolcon 30 volt (6%), Sárospatakon 22 (5%), Rimaszombatban 15 (4·17%).

A *görögpótló tárgyakat* legtöbbben tanulták Rimaszombatban: 87 (a négy felső osztály tanulóinak 81·3%-a), azután Miskolcon: 106 (59·5%), a legkevesebb Sárospatakon: 62 (34·6%).

A *rendkívüli tárgyak* közül Rimaszombatban részint a tanerők csekély száma, részint a tanóráknak d. e. 8—12-ig való szorítása miatt csak a német nyelvi társalgást tanulta 39 növendék (13·5%); a francia nyelvet tanulta Miskolcon 32, Sárospatakon 16; a szabadkézi rajzot Miskolcon 78, Sárospatakon 40; a gyorsírást Miskolcon 50, Sárospatakon 67; az egészségtant Miskolcon 40, Sárospatakon 34; a zenét Miskolcon 23, Sárospatakon 42; az éneket Miskolcon 220, Sárospatakon 388; a fizikai gyakorla-

tokban részt vett Miskolcon 31, Sárospatakon 24. Feltűnőnek találok, hogy az éneket Miskolcon a ref. vallású tanulók sem tanulták kivétel nélkül, míg Sárospatakon e tárgy tanulása a más vallásúakra is kötelező. Miskolcon az intézet hagyományainak megfelelően a céllövést is tanulta 62 tanuló.

A tanulók által élvezett *tandíjkezdvezmény* Miskolcon 2731 K volt (egy tanulóra esik 5·49), melyből az iskola engedett el 1564 K-t, a segélyegylet fizetett ki 1167 K tandíjat; Sárospatakon a tandíjkezdvezmény 3360 K-t tett ki (egy tanulóra esik 7·66 K); Rimaszombatban az elengedett tandíjak értéke 2356 K (egy tanulóra esik 7·41 K). A kiosztott jutalmak és ösztöndíjak értéke 3464 K (egy tanulóra esik 7·87 K), Rimaszombatban 2087 K (egy tanulóra esik 6·56 K). Miskolc összesítő kimutatást a jutalmakról és ösztöndíjakról nem közöl.

Az érettségi vizsgálatok eredménye most is, mint az előző években, csak nehezen tekinthető át. Miskolcon a szeptemberi érettségi vizsgálat alkalmával 1 tanuló egyszerűen érett lett, 2 ismétlő vizsgálatra utasított. A besorozott VIII. o. tanulók közül jelesen érett 1, jól 2, egyszerűen 10. A hat hetes tanfolyamot végzett 11 tanuló közül jól érett 1, egyszerűen 8, javító és ismétlő vizsgálatra 1—1 tanuló utasított. Rendes érettségi vizsgálatot tett 15 tanuló (10 fiú és 5 leány), jelesen érett 5 (közülük 4 leány), jól 4 (közülük 1 leány), egyszerűen 4, javítóvizsgálatra utasított 2. Egy tanulónak min. rendeletre adatott ki az érettségi bizonyítvány. Összesen érettségi vizsgálatra állott 43, közülük jeles 6, jó 7, érett 24, javító vizsgálatra utasított 3, ismétlő vizsgálatra 3. Sárospatakon a besorozott VIII. o. tanulók közül jelesen érett 4, jól 1, érett 11, javító vizsgálatra utasított 2. A hathetes tanfolyamot végzetek közül jeles 1, érett 6, javító vizsgálatra utasított 1. Rendes érettségi vizsgálatot tett 11 tanuló, akik közül jelesen érett 2 (közülök az egyik leány) jól 2, egyszerűen érett 7. A miniszterium rendeletére 4 növendéknek adatott ki az érettségi bizonyítvány. Összesen érettségi vizsgálatot tett 41 tanuló, közülök jeles 7, jó 3, egyszerűen érett 28, javító vizsgálatra utasított 3. Rimaszombatban a besorozott VIII. osztályosok közül jeles 3, jó 2, érett 5. A hathetes tanfolyamot végzetek közül jó 1, érett 4, javító vizsgálatra utasított 2, ismétlő vizsgálatra 1. Rendes érettségi vizsgálatot tett 9, jeles lett 3 (1 leány), jó 4 (1 leány), érett 1, javító vizsgálatot tett 1. Összesen érettségi vizsgálatot tett 27, közülök jeles lett 6, jó 7, érett 11, javító

vizsgálatra utasítottatott 3, ismétlő vizsgálatra 1. Az érettségi vizsgálatot tett tanulók pályaválasztásáról természetesen nem közölhetők adatok, mivel azt csak az új iskolai év elején beszerzett adatok alapján szokták megállapítani.

A tanulók ez évben is készségesen támogatták a *háborúval kapcsolatos jótékonyági akciókat*. Miskolcon különböző címeken 855 K-t gyűjtöttek maguk között és 500 K értékű hadikölcsönt jegyeztek a segélyegylet javára. Sárospatakon 328 K 76 fillért adtak hadi jótékonyági célokra, Rimaszombatban 390 K 89 fillért és 400 K hadikölcsönt jegyeztek.

Ezenkívül Miskolcon 50 K-t küldtek az Arany-emlékházra, 73 koronát gyűjtöttek az avasi templom restaurálási költségeire. Sárospatakon pedig a tanulók saját fillérjeikből 388 K 17 fillért raktak össze az iskola fentartási alapjára.

Hadikölcsönt jegyzett a miskolci intézet 15000 K, a rimaszombati 80000 K értékben.

Mindenik iskola igyekezett *felszereléseit, gyűjteményeit* gyarapítani és fejleszteni, amennyire a nehéz idők megengedték.

A tanárikar tagjai közül katonai szolgálatot teljesítettek Miskolcon heten, akinek a helyét 3 helyettes tanár és 5 óraadó töltötte be, de így is az itthonmaradottak legtöbbje 21—23 órán tanított hetenként. A tanári testületnek 2 halottja volt: Tóth Ferenc énektanár, aki 49 évet töltött az intézetnél és dr. Kovács Gábor ny. igazgató, aki 30 évig volt tanára, ebből 16 évig igazgatója az intézetnek s nyugalomba vonulása óta igazgatótanácsosa az iskolának. Sárospatakon 3 tanár teljesített katonai szolgálatot, 2 hosszabb szabadságon volt, emiatt aztán itt is többen tanítottak 20-nál magasabb heti órán. Rimaszombatban 5 tanár teljesített katonai szolgálatot s a megfogyatkozott tanári testületet az intézet nyugalmazott tanárai és Tóth Béla városi főmérnök úr segítette mint az előző években, úgy most is teljesen díjtalanul a tanítási munka végzésében.

A tanári kar nagy gondot fordított a *hazafias nevelésre* mindenütt, megtartották a szokásos hazafias ünnepeket (okt. 6., márc. 15.), ünnepélyeket rendeztek I. Ferenc József megdicsőült királyunk emlékére és IV. Károly dicsőségesen uralkodó királyunk megkoronáztatásának emlékére. Arany János emlékét is mind a három intézet az ő nagyságához méltó ünneppel örökítette meg a tanulók lelkében.

A vallásos nevelés is mind a három intézetünkben kiváló

gondját képezte a tanári karnak. Megünnepezték a reformáció emléknapját, előkészítették a konfirmációra az arra jogosult növendékeket s méltó ünnepség keretében végezték a növendékek konfirmálását. Miskolcon a Bethlen Gábor-kör ez évben nagy buzgóságot fejtett ki, Sárospatakon pedig I. Rákóczy György-Egyesület cím alatt új ifjúsági egyesület alakult a tanulók vallásos és erkölcsi érzületének fejlesztésére, emelésére s az első évi buzgó működés után jó reménységgel nézhetünk az új egylet jövő munkássága elé.

A tanári kar tagjai nagy elfoglaltságuk mellett *társadalmi és irodalmi téren* is munkálkodtak, a hadi jótékonyág terén is elismerésre méltó buzgóságot fejtettek ki.

Az intézetek *anyagi állapotáról* ezuttal nem tehetek jelentést, mivel az értesítők erre nézve adatokat nem közölnek, a P[1]. jegyű statisztikai füzetek pedig természetesen még nem voltak beküldhetők az illető intézetek részéről.

A *támpintézetéről* is csak annyit jelenthetek röviden, hogy mindenik intézetünkben volt ez évben is externátus. Miskolcon a köztartásnak 31 növendéke volt, aki 3—4-es csoportokban magánházaknál nyertek lakást és ellátást. Ingyenes volt 5, 100 K-t fizetett 1, 300 K-t 8, 450 K-t 6 növendék. Hogy mennyi volt az élvezett jótétemények értéke, nem állapítható meg teljes bizottsággal, mivel az értesítőben közölt jelentés összesítő kimutatást erről nem ad, valószínűleg 6800 K lehetett. A teljes díj 600 K volt. Sárospatakon a támpintézetben 266 gimn. tanuló étkezett, a kedvezmények értéke 11306 K. Az évi rendes díj nincs közölve. Rimaszombatban a köztartásnak 50 növendéke volt, akik közül 7 tanuló összesen 661 K díjkedvezményt élvezett. Az ellátás mind a három intézetben a nehéz viszonyok ellenére is megfelelő volt s legyőzhetetlen nehézségekbe nem ütközött.

Miskolc, 1917. augusztus 27.

Dombay László
egyházker. középisk. előadó.

JELENTÉS

a tiszáninneni ref. egyházkerület *miskolci felsőleányiskolájáról és leánygimnáziumáról* és a vele kapcsolatos *internátusról az 1916/17 évről.*

A tiszáninneni ref. egyházkerület főhatósága alatt az 1916/17. iskolai évben is egy felsőleányiskola és leánygimnázium állott: egyházkerületünk miskolci intézete.

Ez intézetünk életében új, *nagyarányu fejlődést* indított meg a. miniszteriumnak 85.00/1916. számú rendelete, mellyel a leányközépiskolák tanítástervét, szervezetét és rendtartását megállapította. Az új terv szerint a leányközépiskolák alsó tagozata közös és pedig a felsőleányiskola I—IV. osztálya. E közös alsó tagozat felé építhető a felsőleányiskola felső tagozata V—VII. osztállyal s ezzel kapcsolatosan a leánygimnáziumi tagozat V—VIII. osztállyal, vagy a felsőkereskedelmi leányiskolai tagozat az V—VIII. osztállyal. Miskolci intézetünkben a felső tagozatok közül a két első: a felsőleányiskolai felső tagozat és a *leánygimnáziumi tagozat* szervezetet és ennek V. osztálya már ez évben megnyitott. Az új szervezet kibővítette mindjárt az első esztendőben az intézet külső kereteit, amennyiben megnyílt a leánygimnázium V. osztálya és a jelentkezők nagy száma miatt párhuzamos szakaszt kellett szervezni az I. osztály mellett. Így tehát az előző évi hat osztállyal szemben ez évben az intézetnek 8 osztálya volt. De jelentékenyen megnövekedett a tanulók létszáma is.

Felvértett nyilvános tanuló 336, magántanuló 28, összesen 364, illetőleg egy rendkívüli növendékkel együtt 365, 108-cal több az előző évinél, ami 46.7%-os emelkedést jelent. A felvetteknek 92.6%-a volt nyilvános és 7.4%-a magántanuló.

Vizsgálatot tett 325 nyilvános és 26 magántanuló, összesen 351 tanuló. Az összes vizsgálatot tetteknek a nyilvános tanulók 92.6%-a, a magántanulók 7.4%-át tették.

A vizsgát tett növendékek mind magyar *anyanyelvűek* és magyarországi *honosságúak* voltak. Közülök helybeli volt 199 (56.7%), megyebeli 82 (23.3%), más törvényhatósági 70 (20%).

A növendékek *vallás szerint* így oszlottak meg: ref. 159 (45.3%), ág. ev. 33 (9.4%), róm. kath. 58 (16.5%), g. kath. és g. kei. 2—2 (0.6%), izraelita 97 (27.6%).

A tanulásban való előmenetelre nézve jeles osztályzatú volt 35 (9.97%), jó 112 (31.91%), elégséges 135 (38.46%), tehát az évet sikerrel befejezte 282 (80.34%). Elégtelen osztályzatot kapott 69 növendék (19.66%) és pedig egy tárgyból 16 (4.56%), két tárgyból 26 (7.41%), több tárgyból 27 (7.69%).

Magaviseletből jó osztályzatot kapott 320 (99.38%), szabályszerűt 2 (0.62%).

A tanulók mulasztásait tekintve, egy órát sem mulasztott 19 (5.9%), csak igazoltan mulasztott 298 (92.5%), igazolatlanul mulasztott 5 (1.6%). Az igazoltan mulasztott órák összes száma

16338 volt, egy tanulóra esik 50·7 óra ; igazolatlan óramulasztás 5 volt, egy tanulóra esik 0·01. óra.

Rendkívüli tárgyat tanult 44 növendék, akik az intézet képző és iparművészeti tanfolyamának voltak növendékei.

A vallásos és hazafias nevelésre az intézet kiváló gondot fordított. Megünnepezték a reformáció emléknapját, tavasszal és ősszel részt vettek vasárnaponként a gyülekezeti istentiszteleteken, télen házi istentiszteleteket tartottak minden vasárnap, megjelentek a ref. egyház vallásos estélyein is, ahol a tanári kar egy tagja egy felolvasást, az énekkar 2 énekszámot, egy növendék szavaltot, egy növendék magánénekszámot adott az egyik estély programjához. Konfirmációi oktatásban és ünnepélyes konfirmálásban részesült 20 növendék. A tanítás mindig imádsággal kezdődött és azzal végződött, az egyházi énekeket a vallásórákon is, az énekórákon is gyakorolták a növendékek.

A hazafias érzés ápolását szolgálták okt. 6-nak, március 15-nek. I. Ferenc József halálának és IV. Károly király megkoronáztatásának megünneplése és az évzáró ünnepnek Arany János emlékezetére való szentelése. Ugyanezt célozták a háborús jótékony-sági akciók támogatására rendezett gyűjtések, melyeknek eredménye 1075 K 60 fillér volt. A hadikölcsönre jegyzett a tanári kar 3900 K-t, a kirándulási és tennisz-alap 1000 K-t. A növendékek jegyzése 59050 K, szüleik jegyzése 604650 K. Hadi felszerelési cikkekkel feldolgoztak a növendékek 25 kg. gyapjufonalat.

Tandíjkezdményben részesült 42 növendék, jutalomban 18, ösztöndíjban 12, internátusi kedvezményben 24 növendék. Az elengedett tandíjak értéke 2240 korona, egy tanulóra esik 6·38, a kiosztot jutalmak értéke 187·50 K, az ösztöndíjak értéke 1740 K, az internátusi kedvezmények értéke 4200 K, az összes jótétemények értéke 8367·50 K, egy tanulóra esik 23 K.

A tanulók *egészségi állapota* nem volt kedvező. Kanyaró miatt az okt. 1-én kezdődő, május 23 án végződő, amugy is rövid tanítási év február 8-tól febr. 28-ig három hétre megszakadt. E kényszerszünetet azzal pótolta a tanári kar, hogy a husvétii szünidőt jelentékenyen megrövidítette. Növendékeink egy részének a családjukban előforduló ragályos betegségek miatti hatósági eltiltása az iskolába való járástól okozta a mulasztott tanítási órák szokatlanul nagy számát.

A tanári testület 8 rendes, 5 helyettes, 2 óraadó tanerőből és 7 más vallásu hitoktatóból állott. A tanári kar tagjai közül egy

rendes és egy helyettes tanár az egész év folyamán katonai szolgálatot teljesített. A tanári kar tagjainak jó része 22—23 heti órán tanított.

Az igazgató az *iskolánkívüli oktatásban* is részt vett a ref. egyház vallásos estélyén Arany János költészetének vallásos elemei című felolvasásával.

A intézet kapott az év folyamán 2180 K értékű *alapítványt* és 362·80 K értékű *adományt*.

A *berendezés és felszerelés* a rendkívüli viszonyok ellenére is fokozatosan gyarapítottatott.

Az iskola új tagozata, a *leánygimnáziumi V. osztály* a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumtól *nyilvánossági jogot* nyert.

Az *iskolával kapcsolatos internátusnak* 55 növendéke volt, 17-tel több, mint az előző évben; annyi, amennyi még soha intézetünk hetven éves fennállása alatt. A benlakók az iskola összes növendékeinek 15·6% -át teszik.

Az internátus növendékei mind magyar *anyanyelvűek* voltak. Közülök ref. 39 (70·9%), ág. ev. 4 (7·3%), r. kath. 3 (5·5%), g. kath. 1 (0·5%), izr. 8 (14·6%).

A *növendékek szülei* közül pap, tanár, tanító volt 24 (43·7%), őstermelő 10 (18·2%), ipari vagy bányászati tisztviselő 9 (16·4%), köztisztviselő 3 (5·5%), más értelmiségi 9 (16·4%).

Az *ellátási díj* 825—1000 K volt. A növendékeknek adott ösztöndíj 1740 K, a kiosztott díjkezdvezmény 4200 K, az összes internátusi jótétemények értéke 5940 K volt.

A *nevelőszemélyzet* 13 tagból állott. A vallásos nevelésre, német és francia társalgásra, zenére, a test nevelésére, a hazafias érzés ápolására az intézet nagy gondot fordított.

Az *internátusi év* szept. 30-án kezdődött s május 24-én végződött. A kanyaró-okozta 3 heti szünet alatt csak egy pár növendék tartózkodott az internátusban. A kanyaró megbetegedések és az iskolai év végén előfordult pár fültömírigylob egészen enyhe lefolyásuak voltak.

Az internátus *bevétele* 52176 K 12 fillér volt, ugyanannyi volt a *kiadás* is.

Miskolc, 1917. augusztus 27.

Domby László
egyh.-ker. főzépisk. előadó.

Tudomásúl vétetik és közzététele elrendeltetik.

185. Olvastatott az e.-kerületi tanügyi bizottság következő jegyzőkönyve.

JEGYZŐKÖNYV.

Felvétetett a tiszáninneri ref. egyházkerület tanügyi bizottságának 1917. szeptember 17-én Miskolcon megtartott ülésében.

Jelenvannak :

Czinke István lelkészi, Meczner Béla világi elnök elnökletele alatt : Kovács Béla, Vass Ádám, Deák Gyula, Csíky Péla, Danyi József, Gagy Károly, Elek József, Gööz Ferencz, Virág József, Pósa Lajos, Bodor István, Becske Bálint, Arday Janka Dániel, Varga József, Szakal István tanügyi bizottsági tagok. Fodor György előadó és a sárospataki irodalmi kör képviselőjében dr. Buza László.

1. Czinke István lelkészi elnök a tagok szíves üdvözlése mellett az ülést megnyitja.

2. Egyházi elnök felhívja tanügyi bizottsági előadót, hogy népiskoláinknak 1916/17. évi állapotáról jelentését tegye meg. Előadó munkáját felolvassa, mely szerint népoktatásügyünk az 1916/17. iskolai évben a még mindig dúló világháború miatt néminemű visszaesést mutat. Egyben beterjeszti az Egyetemes Konvent által megszabott statisztikai űrlapon egyházkerületi népiskolánkról szóló „Kimutatás“-át.

Tanügyi bizottságunk tudomásul véve az előadói jelentést, a statisztikai kimutatás egy példányát az Egyetemes Konventre leendő felterjesztés végett, egy példányát az irattárban leendő elhelyezés végett, egy példányát az egyházkerületi jegyzőkönyvben leendő kinyomatás végett tisztelettel felterjeszti egyházkerületi közgyűlésünkre.

3. Előadó panaszolja, hogy az egyházmegyei kör-iskolálatogatók a statisztikai ívek kitöltésénél nagy felületességgel járnak el, amennyiben a kívánt kérdésekre vagy nem felelnek, vagy azokat nagyon hiányosan töltik ki, amely miatt az Egyetemes Konventre felterjesztett statisztikai kimutatás is hibás és hiányos,

ezért tisztelettel kéri fel tanügyi bizottságunk a főtiszteletű Egyházkerületet, hogy hívja fel az

egyházmegyék figyelmét arra, hogy tegyék szigorú kötelességükké az iskolalátogatóknak e statisztikai ívek pontos kitöltését, ellenkező esetben pedig a fegyelmi eljárást is indítsák meg a kötelességeket elmulasztó iskolalátogatók ellen.

4. Ugyancsak előadó indítványára, amennyiben az 1916. évi őszi egyházkerületi közgyűlés 52. sz. jkvben foglalt határozatok még mindig nincsenek megvalósítva,

tisztelettel kéri fel tanügyi bizottságunk az egyházkerületi közgyűlést a múlt évi őszi közgyűlés 52. sz. jkvi pont 2., 5., 6., 7., 8. sz. s az Egyházkerület által már elfogadott határozatának megújítására s az egyházmegyék figyelmébe leendő újabb ajánlására.

5. Ugyancsak múlt évi őszi közgyűlésünk 54. sz. jkvi pontjával az Egyetemes Konvent felhívására a felekezeti tanítók és állami tanítók fizetése közötti különbséget számszerű feltüntetésére bizottságot küldött ki. E bizottság munkáját betérjeszt, melyet az előadó is felülvizsgált, számításait helyesnek találta, pusztán a törzsfizetés közötti különbséget megállapításánál vett észre 12000 korona különbséget, amely onnan ered, hogy az egyházmegyék régi tanítói a különbséget feltüntetésénél összes szolgálati éveiket, tehát 1893. előtti szolgálataikat is fölszámították, holott az Egyetemes Konvent az 1893. évi t.-c.-ben gyökerező különbségek feltüntetésére hívta fel Egyházkerületünket.

Tanügyi bizottságunk a bizottság munkáját azon tiszteletteljes kéréssel terjeszti fel a főtiszt. Egyházkerületre, hogy azt az Egyetemes Konventre fölterjeszteni s az Egyetemes Konvent útján a közoktatásügyi minisztert az 1893. év előtti szolgáló tanítók szolgálati éveinek betudására és díjazására felkérni méltóztatnék.

6. Egyetemes Konventünk 1916. évi 228/56. sz. határozatával felhívta Egyházkerületünket, hogy a katonai szolgálataikat teljesítő tanítók névsorát s azok állapotát összefoglalva tüntesse fel és terjessze fel az Egyetemes Konventre.

Tanügyi bizottságunk a 8 egyházmegye hadbavonult tanítóinak névsorát a megsebesülés, fogságba jutás és hősi halált szenvedett eseteinek feltüntetésével az Egyetemes Konventre leendő áttétel végett tisztelettel felterjeszti.

7. Az abauji, alsóborsodi, alsózempléni, felsőborsodi, gömöri, ungi egyházmegyék, illetve ezen egyházmegyék tanügyi bizottságai nagyon szükségesnek tartanak, hogy Miskolcon az Elekes Imre által kibocsátott röpirat szellemében a felsőleányiskolával kapcsolatosan egy tanítónőképző intézet állíttatnék fel.

Tanügyi bizottságunk áthatva e tervezetnek úgy kiváló erkölcsi, mint kulturális és egyházkerületi tanügyünkre nézve kiható nagy horderejétől, a tervezet megvalósítását Egyházkerületünk közgyűlésének bölcs gondjaiba ajánlja s felkéri, hogy tegyen meg mindent arra nézve, hogy eme tanügyünket előbbre vivő intézet mentől hamarabb megvalósíttassék s tisztelettel kéri fel az egyházkerületi Elnökséget, hogy az erre illetékes tényezőkkel megbeszélést folytatva, ennek kivitelére s megvalósítására célzó előterjesztésüket legközelebbi közgyűlésünkön tegyék meg.

Több tárgy nem lévén, elnök a gyűlést berekeszti.

K. m. f.

Meczner Béla
világi elnök.

Czinke István
egyházi elnök.

Fodor György
tanügyi biz. előadó.

Egyházkerületi közgyűlésünk a tanügyi bizottság s Révész Kálmánnak az előadói tiszteletdíj felemelésére vonatkozó indítványait elfogadja s kimondja,

1. hogy az egyházkerületi népiskolai tanügyi bizottsági előadó eddigi 100 K tiszteletdíját 200 koronára felemeli;

2. a népiskolára vonatkozó statisztikai rész

jegyzőkönyvében kinyomatja s a kimutatás egyik példányát az előadói jelentéssel az Egyetemes Konventre felterjeszti ;

3. az egyházmegyéket utasítja, hogy tegyék szigorú kötelességükké az egyházmegyei iskolalátogatóknak a statisztikai ívek pontos kitöltését, ellenkező esetben a fegyelmi eljárást indítsák meg a kötelességüket elmulasztó iskolalátogatók ellen ;

4. a népiskolákra vonatkozó s az Egyetemes Konvent által kibocsátott statisztikai űrlapot kinyomatja, úgy, hogy ez már az 1918. évben kiküldött egyh. megyei iskolalátogatók által használható legyen s az 1916. évi őszi közgyűlés 52. sz. jkvi pont 2., 5., 6., 7. sz. alpontjait a hat osztályú iskolák felállítására, a tankötelesek létszámának megfelelő iskolák létesítésére, az iskolai könyvtárak beszerzésére, a népiskolák hitoktatóit az elfogadott tanterv megtartására ismételten és szigorúan utasítja ;

5. múlt évi őszi közgyűlésünk 54. sz. jkvi pontjával a felekezeti és állami tanítók fizetése közötti különbség számszerinti feltüntetésére kiküldött bizottság munkálatát elfogadja s az Egyetemes Konventre azon kéréssel terjeszti fel, miszerint kérné fel a nagyméltóságú közoktatásügyi minisztert, hogy vagy rendeleti uton, vagy törvényhozásilag intézkedni méltóztatnék az 1893. év előtt szolgáló tanítók szolgálati éveinek beszámítására és a megfelelő fokozatu fizetés kiutalásáról ;

6. az Egyetemes Konvent 1916. évi 228/56. sz. határozata értelmében az Egyházkerület területéről a hadbavonult tanítók névsorát, a megsebesülés, fogságba jutás és hősi halált szenvedett eseteknek feltüntetésével az Egyetemes Konventre felterjeszti ;

7. az egyházmegyék indítványára a miskolci felsőbb leánynevelő intézettel kapcsolatos tanítónőképző intézet felállítását kimondja s

ezért tisztelettel kéri fel az elnökséget, hogy az erre illetékes tényezőkkel eszmecserét folytatva, ennek kivitelére s megvalósítására célzó előterjesztésüket legközelebbi közgyűlésünkön megtenni szíveskedjenek.

186. Fodor György népiskolai előadó kilenc év óta viselt előadói tisztségéről leköszön.

Közgyűlésünk a lemondást nem fogadja el, hanem felkéri és megbízza előadót, mint aki az eltöltött kilenc év alatt hivatottságának, rátermettségének és mindenre kiterjedő figyelmének és buzgalmának kiváló bizonyosságait szolgáltatva, hogy előadói tiszttét továbbra is folytatni szíveskedjék.

Egyúttal Révész Kálmán esperes indítványára eddigi 100 K tiszteletdíját 200 koronára emeli fel s annak a szokott negyedévi részletekben való kifizetésére az egyházkerületi pénztárt utasítja.

187. Olvastatott az alábbi jelentés a nem felekezetünkhöz tartozó középfokú iskolába járó ref. növendékek 1916—17. évi vallástanításáról.

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

Fájó, de egyszerűmind örvendetes szívvel teszem meg a nem felekezetünkhöz tartozó középfokú iskolába járó ref. vallású növendékek vallásoktatásáról szóló utolsó jelentésemet. Fájdalmas szívvel, mert az év ismét a világháború izgalmi közt folyt le s annak zavaró hatása meglátszik vallástanításunkon is. De örvendező szívvel is jelentem, hogy ha a mindnyájunk által kívánt haladás meg nem állapítható is vallástanításunknál, de legalább hitoktatóink kevés kivétellel igyekeztek kötelességeiket híven teljesíteni, legalább az egyh.-kerületi vizsgái megbízottak semmi mulasztásról meg nem emlékeznek. Az is igaz, hogy nem emlékeznek meg az isk. év megnyitásáról, a tantervben kiszabott tananyag elvégzéséről s a reformációi emlékünnepegy megtartásáról sem, pedig erre múlt évi egyh.-kerületi őszi köz-

gyűlésünk 58. sz. jkvi pontjával szigorúan utasítottak. Az énektanítás terén azonban némiképp haladás tapasztalható, amennyiben nemcsak Dobsinán, de Sárospatakon, Sátoraljaújhelyben, Ungváron és Tokajban is énekezők tanították az énekeket. Miskolcon pedig Dömes Péter hitoktató buzgott a rendszeres énektanítás körül. A hitoktatók több helyen nem végezték el a kiszabott tananyagot, így pl. Dobsinán a fi-polgári és polgári leányintézetben az I—II. összevont osztály az első osztály, a III—IV. osztály pedig a harmadosztály tananyagát tanulta.

Az egri érseki tanítónőképző iskola három osztályba tartozó 5 növendéke csupán S. Szabó József ker. hit és erkölcs-tanát tanulta.

Ugyanitt az áll. polg. leányiskola III—IV. osztályu 4 növendéke, valamint a róm. kath. polg. leányiskola III—IV. osztályu 4 növendéke, valamint a tokaji áll. polg. fiúiskola III—IV. osztályu dr. Tüdös István népiskolai keresztyén hit- és erkölcs-tanát tanulta. A miskolci áll. felsőkereskedelmi iskolában az alsó, középső és felső osztály 36 növendéke csupán S. Szabó József egyháztörténelmét tanulta.

Dicséretre méltó az egri egyház azon cselekedete, hogy az egri rk. leánygimnáziumban s a tanítónőképző intézetben s a polgári leányiskolában végzett vallástanítást 25—25 koronával díjazta. Az egri egyház különben sürgetően kéri a vallástanítás díjazására az egyházkerületi segélyt.

Templomba jártak a növendékek a legtöbb helyen, részben a hitoktatók felügyelete alatt, részben anélkül, csaknem minden helyen éltek úrvacsorájával is.

Nincs kellően gondoskodva az énektanításról még mindig Eperjesen, Kassán, Miskolcon és Rozsnyón.

Egyházkerületünkben 8 gimnáziumba, 3 főreáliskolába, 2 felsőleánynevelőbe, 6 felsőkereskedelmi-be, 4 tanítóképzőbe, 4 tanítónőképzőbe, 14 polgári fiú- s 16 polg. nőiskolába járt összesen 1172 növendék, több a múlt évinél 83-al.

A heti vallásórák száma volt 185, kevesebb a múlt évinél 15 órával.

Hitoktatói díj volt 12,147 kor. melyből az állam 9780 K-t, az egyházkerület 1280 K-t, az alsóborsodi egyházmegye 100 K-t, az egri egyház 75 K-t, a növendékek 572 K-t s az iskolai pénztárak 340 koronát fizettek, így az állam a költségeknek kerekszámában 80%-át viselte.

A feltüntetett növendékeken kívül az egri áll. főreáliskolában 4 református és 4 unitárius erdélyi menekült s 1916. dec. hóig a polg. nőiskolában 1 református erdélyi menekült tanuló részesült vallásoktatásban.

Eperjesen az állami faipari iskolában 7 növendéknek heti 2 órán tanítottott egyháztörténelem s a vakok intézetében 5 növendéknek tanítottott a hegyi predikáció.

Kassán a premontrei főgimnáziumban külön hitoktatásban részesült még 3 leánygimnázista. Ugyancsak itt az Orsolya-rendi női gazdasági intézetben tanult 3 nő heti 1 órán 60 korona díjazásért.

Rozsnyón a rk. főgimnáziumból 1 tanuló járt az ág. ev. gimnázium növendékei közé.

Ungváron pedig a felsőnépiskolába járt 4 ref. növendék, akiknek heti 1 órán a vallás tanítottott.

Mielőtt jelentésemet befejezném, örömmel jelentem, hogy Eperjesen a ref. vallástani pótképesítő vizsgálaton 1917. május hó 30-án szabályszerű kikérdezés után az alább megnevezett tanítónők a következő érdemjegyeket kapták:

1. sz. Burget Aliz: vallástan kitünő, módszertan kitünő, ének jeles.

2. sz. Magyar Ilona: vallástan kitünő, módszertan kitünő, ének kitünő.

3. sz. Molnár Mária: vallástan kitünő, módszertan kitünő, ének jeles.

4. sz. Tóth Sári: vallástan kitünő, módszertan kitünő, ének jeles.

Mielőtt indítványomat megtennem, a legmélyebb hálával köszönöm meg a Főtiszteletű Egyházkerület közgyűlésének irántam tanúsított azon kegyét, hogy a nem felekezetünkhöz tartozó középfokú iskolákban tanuló ref. növendékek vallás-tanítási előadójává s felügyelőjévé 3 évvel ezelőtt megválasztott. Tehetségem szerint igyekeztem, hogy Egyházkerületünknek ezen nagy s féltő gonddal őrzött alkotása kezeim közt el ne vesszen, alá ne süllyedjen, hanem évről évre folyton emelkedjék és viruljon.

Istené az áldás, emberé csak a becsületes igyekezet.

1. Tisztelettel indítványozom, hogy a szakelőadó állásra más és fiatalabb embert választani méltóztassék.

2. Hívja fel a Főtiszteletű Egyházkerület ismételten a

hitoktatók figyelmét arra, hogy a tantervhez szorosan ragaszkodjanak az intézetekben az egyh.-kerület által elfogadott könyveket tanítsák, a szemelvényes bibliát használják, ifjúsági egyleteket alakítsanak s azok számára az „Ébresztő“ című családi havi folyóiratot rendeljék meg. Reformációi emlékűnnepélyt tartsanak.

3. A kassai és miskolci egyházakat ismételten felhívja, hogy a vallásitanítást sikeresebbé tevő énektanításról s az énektanítók díjazásáról önmaguk gondoskodjanak, miután egyházkerületünknek erre felhasználható alapja nincs.

4. Az egyházkerületi vallásvizsgai megbizottakat ismételten hívja fel, hogy jelentésükbe írják be, mikor kezdődött az iskolai év, a tantervben szabott tananyag elvégeztetett-e s a reformációi emlékűnnepély megtartatott-e?

5. A vallásitanításra vonatkozó statisztikai részt a múlt évihez hasonló módon nyomassa ki egyh.-kerületünk és vegye fel a függelékek közé.

Egyházkerületünk az előadó indítványait elfogadja s ehhez képest

1. elismerve s megköszönve Fodor György szakelőadónak 3 éven át kifejtett munkásságát és buzgalmát, lemondását elfogadja s szakelőadónak Janka Károly egy.-ker. papi aljegyzőt választja meg.

2. A hitoktatókat ismételten utasítja, hogy az Egyházkerület által elfogadott tantervhez szigorúan ragaszkodjanak s az ott kijelölt tan-könyveket tanítsák, a szemelvényes bibliát használják, reformációi emlékűnnepélyt tartsanak, ifjúsági egyleteket alakítsanak és az „Ébresztő“ című családi havi folyóiratot rendeljék meg.

3. A kassai és miskolci egyházakat az énektanításról való gondoskodásra s az egyh.-kerületi vallásvizsgai megbizottakat az iskolai év megkezdésének, a tananyag elvégzésének, reformációi ünnepély megtartásának bejegyzésére ismételten utasítja. Az évi jelentést a jegyzőkönyvbe, a statisztikai részt a jegyzőkönyv függelékei közé felveszi.

188. Olvastatott Péter Mihály missiói előadónak a missiói egyházak 1916-ik életéről szóló, a missiói bizottság által előző napon már letárgyalt következő jelentése:

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

Első sorban is, ha pár vonással meg akarom rajzolni missiói egyházaink általános képét, nem mondhatok egyebet, csak annyit, hogy kicsiben itt is azok a vonások találhatók, mint nagyban, egyetemes egyházunknál. Az első a helyzet nyomasztó volta belhivatalnokokra és hivekre, amit az eperjesi missionárius találóan a következőkben jellemez: „Aggodalom és nélkülözés. Mindenki rettegve néz a jövő Szűnksz arcába s kérdezi: mi lesz holnap? Hova fog vezetni ez a teljes bizonytalanság. Úgy érezzük magunkat, mint a tanítványok a háborgó tengeren, mintha minden összeküdt volna ellenünk, minden Isten országát rombolná a földön, soha nem volt még a lelkész helyzete nehezebb hiveivel szemben, akiket nyugtatnunk, vigasztalnunk kellene, holott sokszor magunk is így kiáltunk: Uram tarts meg, mert elveszünk.“ De másfelől a súlyos viszonyok közt is a kötelesség hű teljesítése az órállók részéről, végül pedig az Istenbe vetett bizodalom úgy a belhivatalnokoknál, mint a hiveknél, valamint a szeretet gyakorlása. Mindkettőről örömmel emlékeznek meg a lelkészek. Az egyiknek látható jele volt a templom gyakorlása, az Úr vacsorájával való élés, a másodiknak az adakozásoknak most is növekedő mértéke. Kivételt csak a homonnai egyház képez, amelynek lelkésze azt írja, hogy Homonnán a templom gyéren látogatott, eltekintve a sátoros ünnepeket, amikor igen szép gyülekezet van együtt, továbbá, hogy Homonnán 6—8 család kivételével csak közönyösség tapasztalható.

A 11 missiói kör szervezetére vonatkozólag az 1. sz. melléklet* nyújt felvilágosítást. E tekintetben a helyzet a múlt évivel szemben nem változott, csupán az egrí jeient annyit, hogy szórványainak száma a felső hatóság utasítása folytán 1916 ban Kisnánával szaporodott.

A hivek számát, illetve a népmozgalmi adatokat a 2. számú melléklet tünteti fel. Külön megjegyzése csak a következő lelkészeknek van, az egrinek, hogy a házasságkötések feltűnően csekély száma a háború következménye, az egrí a halálesetek nagy számát azzal indokolja, mert Egerben elmekőház van, ahova az

* A mellékletek közgyűlési határozatból kifolyólag elmaradnak.

ország minden részéből hoznak betegeket, a halálozások jó részét ezek teszik, a bacskai a statisztika hitelességeért a háború miatt nem szavatol, a rozsnyói az ipari munkások folytonos változása miatt a lélekszám pontos megállapítását lehetetlennek tartja. Most is megemlíti, hogy a szórványokban ev. lelkészek keresztelik a szülötteket. Egyébként baj nem származik belőle. A vámoslucskai lélekszám a háború miatt apadt a lelkész megjegyzése szerint.

Különben az egész melléklet a háború hatását tükrözteti, mely különösen a születéseknél, a házasságkötéseknél és a halálozásoknál észlelhető.

A *missiói körben* alkalmazott belhivatalnokok, valamint más tisztviselők és alkalmazottak létszámát és személyes viszonyait a 3-ik számú melléklet tünteti fel. A 11 missiói egyházban működött 10 lelkész, 7 tanító, akik közül hat egyúttal énekvezér is volt, 4 énekvezér, vagy orgonista, nem felekezetünkbeli tanárok vagy tanítók közül, s 3 segédlelkész. A minaji egyházi teendőket, ahol a lelkész fel volt függesztve, az ungvári lelkész, Komjáthy Gábor teljesítette. Eperjesről a főgondnok, gondnok, presbyteri jegyző még mindig a harctérben vannak, emiatt az egyház vagyonaát a lelkész kénytelen kezelni. Az iglói egyház Könczey Ferenc kassa—oderbergi vasúti főmérnököt választotta meg gondnokká, akiben páratlan buzgóságú vezetőt nyert. Egerből Virág Béla segédlelkész júl. 1-én Miskolcra helyeztetett át, helyébe Boldizsár Bertalan jött, aki a hadban lévő Demeter József helyett az énekvezéri és vallástanítói teendőket is ellátta. Bacskán Karaszy Károly foglalta el a lelkészi állást. Az abodi missiói tanító Bakos János hadifogoly. A missiói-kör tagjai szegények ahhoz, hogy helyettes fizessenek, államsegélyt e célra a minisztérium, — bár kérvényezték, — nem adott. A missiót Almásy Lajos meszesi lelkész látja el úgy, ahogy, amennyiben, mivel anyaegyházában is végeznie kell a tanítást, csak 2—3 hetenként megy ki Abodra istenítészelet tartásra. Abodon csak 1915. november 1-től március 1-ig volt tanítás, de Királykúton már vallástanítás sem volt. Az egyházmegye úgy próbálja a kérdést megoldani, hogy utasította a lelkészt és az abodi presbytériumot, miszerint a kir. tanfelügyelő támogatását kikérve, helyettes tanító beállításáról és javadalmazásáról gondoskodjanak. Homonnáról Böszörményi Sándor tábori lelkészi szolgálatot teljesített s helyette a missiói teendőket az egész esztendőn át Koronka Pál s. lelkész végezte el. *Rozsnyón* ebben az évben is a lelkész neje végezte az orgonázási teendőket most

is díj nélkül, Váry László buzgó presbyter pedig a kántoriakat. A *dobsinai hitoktató* sérelemként panaszolja, hogy a közoktatásügyi kormány ugyanabban az iskolában r. kath. és ref. hitoktató közt különbséget tesz a vallástanítói díj megállapítása szempontjából a ref. hitoktató hátrányára. A sérelmet az egyházmegye egyházkerületünkhöz terjeszti fel azon kérelemmel, hogy a ref. hitoktatóra hátrányos emez állapot megszüntetése végett méltóztassék az egyetemes konvent úlján a közoktatásügyi minisztériumhoz fordulni. *Vámoslucskán* a vallás- és közokt. miniszter helyettesül ref. vallású államtanítónőt rendelt ki, fizetéséről a minisztérium gondoskodván. Egyed Béla jenkei misszionárius nov. 15 től súlyos beteg lett, a vallás- és énektanítást Karabélyos Jenő és Farkas Jenő tanítók végezték, a missiói teendőket pedig Móré Elek ungpinkóci lelkész. Eme melléklet a behivataltok javadalmazását is feltünteti.

A *hitéleti* adatokat a 4. sz. melléklet szemlélteti. Ennek, a konfirmáltak számára, ki vagy áttértekre, úrvacsorával élők, templomlátogatókra vonatkozó adatai általában eléggé megnyugtatók. A buzgóság sülyedéséről pedig, mint fentebb előadtam, a lelkészek sem panaszkodnak.

A *lelkészek tevékenységét* az 5. és 6-ik sz. melléklet tükrözi vissza. Mindkét táblázat magamagát szemlélteti, hű tükrét adja a lelkészek tevékenységének, mind a szoros értelemben vett lelkészi, mind a vallástanítási működés teréről.

A *missiói lelkészeknek* az E. T. III. t.-c. 4. §. 1—2. pontjában előírt vagyonelejtárt csatolniok kellett volna, de erről kimutatást csak az eperjesi, az óndi, a homonnai, a rozsnyói, a vámoslucskai nyújt, a többi vagy arra utal, hogy nincs a kezei közt, vagy hogy erre vonatkozólag a 7. sz. melléklet ad felvilágosítást, holott a 7. sz. melléklet csak a végösszeget mutatja s azt is eléggé kétséges módon. Ez okból most sem lehet sajnos a missiói egyházak vagyoni állapotáról tiszta összképet nyerni.

Akik azonban vagyonelejtárak másolatát benyújtották, mint a fentebb elsoroltak, azoknak az egyházaknak a vagyoni helyzete megnyugtató. *Megemlítem itt, hogy Eperjesnek 90 ezer 374 kor. 51 fillérre, Egernek 122 ezer koronára növekedett a templomalapja.* Építkezésekről nem tudósítanak a lelkészek, csupán a *bacskai templomépítésre* van utalás azzal kapcsolatban, hogy az építésből kifolyólag az egyház és a vállalkozó közt per támadt, mely per a lelkész jelentése szerint eddig körülbelől 30000 koro-

nába került. Ez érthetetlen dolgot az egyházmegye is tárgyalta; felhívta a lelkészt, hogy a per eddigi folyásáról, jelenlegi állásáról az esperesi hivatalnak 8 nap alatt jelentést tegyen s a perben beálló minden változásról azonnal értesítse az esperesi hivatalt.

A háztartási és adózási viszonyokat a 7. sz. melléklet szemlélteti. Erre vonatkozólag az eperjesi külön megjegyzi, hogy az adófizetés a nehéz viszonyok dacára eléggé rendben folyik, de *Bártfán* már négy év óta nem fizetik a felajánlott egyházfentartási járulékot s a hívek oly kevesen vannak, hogy az isteniszteleti költségeket is alig képesek összeadni. *Egerben* nagyon nehéz a háztartási egyensúly fentartása, részint a hívek szegénysége, részint az adófizetők nagyszámú bevonulása, de meg a nagygeresdi egyezés megszűnte miatt is, az adóhátrálék egyre szaporodik. Az ág. evangélikusok megszűntek adóalanyok lenni, a ref. adófizetés labilis alapokon nyugszik, különösen a vegyes házasságokkal szemben, mivel *Egerben* a r. katolikusok nem fizetnek egyházi adót, így az ilyen félel szemben az adóbehajtást sokszor kitérés követi.

A *bacsikai* nagyobb adócsökkentési segélyt óhajtana, mert a mostani összeg nem fedezi a szükségletet. *Ózdon* a lelkész jelentése szerint a hátrálék folyton nő, 85 adófizető van hadban. *Homonnán* a nagygeresdi egyezés felbontása miatt nem állt be zavar az egyház háztartásában, mert az egyezés megszűnte sem vezetett válásra. *Rozsnyón* is növekedett az adóhátrálék szintén a hadiállapot miatt. Egyébiránt az egyházak háztartási és adózási viszonyairól a fentemlített melléklet részletes felvilágosítást nyújt.

A világi hatóságokkal való érintkezést a lelkészek mindenütt kedvezőnek jelentik, csupán a *bodrogszentesi* lelkésznek kellett a radi jegyzőt bepanaszolnia az alispáni hivatalnál, mert egy gyermeket, aki reversalis útján adatott át javunkra, nem akart az anyakönyvbe bevezetni. Az ügy kedvező elintézését nyert.

A *missiói segélyekről*, utazásokról, vallásos iratokról a 8. sz. m. ad beszámolót. Mind a megtett út nagysága, mind a kiadott iratoknak az eddigiéknél tetemesebb volta a lelkigondozásnak hű tükre. A vallásos iratoknak bőségebb száma abban leli magyarázatát, hogy a 24—1916. tavaszi egyházkerületi közgyűlési határozat szerint kiutalt 300 kor. egyházkerületi segély erejéig a missiói egyházaknak a múlt évi jelentésben feltüntetett vallásos iratokat küldöttem széjjel.

Mint minden évben, most is fájdalmasan említi fel a lelké-

szek majdnem mindenike missiói segélye elégtelenségét s azt a körülményt, hogy mivel az államsegély a missiói segély betudásával állapított meg, ők ezt a különben is terhes munkát díjazás nélkül végzik. Alig is van jelenleg más kérelmök, mint az, hogy ez a visszás helyzet végre-valahára szüntetessék meg. Így az *eperjesi* már évek óta ráfizet a 400 kor. missiói segélyre. E 400 koronának legalább 600 koronára való felemelését kéri, hogy kiadásait fedezhesse, különben utazásait korlátozni volna kénytelen, kéri továbbá, hogy Igló, illetőleg a jövőbeli szepességi missió részére legalább 1000 kor. állandó segély állapíttassék meg. Kéréseit egyházmegyéje is melegen pártolja. Az egeri lelkész a 700 koronát a rendszeres gondozásra és vallástanításra felette elégtelennek tartja. A *bacskai* a 200 koronát legalább 400 koronára kívánja felemeltetni. A *bodrogszentesi* is ráfizet a 400 koronára. Az alsózempléni egyházmegye úgy kívánna e lelkészek helyzetén segíteni, hogy utasítja mind a bacskai, mind a bodrogszentesi lelkészeket, hogy az előbbi a 200, az utóbbi a 400 koronát az egyházi költségvetésbe fuvar és napidíj címén vegyék be s ezen szükségletet az adósegély revisiója alkalmával biztosítsák. E határozatokat egyházkerületünkre is felterjesztik. Az ózdi a 29 évvel megállapított 1000 korona felemelését kéri. Megható szavakkal festi küzdelmeit e segély elégtelensége miatt. Az egyházmegye is melegen pártolja.

A *vámoslucskai* és *jenkei* is zúgolódnak a 600—600 korona csekélysége miatt. *Más kérelmek.* Az egeri lelkész ismét megújítja panaszát a szucsai és csehii bányatelepek vallásoktatása ügyében, kéri, hogy egyházkerületünk kövessen el mindent, hogy e bányatelepeken az egyik tanítói állásra, egy egy ref. tanerő neveztessek ki, akik a vallást tanítanák. Az *ungi egyházmegye* pártolólag terjeszti fel a *jenkei* lelkész kérését állandó káplánság felállítása tárgyában. A munka igen sok, a körzet pedig nagy. Intenzívebb gondozás csak kápláni állás rendszeresítésével volna lehetséges. A lelkészek az úti-naplót s a többi mellékleteket csatolták.

Az Egyetemes Konvent 166—1917. számú jegyzőkönyvében a) a missiói körökben folyó áldásos munkát megnyugvással látja és jóleső örömmel vesz tudomást a tiszánineni egyházkerület azon törekvéséről, hogy az ország északkeleti részén nemzeti szempontból is oly fontos missiói munkára különös gondot fordít és egyben a missió érdemes munkásainak elismerését és köszönetét nyilvánítja;

b) Az 1917-ik évre egyházkerületünknek elszámolás kötelezettsége és saját hatásköreikben leendő felhasználás végett a missiói segélyt 6400 koronában állapítja meg és utalványozza ki. Egyúttal a segély felemelése iránt megnyilvánult óhajra sajnálattal értesíti egyházkerületünket, hogy megfelelő fedezet hiányában a missiói segélyt ez idő szerint nem emelheti ;

c) tudomásul veszi egyházkerületünknek az 1915. évi missiói segély felhasználására vonatkozó számadását, a felmentést a szokásos fentartással megadja s egyszersmind egyházkerületünknek figyelmébe ajánlja, hogy a missiói segélyek rendeltetésszerű felhasználását szigorúan vigye keresztül.

U. e. Konvent 17. sz. határozatával a) egyházkerületünkkel is közli a missiói jelentések és Utinaplók mintáját, továbbá b) felhívja egyházkerületünket, hogy névszerinti felsorolással jelöljük meg azon missiói egyházakat, amelyek a mai tényleges állapot szerint az Egyetemes Konventre jelentést tartoznak tenni.

Ezek után van szerencsém a következő határozati javaslatot betérjeszteni :

1. Egyházkerületünk közgyűlése a missiói lelkészeknek az 1916-ik évi jelentését tudomásul veszi, hiven teljesített munkájukért elismerését nyilvánítja.

2. Köszönetét nyilvánítja ismételten Réz Lászlóné lelkésznének, aki Rozsnyón az 1916-ik évben is szives volt az orgonistai teendőket díjmentesen teljesíteni, valamint Váry László presbyternek, aki az énekvezéri teendőket látta el, szintén díjazás nélkül.

3. A dobsinai vallástanítóra hátrányos vallástanítási díjazás rendezése tárgyában maga az egyház tegye meg a lépéseket a vallás- és közoktatásügyi minisztériumnál, ha ennek nem volna meg a kívánt sikere, akkor forduljon egyházkerületünkhöz.

4. A lelkészek amaz évről-évre megújuló panaszából kifolyólag, hogy missiói segélyök, mely különben is rendes fizetésökbe van beszámítva, nem áll arányban a fáradsággal és költségekkel, felhívja a missiói lelkészek figyelmét az Egyetemes Konvent 168—1917. sz. jegyzőkönyvére.

5. Az egrí lelkészt azon kérelméből kifolyólag, hogy egyházkerületünk tegyen lépéseket az iránt, miszerint a szucsai és egercsehi iskolákhoz a vallástanítás biztosítása szempontjából egy ref. tanító kinevezése iránt: ismételten, most már harmadízben hívja fel a lelkészt, hogy e tekintetben a 43—1913-ik évi őszi egyházkerületi közgyűlési határozathoz alkalmazkodjék.

6. A Jenkei lelkésznek, — az ungi egyházmegye által is támogatott azon kérése felett, hogy Jenke állandó káplántartó helynek ismertessék el, — figyelemmel az Egyetemes Konvent 29—1917. sz. határozatára, — napirendre tér.

7. Múlt évi őszi közgyűlés 43. sz. a. hozott azon határozatát, mely arra vonatkozik, hogy a tótajkú egyházakban működő lelkészek nagyobb gondot fordítsanak azon egyházkerületi rendelkezésre, miszerint legalább minden harmadik vasárnap tartassék magyar nyelvű istenitisztelet és hogy a tanítóknak az iskolában folyó magyarosítási munkáját éber gonddal ellenőrizzék, — megújítja s az espereseket felhívja, hogy az egyházlátogatók útján szerezzenek tudomást arról, hogy e határozatnak eleget tettek-e s erről egyházkerületünket időről-időre értesítsék.

8. Sajnálattal veszi tudomásúl, hogy az Egyetemes Konvent missziók segélyére jelenleg is csak 6400 koronát utalt ki fedezet hiányában, a segély felemelése iránti kérelmét ismételten megújítja.

9. Köszönettel tudomásúl veszi, hogy az Egyetemes Konvent új, mindenben helyes missziói jelentés és Útinapló mintákat készített.

10. Egyházkerületünk a következő egyházakat jelöli meg missziói egyházaknak, mint amelyek a mai tényleges állapot szerint az Egyetemes Konventre is felterjesztendő jelentést tartoznak tenni, u. m. : Eperjest, Egert, Bacskát, Bodrogszentest, Abodot, Ózdot, Homonnát, Rozsnyót, Minajt, Vámoslucskát, Jenkét.

11. Örvendetesen tudomásúl veszi, hogy a homonnai ág. evangélikusok a nagygeresdi egyezés felbontása után is épűgy fizetik az egyházi adót, miként ennek előtte s hogy emez egyezés felbontásából a homonnai egyházra nézve jogilag semmi hátrány nem származott.

12. Péter Mihály egyházkerületi tanácsbíró, eddigi aljegyző a missziói ügyek állandó előadójává ajánlja megválasztani s részére 200 kor. tiszteletdíjat kér megszavazni.

Péter Mihály
missziói előadó.

Dr. Tüdös István
püspök, elnök.

Egyházkerületünk közgyűlése a missziói bizottság emez 1—12. pontból álló határozati javaslatát elfogadja, magáévá teszi s azt a missziói jelentéssel s a hozzátartozó iratokkal együtt az Egyetemes Konventre felterjeszti.

189. Az egyetemes konvent 31/6—1917. sz. határozatával kimondja, hogy azokról a tőkekamat segélyekről, amelyek az egyházkerület által adott kölcsönök törlesztésére fordíttatnak, elégséges elszámolás az illető egyházkerületeknek egy kumulatív nyugtája. maguktól az egyházközségektől pedig külön nyugta csak oly esetben kívánandó be, ha a kölcsönt nem az egyházkerülettől vették fel.

Egyházkerületünk e határozatot az egyházkerületi pénztár és az érdekelt egyházközségek figyelmébe ajánlja.

190. Az egyetemes konvent 31/8—1917. sz. határozatával felhívja a tiszánineni egyházkerületet, hogy a Hegyi Mihályné-féle alapítvány 1917. évi kamatainak odaitélésére nézve, a jövő évi tavaszi konventre tegye meg — a közalap végrehajtó bizottság 1915. évi jelentése szerint — javaslatát.

Közgyűlésünk a Hegyi Mihályné-féle két 600—600 koronás segélyre, az alábbi sorrendben, a következő egyházközségeket ajánlja: Heves, Kisazar, Abod, Nagyida.

1. A lét és nemlét harcát vívó *hevesi* egyház mellett hathatósan szól a csekély számú hívek nagy szegénysége, nagyszámú s vagyoniilag erős r. katolikus lakosok között való tengődése, a gyülekezet vagyontalansága, épületeinek leromlott állapota; 2. a *kisazari* mellett szól teljes vagyontalansága, a gyülekezet elnéptelenedése s különösen hogy egy kicsiny, omlóromló magyar sziget egy összefüggő szláv tengerben. Gyors segítségnyújtás nélkül a biztos megsemmisülés martaléka; 3. az *abodi* missziói leányegyház mellett a szegénységen és csekély létszámon kívül idegen nyelvű, gör. kath. vallású községben való elhelyezkedése; 4. *Nagyida* szintén csekély népességű, más vallásfelekeztűektől szorongatott erőtelen gyülekezet.

191. Egyetemes konvent f. é. május—junius havában tartott gyűlésének 31/9. sz. határozatával a tőkekamatsegélyek alapján felvett kölcsönök ügyében kelt 47/1916. sz. konventi határozat hatodik pontjának megújítása mellett felhívja az egyházkerületeket, hogy vonatkozó jelentéseiket, illetve munkálataikat, még a folyó évben okvetlenül mutassák be,

Egyházkerületi közgyűlés felkéri a püspök urat, hogy a fenti határozat értelmében intézkedni szíveskedjék.

192. Olvastatott ugyanazon egyetemes konvent 38. sz. határozata a nyugdíjazások körüli költségek viselése tárgyában, mely szerint a nyugdíjintézeti tagok orvosi vizsgálatánál jelenlevő két egyházmegyei nyugdíjbizottsági tag napi díjai s esetleges útiköltségei az orvosi vizsgálat költségeihez tartoznak, amelyeket hivatalból történő nyugdíjazás esetén a nyugdíjintézet; a tag kérelmére történő nyugdíjazásnál pedig a tag maga köteles viselni. A nyugdíjazás iránti kérelmek tárgyalásánál felmerült költségeket az egyházmegyei és egyházkerületi nyugdíjbizottság javaslatára első fokon a nyugdíjintézeti végrehajtó-bizottság állapítja meg, melynek határozata ellen az egyetemes konventhez van felebbezésnek helye. (Ügyv. 129. § 2. bek.)

Tudomásul szolgál.

193. Az egyetemes konvent tavaszi ülésének 43. sz. jegyzőkönyvi pontjával tudatja, hogy az egyetemes adóalapról szóló konventi szabályrendeletét az egyházkerületi vélemények alapján át fogja dolgoztatni s az értékelési kulccsal egyetemben oly időben fogja megküldeni az egyházkerületeknek, hogy azok folyó évi őszi üléseiken foglalkozhassanak a szabályrendelettel. Egyúttal tudatja, hogy az 1908—17. évi ciklusra megszavazott segélyek érvényét a lejáró ciklus végén túl is meghosszabítja mindaddig az időig, míg az egyetemes konvent — a segély összegek újabb megállapításához szükséges fedezet előteremtése után — az új ciklusra vonatkozó intézkedéseit tárgyalás alatt álló szabályrendeletében megteheti.

Egyházkerületünk a módosított szabályrendelet és értékelési kulcs átnézésére püspök és főgondnok úr elnöklete alatt azon bizottságot kéri fel, amely a szabályrendelettel már foglalkozott. (Idrányi Barna, Réz László, Janka Károly, Szetmártoni Dániel.)

194 Az egyetemes konvent 44/1917. sz. határozatát, melyet a belhivatalnokokat illető termény és szolgálmányok, illetve azok váltsága kérdésében hozott, egyházkerületünkkel is közli.

Egyházkerületünk közgyűlése e határozatot tudomásul veszi s felhívja a belhivatalnokokat, hogy e határozatban foglaltakhoz tartsák magukat.

195. Az egyetemes konvent 45/1917. sz. határozatában foglalt felhívást

közgyűlésünk kiadja a sárospataki teológiai tanári karnak tanulmányozás és tavaszi közgyűlésünkre teendő javaslatlattétel s a főiskolai gazdasági választmányának a kertészeti oktatáshoz szükséges két hold földterület kijelölése végett.

196. Előadó bemutatja az egyetemes konvent f. é. 46. sz. határozatát teológiai tanárok nyugdíjügyének folyamatban levő rendezéséről, amelyben felhívja a kerületek figyelmét arra, hogy a tanári szolgálatot megelőző lelkészi éveket mí-módon volna lehetséges nyugdíj szempontjából is beszámíttatni a teológiai tanárok szolgálati idejébe. Egyszersmind jelentést kér, az ezen kérdés körül előadódó mozzanatokról.

Közgyűlésünk püspök urat felkéri a kérdés nyilvántartására s szükség esetén a konventhez a kért jelentés beküldésére.

197. Az egyetemes konventnek 50/1917. sz. határozatában, hadba vonult teológusainak érdekében tett intézkedéseit

közgyűlésünk mihez tartás végett kiadja a sárospataki főiskola theologiai akadémiájának.

198. Egyetemes konventünk 51/1917. sz. határozatában, a Kálvin Szövetség felterjesztése folytán, a mindinkább érezhető lelkészhiány megszüntetése s a lelkészi pálya vonzóbbá tétele érdekében felhívja a kerületeket, hogy a rendelkezésükre álló alapokból létesítsenek stipendiumokat az arra valóban érdemes theologusok számára, hogy azok segítségével teljesen ingyenesen végezhessek theologiai tanulmányaikat.

Főiskolánk és egyházkerületünk meglévő alapjaiból eddig is, jelenleg is az arra valóban érdemes theologusokat a leghathatósabb támogatásban részesítvén, e tekintetben Sárospatakon nincs szükség újabb intézkedésekre.

199. Egyetemes konventünk 52/1917. sz. határozatában, az Apologetikának a theologiai kötelező tantárgyak között való felvétele tárgyában, a theologiai tanári karok meghallgatásával hozott javaslatot kér az egyházkerületektől.

Jövő tavaszi közgyűlésünkre teendő véleményadás végett letétetik a sárospataki theologiai akadémia tanári karához.

200. Előadó bemutatja az egyetemes konvent f. é. 55. sz. határozatát a jogakadémiákról szóló jelentések tárgyában.

Nevezett konventi határozat értelmében a ref. főiskola igazgatóját felhívja közgyűlésünk, október 5-ig az egyetemes konventhez terjessze fel a dékán jelentését a konventileg megállapított kérdőpontok alapján, különösen kiterjeszkedve a háború által okozott nehézségekre és annak összes következményeire.

201. Előadó bemutatja az egyetemes konvent folyó évi 58 és 60. sz. határozatát a főgimnáziumokról beadott jelentések tárgyában. A beérkezett jelentés alapján a konvent meg-

állapítja, hogy a sárospataki főiskola gimnáziumáról vagyoni kimutatást nem közöl s a P jegyű kimutatások általában mindenütt pontatlanok. Az egyházkerületek elnökségeit felhívja, utasítsák az igazgatókat a pontos adatok beküldésére minden év október 5-ig bezárólag.

Közgyűlésünk a kebelbeli középiskolák igazgatóit utasítja a pontos statisztikai adatok október 5-ig való beküldésére annak megállapításával, hogy a sárospataki főiskola egységes vagyonkezelése mellett külön főgimnáziumi vagyonnak, mivel a jövedelemnek rendeltetés-szerű szétválasztása nem lehetséges, meg nem történhetik.

202. Előadó bemutatja az egyetemes konvent folyó évi 63. sz. határozatát, melyben a felső leányiskolai internátusokról s nevezett intézetek vagyoni viszonyairól való jelentést veszi tudomásul s az igazgatókat felhívja, hogy az értesítőekben is pontosan tüntessék ki az összes iskolai és köztartási kedvezményeket, a statisztikai kimutatásokat minden év okt. 5-ig a konventhez pontosan terjesszék fel.

Tudomásul szolgálván, felső leányiskolai igazgatót közgyűlésünk utasítja a st. kimutatásoknak a jelzett időben való beszolgáltatására.

203. Egyetemes konventünk 78/1917. sz. felhívása folytán a sárospataki teológiai akadémia tanári kara, a konvent 223—1916 sz. határozata értelmében beterjeszti a vallás-tanári képesítő vizsgálat tantárgyainak anyagára és követelményére vonatkozó részletes javaslatát.

Egyúttal indítványozza, hogy teológiai akadémiánkon a leendő vallásstanárjelöltek tanulmányainak megkönnyítése végett, a magyar nyelvészet és irodalomtörténet köréből fakultatív jellegű előadások tartassanak.

A javaslat az egyetemes konventre haladéktalanul fölterjesztetik, miután a többi teológiai akadémiák munkálata a konventnek már mind rendelkezésére áll.

A theológiai tanárok indítványa tárgyában közgyűlésünk az intézkedést akkorra tartja fenn, mikorra a konvent elkészíti a vallástanári vizsgálat anyagának megállapítására vonatkozó s munkában lévő újabb szabályzatát.

204. Egyetemes konventünk 79—1917. sz. határozatával arról értesít, hogy az egyetemes tanügyi bizottság útján munkába vette a gimnáziumi konfirmációoktatás tantervének és tanmenetének, valamint az egész vallástanítás tanmenetének már a jövő évre való elkészíttetését. Addig is felhívja gimnáziumaink figyelmét a konfirmációi oktatásnak egyöntetű és a középiskolai ifjúság értelmi fejlettségéhez és képzettségéhez mért rendezésére.

A normal tanmenet munkábavétele örvendetes tudomásul szolgál. A felhívás a sárospataki, miskolci és rimaszombati főgimnáziumok igazgatóival és vallástanáraival, ahhoz alkalmazkodás végett, közöltetik.

205. Az egyetemes konvent 80—1917. sz. határozata folytán, a vallásos nevelés bensőbbé és sikeresebbé tétéle végett,

felhívjuk a miskolci felsőleányiskola tanári karát és vallástanárát vallásos ifjúsági egyesület alakítására.

206. Egyetemes Konventünk tavaszi ülésének 81. sz. jkvi pontjával felhívta az Egyházkerületeket, hogy jövőre gondoskodjanak a nem református jellegű középfokú iskolák vallásoktatására vonatkozó rovatos ívek pontos kitöltéséről mindazon tanintézetekben, melyek az elemi népiskolán felül állanak s a kimutatás egyik példányát október 5-ig terjesszék fel az Egyetemes Konvent irodájába. Felhívja az Egyházkerületeket arra is, hogy a nem református tanintézetekben folyó vallásoktatás felett való szakfelügyeletről saját kebelökben gondoskodjanak, vallásoktatási szakelőadók választása iránt intézkedjenek. Hasonlóképen felhívja az Egyházkerületek útján az egyházközségeket, hogy tegyenek jelentést arról, hogy a nem

ref. tanintézetek a kebelőkben tanuló ref. tanulók vallásoktatásával szemben, a ref. tanintézeteket pedig arra hívja fel, tegyenek jelentést, hogy milyen eljárást követnek a náluk tanuló nem ref. vallású növendékek hitoktatása ügyében. Végül felhívja az Egyházkerületek figyelmét, hogy anyagi erejükhöz képest igyekezzenek megfelelő számú ref. leánynevelő intézetekről s azoknak olyan irányú kibővítéséről gondoskodni, hogy ref. leánynövendékeknek ne kelljen más felekezetű intézetekben járniok.

Miután Egyházkerületünk nemcsak az Egyetemes Konvent által küldött kimutatásokat tölti ki pontosan, hanem a saját használatára a vallásvizsgái—egyházkerületi megbizottakkal is töltesse ki jelentőiveket, már régen munkálkodó szakelőadója minden éven jelenlést tesz a nem felekezetünkhöz tartozó középfoku intézetekben tanuló ref. növendékek vallásoktatásáról s mivel Egyházkerületünk épen most akar gondoskodni leánynevelő intézetének kibővítéséről, az Egyetemes konventi leiratra intézkedést tenni szükségesnek nem látja. A ref. tanintézetek előadóit azonban felhívja, hogy az Egyházkerület útján, ha ez eddig meg nem történt volna, készítse az Egyetemes Konvent számára külön jelentést a ref. középfoku iskolákban tanuló nem ref. vallású növendékek hitoktatásáról.

207. Az Egyetemes Konvent tavaszi ülésének 82. sz. jkvi pontjával a polgári fiú- és leányiskolai tantervet elfogadva, felhívja az Egyházkerületeket, hogy a VI. t. c. 12. §-ban biztosított joguknak épségben tartása mellett a tantervet irányadónak tekintsék, egyszersmind ennek megfelelő tankönyvek előállításáról is gondoskodjanak.

Tudomásúl szolgál.

208. Ugyanazon egyetemes konvent 86. (49.) sz. határozatában felhívja egyházkerületünket, hogy az 1916. évi májusi konvent 217. (45.) sz. határozata értelmében a Szemel-

vényes Biblia használata tárgyában tett intézkedésről és annak eredményéről jelentést tenni. szíveskedjék.

Egyházkerületünk utasítja a kebelében levő gimnáziumok, a miskolci felsőleányiskola és gimnázium tanári testületeit, úgyszintén a nem ref. középfoku tanintézetekben a vallást tanító lelkészeket, hogy a Murányi-féle Szemelvényes Bibliát használják a vallásitanításnál segédkönyv gyanánt. Felhívja egyszersmind a középiskolai felügyelőt, hogy e vallásitanítási segédkönyv használatát különösebben ellenőrizze. E határozatát az egyetemes konventre is felterjeszti.

209. Ugyanazon egyetemes konvent 89. (14.) sz. határozatában az egyetemes tanügyi bizottság elé tartozó ügyiratok összegyűjtése tárgyában kimondotta, hogy a 244/1915. sz. konventi határozat alapelvét fentartja, vagyis jövőre az összes tanügyi felterjesztéseket a konventi központi irodába küldjék be az egyházkerületek s onnan fognak azok letétni az egyetemes tanügyi bizottság elnökéhez. A részletesebb szabályozást a következőkben állapította meg: Az egyetemes tanügyi bizottsághoz beadandó tanügyi jelentések, statisztikai kimutatók és más iratok minden év október 5 ig küldendők be az egyetemes konvent központi irodájába Budapestre, az oly ügyek pedig, amelyeknek egyházkerületi tárgyaláson is keresztül kell menniök, december 15-ig terjesztendők fel az egyetemes konventhez.

Tudomású szolgál s ahoz való alkalmazkodásra az illető intézetek felhivatnak.

210. Ugyanazon egyetemes konvent 98. sz. határozatával felhívta az egyházkerületeket, hogy amennyiben a vall. és közokt. miniszter a hazai közoktatásügy egész területére kiterjedő tanügyi rendeleteinek s új szervezeti szabályzatainak kibocsátása alkalmával véleményadásra szólítja fel elnökségünket, e véleményüket egyetemes konventünk útján juttassák el a miniszter úrhoz, hogy egyetemes konventünk az esetleg eltérő egyházkerületi véleményeket összeegyeztethesse és egye-

- temes egyházunk nevében egységes javaslatot terjeszthessen a tanügyi kormányhoz.

Tudomásúl szolgál.

211. Ugyanazon egyetemes konvent 150. sz. határozatában kimondotta, hogy a tiszáninneri egyházkerületnek azt a javaslatát, hogy a nagypénteki persely ezentúl országunk valamennyi ref. templomában előzetes meghirdetés mellett a „Nagypénteki Református Társaság“ céljaira tétessék ki s a begyűlt összegek az egyházközség pénztárából kerek összegre kiegészítve az egyházmegyék espereseihez küldessenek, akik együttesen fogják a begyűlt összeget a társasághoz juttatni, az egyházkerületek többségének nyilatkozata alapján nem teheti magáévá; felkéri azonban az egyházkerületeket, hogy nevezett társaságot nemes céljai megvalósításában támogatni méltóztassanak.

Tudomásúl vétetik.

212. Ugyanazon egyetemes konvent 151. sz. határozatával felkérte az egyházkerületeket, hogy az egyházmegyék egyházhatósági beosztásában történt minden változásról a vonatkozó közgyűlési határozat megküldésével egyetemes konventünket értesíteni méltóztassanak.

Tudomásúl szolgál.

213. Ugyanazon egyetemes konvent 156. sz. határozatában a 98/1917. sz. határozatához fűződőleg kimondta, hogy addig is, míg az egyetemes tanügyi bizottság meghallgatása után végleges határozatot hozhatna, ideiglenesen tanügyi időszaki tanácsot alakít arra a célra, hogy a vall. és közokt. miniszter által tanügyi kérdésekben az egyházkerületi tanügyi bizottsághoz véleménynyilvánítás végett intézett kérdésekben az egyetemes konvent elnökségének módja legyen egyetemes egyházunk álláspontját a vall. és közokt. miniszter úr előtt kifejezésre juttatni. Önként értetvén, hogy a tanács csak oly esetekben jár el, amikor az idő sürgőssége miatt sem az egyetemes tanügyi bizottságnak, sem az iskolatügyi bizottság-

nak nincsen módjában a felvetett kérdésekben állást foglalnia. Továbbá önként értetik az is, hogy a püspökök, mint tanügyi egyházi főhatóságok, véleményeiket nem egyenesen a miniszterhez, hanem az egyetemes konvent elnöksége útján az időszaki tanácshoz juttatják.

Tudomásúl vétetik

214. Egyetemes Konventünk tavaszi ülésének 164. sz. jkvi pontjával felhívja az Egyházkerületeket, hogy a tőke-segélyüket még fel nem használt egyházközségeket állandóan tartsák nyilván, az időközben felhasznált tőke-segélyekről kívánjanak be az egyházközségektől okmányokkal kísért számadást, e számadásokat felülvizsgálat után, de már okmányok nélkül mutassák be az Egyetemes Konventnek.

Ugyancsak felhívja az Egyházkerületeket, hogy a tőke-segélyosztó bizottság jelentésében részletesen felsorolt esetekben a tőke-segélyüket nem rendeltetésszerűen felhasznált vagy egyebekben szabálytalanul eljáró egyházközségeket belkörüleg a megfelelő eljárásra utasítsák s eljárásuk eredményéről a jövő évi konventi ülésre jelentést tegyenek.

Egyházkerületünk felhívja az egyh.-megyék espereseit, hogy a tőke-segélyes egyházakat állandóan tartsák nyilván, az időközben felhasznált tőke-segélyekről kívánjanak be az egyházközségektől okmányokkal kísért számadást s e számadásokat terjesszék be az egyházkerületi számvevőszékhez. Ugyancsak utasítja az egyházmegyék espereseit, hogy a tőke-segélyöket nem rendeltetésszerűen használt, vagy egyebekben szabálytalanul eljáró egyházközségeket az 1916. évi Egyetemes Konvent 175. sz. jkvi pontjában foglalt eljárás szigorú betartására utasítsák s eljárásuk eredményéről az Egyházkerület jövő évi tavaszi közgyűlésére jelentést tegyenek.

215. Az egyetemes konvent ez évi tavaszi ülésének 165. sz. jkvi pontjával újból figyelmezteti a tőke-segélyben részesült egyh.-községeket, hogy tőke-segélyöket a megállapítottól eltérő

célra az Egyetemes Konvent hozzájárulásának előzetes kinyerése nélkül nem használhatják fel.

Az egyházmegyék és a tökesegélyben részesült egyházokozségek figyelmét Egyházkerületünk az Egyetemes Konvent e határozatára ismételten felhívja.

216. Egyetemes Konventünk ez évi tavaszi ülésének 170. sz. jkvi pontjával az 1916. évi tavaszi közgyűlésünk 202. sz. jkvi pontjával feljeresztett azon kérését, hogy a szkárosi lelkész részére a szórványbeli ref. tankötelesek vallásoktatásáért az Egyetemes Konvent vallástanítási díjat utaljon ki, teljesíthetőnek nem tartja.

Tudomásúl szolgál.

217. sz. Egyetemes Konvent elnöksége 2628/1917. sz. a másolatban beküldi a vallás- és közoktatásügyi miniszternek 14703/1917. VIII. sz. leiratát a Kalicza Ferenc volt gyóni lelkész által létesített alapítványok tárgyában.

Közgyűlésünk intézkedés végett igazgatótanács útján a gazdasági választmányhoz teszi át.

218. Előadó jelenti, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter 81288/1917. V. sz. a. a miskolci leánygimnázium V. osztály számára a nyilvánossági jogot az 1916—17. isk. évre megadta.

Tudomásúl szolgál.

219. A dunamelléki egyházkerület püspöke az úrnapi hivatalos istentisztelet tárgyában kiadott s részünkről sérelmesnek talált 13655/1917. eln. sz. belügyminiszteri rendeletre vonatkozólag a belügyminiszter úrtól 19031/1917. eln. sz. a. kapott azt a felvilágosítást közli püspökünkkel s általa egyházkerületünkkel, hogy a kifogásolt rendelet csupán a budavári koronázó főtemplomban tartandó istentiszteletek sorrendjére vonatkozott s ez intézkedéstől teljesen távolállott az

mintha — az úrnapi körmenet megemlékezésével — a kath. ünnepi szertartást illetőleg eddig követett gyakorlatnak bár minő megváltoztatása lett volna tervbe véve. Egyidejűleg ilyen magyarázó rendeletet intézett a főispánokhoz is, hogy minden további félreértésnek útját vágja.

Megnyugtató tudomásul szolgál s lelkészeink figyelmébe ajánltatik.

220. Olvastatott Farkas István miskolci lelkésznek, mint a Püspök úr által a f. é. nyári fürdőidényre a tátralomnici fürdőbe kirendelt lelkésznek az ottani lelkészi szolgálat ellátásáról betérjesztett jelentése, melyben jelenti, hogy az első istentiszteletet július 1-én tartotta meg, a hívek buzgósággal látogatták az Isten házát s úgy a vezetőség, mint a fürdői közönség készséggel állott segítségül mindennemű, Isten dicsőségét célzó munkájában.

Tudomásul vétetik.

221. Özv. Fejes Istvánné 1200 kor. kegydíjának f. évi július 1-től való felemelését kéri, tekintettel a háború okozta nagy drágaságra.

Egyházkerületi közgyűlésünk a kérvényt javaslattétel végett kiadja a pénzügyi választmánynak.

222. Lengyel István püspöki titkár azért folyamodik, hogy részére ruhasegély címén az egyházkerület 500 koronát megszavazni s folyósítani méltóztassék.

Közgyűlésünk a kérelemnek helyt adva, Lengyel István püspöki titkár részére az 500 kor. ruhasegélyt megszavazza s annak kifizetésére az egyházkerületi pénztárt felhatalmazza.

223. A mezőkövesdi fiókegyház előljárósága azzal a kérelemmel járul a főtiszt. egyházkerületi közgyűlés elé, hogy a segédlelkész tartására az egyházkerület pénztárából kiutalt

100 korona eddigi segélyt 400 koronára felemelni méltóztassék, tekintettel arra, hogy a mezőkövesdi segédlelkészi állás betöltése az egyházkerületnek is nagy érdeke, mivel ez iskolai évben már az ottani r. kath. gimnázium VIII-ik osztálya is megnyílik, az egyház pedig, melynek egyedüli jövedelmét az egyházi adó képezi, mely nagyobbára a háborúban levő, iparosokból álló egyháztagsoktól igen gyéren folyik be, a segédlelkész fizetéséhez hozzájárulni teljesen képtelen; a segédlelkész pedig a különböző forrásokból eredő 1900 korona fizetésből az elviselhetetlen drágaság miatt egyáltalán meg nem élhet.

Egyházkerületi közgyűlés a mezőkövesdi segédlelkészi állás fentartását és betöltését a maga részéről szükségesnek itéli; az ügyét a pénzügyi bizottsághoz átteszi, javaslatát a legközelebbi közgyűlésre bevárván.

224. Gönczy Gábor eperjesi ref. lelkész beterjeszti a feketehegyi prot. imaház-alap 1915/16. évi számadását, amelyből kitűnik, hogy a bevétel volt 176 kor. 58 fill. - Kiadás 176 kor. 58 fill. Maradvány semmi. Vagyonmérleg: Vagyon: Betétösszeg takarékpénztárban 1356 kor. 19 fill. Teher: Tartozás ref. egyházkerületnél 1000 kor. Tartozás evang. egyházkerületnél 1000 kor. Teher összesen 2000 kor. Végeredmény: Hiány, azaz tartozás 643 kor. 81 fill.

Tudomásul vétetik. Egyben utasítatik az eperjesi lelkész, hogy a számadást minden további utasítás bevétele nélkül ezután is évről-évre terjessze fel az egyházkerületre.

225. Közhirdetésre az egyes egyházmegyék a következő egyházakat ajánlják:

Abaúj: Felsőfűgödöt és Perényt; Alsózemplén: Berzékét és Szomotort; Felsőborsod: Meszest és Rakacaszendet; Felsőzemplén: Málcát és Kisbárit; Gömör: Gortvakisfaludot és Sajókeszit; Torna: Tornakápolnát és Lucskát.

Egyházkerületi közgyűlésünk ezen egyházakat a közhirdetendő egyházak sorába felveszi.

226. Az egyes egyházmegyék a következő tanítói és egyházmegyei tisztviselői választásokat jelentették be:

a) A gömöri egyházmegye az általános tisztújítás során Buzi Márton kövecsesi lelkészt esperessé, Lukács Géza nyug. főispánt e.-m. gondnokká választotta meg s őket a fenálló egyházkerületi rendtartás szerint hivatalukba beigtatta. A többi tisztviselői állásokat a következőleg töltötte be: A 6 papi tanácsbírói állásra megválasztottak: Czinke István rimaszombati, Pósa Lajos nemesradnóti, Ruszkay Gyula jánosii, Simon Mihály rimaszombati, Sággy Sándor bejei, Varga Antal bátkai lelkészek. A 6 világi tanácsbírói állásra megválasztottak: Bornemisza Elemér bátkai, Diószeghy Dezső keleméri, Tornallyay Zoltán tornaljai, Farkas Géza bodolópusztai, báró Ragályi Balassa Ferenc ragályi, Süteő István rimaszombati lakos, földbirtokosok. A lelkészi főjegyzői állásra Réz László rozsnói lelkészt, a két papi aljegyzői állásra Ablonczy Pál keleméri, Zajdó László zsiپی lelkészeket; a két világi jegyzői állásra dr. Soldos Béla vármegyei főjegyzőt és Lukács Béla vármegyei aljegyzőt választotta meg az egyházmegye és a nevezetteket állásaikba megerősítette.

b) Az alsózempléni egyházmegyében: A lácai egyház Kató Jánost tanítójává.

c) Az ungi egyházmegyében: A palágyi egyház Sipos Máriát, a szirénfalvai egyház Oremus Kálmánt tanítóvá;

d) A tornai egyházmegyében: A jósvafői egyház Nyilas Antalt tanítóvá választotta.

Egyházkerületi közgyűlés a választásokat tudomásul veszi s a megválasztottakra Isten áldását kéri.

227. Az alsóborsodi egyházmegye az ónodi lelkészi, a gömöri egyházmegye a serkei lelkészi, az ungi egyházmegye az ungvári lelkészi és tanítói megváltoztatott díjleveleket terjesztik fel Egyházkerületünkre megerősítés végett.

Egyházkerületünk az ónodi lelkészi és az ungvári lelkészi és tanítói díjleveleket megerősíti. Belőlök egy-egy példányt az egyházkerületi irattár számára visszatart, a többit hasonló eljárás és az ónodi, illetve az ungvári egyházba

juttatás céljából az alsóborsodi és ungi egyházmegyék esperesi hivatalához átteszti A serkei díjlevelet pedig presbyteri és közgyűlési határozattal leendő ellátás céljából a gömöri egyh. - megye esperesi hivatalához visszaküldi.

228. Az ungi egyházmegye f. évi őszi közgyűlésből pártolólág terjeszti fel a palágyi egyházközség részére kiállított azon nyilatkozatot, mely szerint a telekkönyvi tulajdonosok megengedik, hogy a palágy—komoróci 72. sz. telekjegyzőkönyvben foglalt ingatlannak tényleg az egyház által birtokolt, de telekkönyvileg nevén nem álló részéhez is a tulajdonjog az egyházközség javára bekebeleztessek.

Egyházkerületi közgyűlésünk a nyilatkozatot jóváhagyja s megerősíti.

229. Az alsóborsodi egyházmegye f. évi őszi közgyűléséből pártolólág terjeszti fel a mezőkövesdi fiókegyház adásvevési szerződését, mely szerint Szép László és neje Széki Ilona mezőkövesdi lakosoktól a mezőkövesdi 1857. sz. tjkvben A+1 s 2137. pont alatt foglalt házat és udvart imaház és segédlelkészlak céljaira 11800 koronáért megvette s az egyház azon kérelmét, hogy az egyh.-ker. pénztárban kezelt, 1916. dec 31-én 28826 koronát kitevő tőkéből a vételár kifizetésére, temp^omi szószerk és padok költségeinek fedezésére 15000 kor. kiadassék.

Egyházkerületi közgyűlésünk az adásvevési szerződést jóváhagyja s megerősíti és a 15000 kor. kiadása iránti kérelmet teljesíti.

230. A felsőzempléni egyházmegye f. évi őszi közgyűléséből pártolólág terjeszti fel a kisbárci egyházközség adásvevési szerződését, mely szerint a község lakosai által megvásárolt legelőből egy marha legeltetésére szükséges 2 holdnyi területet 1100 koronáért megvesz a lelkész részére s azon határozatot, hogy a vételár kifizetésére az egyh.-ker. pénztárban kezelt 12000 kor. lelkészi alapból 1100 koronát kivesz.

Egyházkerületi közgyűlésünk az adásvevési szerződést jóváhagyja, az 1100 kor. kivételét megengedi s felhívja az egyházközséget az eredeti adásvevési szerződésnek záradékolás végett a püspöki hivatalhoz való beküldésére.

231. Az alsózempléni egyházmegye f. évi őszi közgyűléséből pártolólág terjeszti fel a kenézlői egyházközség azon kérelmét, hogy a lelkészválasztás költségeinek fedezésére a visi hitelszövetkezettől 700 kor. kölcsönt vehessen fel.

Egyházkerületi közgyűlésünk a kérelmet teljesíti s a kölcsön felvételét engedélyezi.

232. Az alsózempléni egyházmegye 1917. augusztus hó 23-án hozott 35. sz. határozata mellett megerősítés végett beterjeszti a Gazi Ferenc és társai nagyrozvágyi lakosok által a nagyrozvágyi ref. egyház javára tett 450 kor. alapítványról kiállított leveleket.

Az alapítvány, mint templomfentartási alapítvány kezelendő oly módon, hogy 95 évig minden kamata a tőkéhez csatolandó, ezen idő után a felnövekedett tőke 90°/_o-a a templom céljaira, 10°/_o pedig azontul is mint templomfentartási alap gyümölcsözletendő, esetleg szükség esetén kamata templomfentartásra fordítandó.

Közgyűlésünk nagy megalégedéssel és elismeréssel van az egyház jövőjéről oly bölcsen gondolkozó alapítók iránt, a beterjesztett alapítóleveleket jóváhagyja és megerősíti azzal, hogy az alapítványt presbyterium peres és perenkívüli esetekben képviselni tartozik.

Eként záradékolt alapítóleveleket visszaadjuk.

233. A gömöri egyházmegye 1917. augusztus hó 23 án 23. sz. alatti határozata mellett megerősítés végett felterjeszti özv. egri Széplaky Lajosné szül. munkácsi Süteő Ilona rimaszombati lakos által néhai férje emlékére, a rimaszombati ref. egyház javára tett 1000 kor. alapítványáról kiállított leveleket.

Az alapítvány értékének lefizetéséig az alapítványi összeg évenkénti 5°/_o-os kamatának, azaz 50 koronának a lefizetésére kötelezi magát és a majdan kifizetett alapítványi összeg kamataiból az egyház közszükségletei fedezendők.

Közgyűlésünk a legteljesebb elismeréssel és hálával adózik a nemes szívre és egyházas érzésre valló gondolkozásért, de amennyiben alapítvány csak az ígért tőke befizetésével létesülhet, a bemutatott alapító leveleket jóvá nem hagyhatja, hanem visszaadja az alapító leveleket azzal, hogy az alapítványi tőke befizetése után újból terjessze fel azokat az egyházmegyére.

Addig pedig az alapító oklevél — mint abban mondatik is — kötelezvényként őrzendő.

234. Az ungi egyházmegye 1917. augusztus 23-án hozott 142. sz. határozata mellett megerősítés végett felterjeszti a kisgejőci ref. egyháznak néhai özv. Homoky Antalné szül. Kail Teréz hagyományára alkotott, a kisgejőci ref. egyház javára tett alapító levelet.

A kisgejőci 361. tkvi 472/5, és 472/6. hrsz. alatti ingatlan alapítvány jövedelmének fele a kisgejőci ref. egyház közszükségleteire, a másik fele a hagyományozó elhalt férje sírjának gondozására fordítandó a hagyományozó végrendelete szerint.

Mielőtt közgyűlésünk a beterjesztett alapítványi levelek jóváhagyása dolgában határozna, felhívja az egyházmegye útján a kisgejőci egyházat, hogy a szóban lévő ingatlanra vonatkozó tkvi kivonatot, kataszteri birtokívet és az ingatlan értékét igazoló községi értékbizonylatot szeresse és terjessze be, mert ezek hiányában nem lehet megítélni az alapítvány jogviszonyait és azt, vajjon az egyház a rá háruló kötelezettség teljesítésére fog-e kellő fedezettel bírni.

235. A gömöri egyházmegye 1917. augusztus hó 23-án hozott 25. sz. határozata mellett megerősítés végett felterjeszti

a Bordács Gyula rozsnói lakos által a rozsnói ref. egyház javára tett 500 kor. alapítványról szerkesztett leveleket.

Az alapítvány kamatai mindaddig, míg az alapítvány tevő a rozsnói egyház adófizetője, lőkésítendő, aztán pedig az alapítvány egész kamatjövedelme a rozsnói ref. egyház köz-szükségleteire fordítandó.

Közgyűlésünk a tárgyalás során értesítvén arról, hogy az alapítványi összegnek befizetni ígért 200 korona második részlete is már befizettetett, a betérjesztett alapítványi leveleket jóváhagyja azzal, hogy az alapítványt anyagi felelősség mellett a presb'yterium kezeli, azt per eseten és peren kívül képviseli és hogy az alapítvány számadása évenként a felsőbb egyházi hatósághoz felterjesztendő, az alapító leveleket ekként záradékolva visszaadjuk.

236. A gömöri egyházmegye 1917. augusztus 23 án hozott 24. sz. határozata mellett, megerősítés végett felterjeszti a P. Simon István és Botnyik Juliánna házastársak serkei lakosok által néhai Botnyik Pál após, illetve apa emlékére, a serkei ref. egyház javára tett 400 kor. alapítványról kiállított leveleket.

Az alapítványi tőke kamatai az egyház folyó kiadásaira fordítandók.

Közgyűlésünk őszinte elismeréssel adózik a mély vallásos érzésű adakozóknak ezen alapítvány tételért, az alapító leveleket jóváhagyja azzal, hogy az alapítványt vagyoni felelősség mellett a presb'yterium kezeli, azt peres és peren kívüli esetben képviseli, az alapítvány számadásai évről-évről a felsőbb egyházi hatóságokhoz felterjesztendő; az alapító leveleket ekként záradékolva jóváhagyja.

237. A miskolci felső leányiskola és leánygimnázium igazgató-tanácsa négy példányban felterjeszti a „*Hallgató Margitka emlékalapítvány*“ alapító levelét.

Közgyűlésünk az alapító levelet jóváhagyván, egy példányát az intézet, egyet az egyházkerület levéltárában helyezi el, egyet az alapítványtevő Hallgató János lelkész úrnak küld meg s egyet a Konvent útján a vall. és közoktatásügyi miniszterhez terjeszt fel.

238. Az abaúji egyházmegye pártolólág terjeszti fel az eperjesi missziói egyház azon kérelmét, hogy a sárospataki főiskolára általa fizetendő összeg 224 korában állapíttassék meg. Mert igaz ugyan, hogy a legutóbbi népszámlálás adatai szerint 1949-et tesz ki a két vármegye területére kiterjedő eperjesi missziói egyház lélekszámát s így az egyházkerület határozata értelmében ugyanannyi koronát tartoznék az egyház befizetni. De magán Eperjesen az 1910. évi népszámlálás adatai szerint mindössze 461 református lakik s ebből is 237 katona, akikért szüleik fizetnek Eperjesen minden egyházi járulékot. Vagyis a tulajdonképeni lélekszám Eperjesen 224. A szórványokban lakó hívektől a lélekszám után 1 korona be nem szedhető, tekintve, hogy a missziói egyház szervezése alkalmával kimondatott, hogy évi rendes egyházi adót csak az Eperjesen lakó ref. hívek fizetnek, a szórványokban lakók pedig csak évi meghatározott adományokkal járulnak az egyház fentartásához, az 1949 koronának az egyház által való befizetése pedig az egyház pénztárát elviselhetetlen módon megterhelné.

Egyházkerületi közgyűlésünk maga is méltányolja az eperjesi missziói egyház kivételes helyzetét s a szórványokban lakó hívek után a lélekszám szerinti 1 koronának a sárospataki főiskola részére való beszolgáltatásától eltekint. Tekintve azonban, hogy maga az egyház is elismeri, hogy az Eperjesen lakó ref. hívek lélekszáma a legutóbbi népszámlálás adatai szerint 461: az eperjesi egyház járulékát a sárospataki főiskolára 461 korában állapítja meg. Felhívja egyszersmind az egyházat, hogy a szórványokban, különösen a városokban lakó híveket is szólítsa fel önkéntes adományozásra s az így begyűlt összeg is számítassék be a 461 koronába.

239. Az alsóborsódi egyházmegye egy olyan egyházkerületi sajtóorganum létesítését indítványozza, melyben a püspöki s esperesi körlevelek megjelenhetnének s a melynek minden kebelbeli egyházközség köteles előfizetője lenne.

Egyházkerületünknek a Sárospataki Reformatus Lapokban megvan a maga időszaki sajtóorganuma, sőt hivatalos közlönye, mely a közérdekű körlevelek közlésére most is rendelkezésre áll s így új lap alapítását, — mely nem erősödést, de gyengülést idézne elő — nem tartja sem szükségesnek, sem kívánatosnak.

240. Az alsózempléni egyházmegye — hivatkozással egyházkerületünknek a sárospataki polgári magán leányiskola átvétele tárgyában elfoglalt elvi álláspontjára, — felterjeszti f. évi őszi közgyűlésének azon határozatát, mellyel egy gyakorlati irányú leányiskola székhelyén, első sorban Sárospatakon, létesítendő leányinternátus alapjainak társadalmi úton való megteremtését kimondotta, a célra vezető eszközök mozgásba hozatalára bizottságot alakított, a sárospataki polgári magán leányiskola fenntartására évi 500 K segélyt szavazott meg, egyszersmind az intézet fenntartóját, Körmendy Ilona igazgatónőt, egyházkerületünk anyagi támogatásába a legmelegebben ajánlja.

Egyházkerületi közgyűlés az alsózempléni egyházmegye felterjesztését kiadja az 1913. évi őszi kgy. 63. sz. jkvi határozatával kiküldött Radácsi György, Bálint Dezső, Meczner Béla tagokból álló s az 1914. évi őszi kgy. 22. sz. jkvi határozata értelmében a szomszédos egyházmegyék kiküldöttei, névszerint Idrányi Barna, Dókus László, Huttka József, Virág József és Dókus Gyula egyházmegyei megbízottakból alakított közös bizottságnak, melyet az alsózempléni egyházmegye részéről Dr. Gulyás József és Janka Károly tagokkal kiegészít s e közös bizottság munkálatát tavaszi közgyűlésre elvárja.

241. Az alsózempléni egyházmegye f. év aug. 23-iki közgyűléséből 30. sz. a. azt a javaslatot terjeszti fel közgyűlésünkhöz, hogy a főiskolai gazdasági választmányban a gazdasági ügyek eredményesebb vezetése és a konviktus jobb ellátása érdekében a gazdasági választmányban gazdasági szakelőadói állás szerveztessék.

Az alsózempléni egyházmegye javaslatát közgyűlésünk a főiskolai igazgató-tanácsához teszi át azzal, hogy a tanári karok és gazdasági választmány véleményének meghallgatásával, határozati javaslatát tavaszi közgyűlésünkhöz terjessze be.

242. A felsőzempléni egyházmegye f. évi őszi közgyűlésének 7. sz. határozatával pártolólágg terjeszti fel az imregi leányegyház azon kérelmét, hogy az egyházközség a sárospataki főiskola fejlesztésére szolgáló 219 K járulék kivetését és befizetését a jövő évben bonyolíthassa le, mivel az egyházközség közgyűlésének e járulékok kivetését és a jelen év végéig való befizetését kimondó korábbi határozatát, az azt követőleg a község lakosait egyetemlegesen sújtott tűzvész miatt megváltoztatni s fizetési haladékot kérni voltak kénytelenek.

Egzházkerületi közgyűlés az imregi leányegyház kérelmét méltányolja, ugyan, de a haladék-adásra nézve példát szolgáltató esetet sem akar felállítani, felhívja ennél fogva a felsőzempléni egyházmegyét, hogy az elemi csapás következtében fizetési haladéokra szorult leányegyháznak a szükséges összeget vagy segélyképpen adja, vagy kamatmentes kölcsön nyújtásával tegye lehetővé az egyházra nézve azt, hogy a főiskolai járulékokat a folyó év végéig pontosan befizethesse.

243. A gömöri egyházmegye Kövén Árpád tornalljai lelkesnek a sajjögömöri ev. polgári iskolában végzett vallás-oktatási díj felemelése iránti kérelmét terjeszti fel Egyházkerületünkre.

Egyházkerületünk elismeri, hogy a múlt éven e címen kiutalt 100 kor. egyházkerületi segéllyel Kövér Árpád tornalljai lelkésznek a sajógömöri ág. ev. polgári iskolában végzett hitoktatói munkája nem csak díjazva nincs, hanem a mostani magas fuvardijak mellett még fuvardija sincsen megtérítve. Ezért Egyházkerületünk megengedi a tornalljai lelkésznek, hogy a sajógömöri ág. ev. polgári iskolában végzett vallásoktatásért évenként minden ref. növendéktől 8 kor. tandíjt szedhessen. Erről úgy Kövér Árpád tornalljai lelkészt, mint a sajógömöri ág. ev. polgári iskola igazgatóságát jegyzőkönyvi kivonaton értesíti.

244. A tornai egyházmegye f. évi őszi közgyűlésének 32. sz. határozatában az iránt tesz felterjesztést az egyházkerületre, miszerint tekintettel arra, hogy az államtól félévenként kiutalt kongrua, korpótlék és adócsökkentési segély rendszerint egy hónapi késedelemmel jut a lelkészek illetve egyházak kezeihez, ami a szegény lelkészek és egyházak háztartásában könnyen zavart okoz; kérje fel az egyházkerületi közgyűlés saját elnökségét, hogy a m. kir. kormánytól kiutalt kongrua és korpótlék, nemkülönben az adócsökkentési segély minden kamatoztatás nélkül a megérkezés után rögtön továbbíttassanak az esperesekhez, illetve az illetékes egyházakhoz.

Egyházkerületi közgyűlés az elnökség felvilágosítá szavaiból meggyőződött arról, hogy a szóban levő pénzek oly gyorsan kiutaltatnak, amily gyorsan csak az ügykezelés mellett lehetséges; ennél fogva ez ügyben további intézkedés szükségét fennforogni nem látja.

245. Az ungi egyházmegye folyó évi őszi közgyűlésének 27. sz. határozatával a legmelegebb ajánlással terjeszti fel Egyed Béla jenkei lelkésznek az Egyetememes Konvent közalapi végrehajtó bizottságához egyszersmindenkori segélyért intézett kérvényét.

Egyházkerületi közgyűlés a családi vesztegek, hosszas és súlyos betegség által megpróbált, a népes család fenntartása, a gyermekek iskoláztatásának terhe alatt roskodozó lelkész nehéz és válságos helyzetét mélyen átérzi, de tekintettel az Egyetemes Konventnek az egyszersmindenkori segélyezésekre vonatkozó, az 1913. évi 254. sz. jegyzőkönyvi határozatban lefektetett s az 1916. évi 47. sz. jegyzőkönyvi határozat 8. pontjával szigorúan körülhatárolt azon álláspontjára, hogy egyszersmindenkori segélyben csak nagymérvű elemi csapásokkal sújtott egyházközségek részesülhetnek s hogy ily segélyért csak egyházközségek folyamodhatnak, a kérvényt az ungi egyházmegyéhez azzal a felhívással küldi vissza, hogy a bajok árjával küzdő lelkészt a maga hatáskörében segélyezze.

246. Özvegy Palecskó Lajosné és özv. Lehóczky Istvánné úrnők, néhai Kálniczky Endre putnoki ref. lelkész leányai, arra kérik egyházkerületünket, hogy oldja fel a gömöri egyházmegye folyó évi tavaszi közgyűlésének 44. sz. jegyzőkönyvi pontban foglalt elutasító határozatát és részükre a kegyeleti évet 1918. április 24-ig terjedőleg állapítsa meg.

Ez ügygel összefüggésben egyrészt a putnoki egyház presbitériuma, másrészt Juhász László megválasztott putnoki lelkész kéri, hogy oldja fel egyházkerületünk a gömöri egyházmegye 1917. évi tavaszi közgyűlésének 45. sz. jegyzőkönyvi pontban foglalt azon határozatát, melylyel Juhász László megválasztott lelkészt elutasította azon kérelmével, hogy halassza el putnoki lelkészi állásába való beerősítését s engedje meg, hogy új lelkészi állomását csak 1918. évi április 24-én foglalhassa el.

Egyházkerületi közgyűlés, — tekintettel arra, hogy minden ez ügyben érdekelt tényezőre nézve egyetemleges érdek a lelkész beköltözésének 1918. április 24-ig való elhalasztása, —

fontolóra véve és méltányolva az elhalt lelkész leányainak helyzetét, a gömöri egyházmegye hívatkozott határozatait feloldja, néhai Kálniczky Endre leányaira a kegyeleti év jogosultságát kegyelemből és kegyeletből kiterjeszti, ami természetesen vonja maga után a megválasztott lelkész beköltözésének az egyház és lelkész kívánsága szerint való rendezését is.

247. A felsőzempléni egyházmegye esperese felterjeszti Máthé Miklós kisazari lelkész felebbezését a felsőzempléni egyházmegye azon határozata ellen, melynek értelmében nem járult hozzá ahhoz, hogy nevezett lelkész a gálszécsi társulati polgári iskolában vállalhasson az 1917/18. tanévre szólólag hivatalos óraszámmal járó olyan mellékfoglalkozást, mely a lelkészt szombat és vasárnap kivételével a délelőtti órákban lekötne. A hozzájárulást megtagadó határozatát az egyházmegye azzal indokolja meg, hogy lehetetlen az, hogy a lelkész, ha mindjárt csak a délelőtti órákban is, távol legyen egyházától, annyival kevésbé, mert éppen ugyanazon gyűlésre tételt jelentés a kisazari egyház lassú sorvadásáról, pusztulásáról, amely körülmény a lelkészt fokozott tevékenységre kötelezi egyházában, hol tanítóhiány miatt az iskolában a tanítás is szünetel; holott egyházkerületünk 1916. évi őszi közgyűlésének 57/a sz. határozata tanítóhiány esetén a tanítást a lelkész kötelességévé teszi. Máthé Miklós lelkész fellebbezésében hivatkozik gyülekezete alig 120 főre tehető csekély népességére, a lelkészi szolgálatok elenyészően csekély számára; (egy keresztelés, egy temetés) a gyülekezet hiánya és az egyház szegénysége által tehetetlenségre lett kárhóztatására, lelki elernyedésére.

Egyházkerületi közgyűlés a felsőzempléni egyházmegye határozatát indokainál fogva jóváhagyja, egyidejűleg felhívja az egyházmegyét, hogy a tanítóhiány miatt szünetelő iskolában a tanítás végzésére a lelkészt az államsegély megóvása okaért a tanítói állás betöltéséig fegyelmi eljárás terhe alatt kötelezze.

248. A berzéki egyház arra kéri egyházkerületi közgyűlésünket, hogy oldja fel az egyház által az egyházkerületi pénztárból az egyházkerület 1908. évi tavaszi közgyűlésének 139. sz. határozata alapjány házi kezelésbe kivett „Szemere-Törös“-felé 5000 koronás alapítványi tőke kezelésére vonatkozó azon szigorú rendelkezését, hogy az alapítványi tőkéből „a kölcsönök mindenkor csak kétszeres biztosíték mellett s első helyen való betáblázásra adassanak“ s engedje meg az egyháznak azt, hogy az alapítvány a presbitérium vagyoni felelőssége mellett vagy első helyen betáblázott, vagy két jótállóval biztosított kötvényeken kezeltesse, mivel a kétszeres biztosíték fenntartása mellett az adósok visszafizetnék kölcsöneiket s az alapítványi tőkét nem lehetne a házi kezelés által remélt és eddig elért haszonnal gyümölcsöztetni.

Egyházkerületi közgyűlés a berzéki egyház kérelmét teljesíti, amennyiben megengedi, hogy az alapítványi tőkét egyszeres biztosíték mellett, tehát két elfogadható és teljes biztosítékot nyújtó jótálló által aláírt kötvényeken is kikölcsönözhesse a presbitérium kimondott teljes anyagi felelőssége mellett.

249. Stunda István, volt főiskola szenior, teológia tanulmányainak külföldi (Svájc) egyetemen való folytatása céljából egyházkerületünk anyagi támogatását kéri, mert a sárospataki főiskola igazgatótanácsa által részére e célra megajánlott 1052 korona pénzügyünk csökkenése miatt teljesen reménytelenné tenné a külföldön való megélhetését. A nagyobb mérvű segélyezés iránti kérelmében hivatkozik a többi teológiai akadémiák példájára, melyek hallgatóik tovább képzését a háború alatt is lehetővé teszik.

Egyházkerületi közgyűlés az érdemes ifjút, ki úgy gimnáziumi, mint teológiai pályáját jeles eredménnyel futotta meg, nemes törekvésében szívesen kívánja támogatni, evégből kérvényét a pénzügyi választmányhoz teszi át.

250. Sallay Simon nyugalmazott tanító arra kéri egyházkerületi közgyűlésünket, hogy méltányolja nyugdíjába be nem számított 16 évi szolgálatát, gyógyíthatatlan betegségét és azt a nehéz helyzetét, hogy három árva unokáját kell eltartania és részére évenkénti segélyt állapítson meg.

Egyházkerületi közgyűlés a népnevelésügy érdemes és hű munkásának évtizedekre terjedő eredményes szolgálatát és jelenlegi mostoha sorsát méltányolja és kérelmét segélyezése céljából a pénzügyi választmányhoz teszi át.

251. Borsod vármegye közönségének és vezetőségének a tanácsterem átengedéseért

hálás köszönetet mondunk s annak tolmácsolására püspök urat kérjük fel.

252. A még nem hitelesített jegyzőkönyvi pontok hitelesítésére az elnökség

a holnapi nap d. e. 10 óráját tűzi ki s a tagoknak Révész Kálmán esperes által tolmácsolott meleg elismerése mellett a közgyűlést berekeszti.

Hitelesítettet 1917 szeptember 19. Miskolcon.

Dokus Ernő

Dr. Tüdős István

Révész Kálmán

Komjáthy Gábor

Szilva István

Sütő Kálmán
lelkészi aljegyző.

Dr. Mitrovics Gyula
világi aljegyző.

Janka Károly
lelkészi aljegyző.

Czinke István,
lelkészi főjegyző.

II. Bírósági ügyek.

I.

JEGYZŐKÖNYV.

Felvétetett a tiszáninneri ref. egyházkerület bíróságának, mint fegyelmi bíróságnak Miskolcon 1917. évi szept. hó 18. napján tartott ülésében.

Jelenvannak: Dr. Tüdős István püspök egyházi, Dókus Ernő főgondnok világi elnök (tárgyalást vezető) kettős elnöklete alatt: Buzy Márton esperes, Meczner József, br. Vay Elemér, Lukács Géza, Bernáth Zoltán egyházmegyei gondnokok, Kérészy Barna, Fodor György, Péter Mihály egyházkerületi egyházi tanácsbírák, Miklós Ödön világi tanácsbíró, Idrányi Barna egyházkerületi egyházi tanácsbíró, mint előadó is. Jegyzőkönyvvezető Janka Károly egyházkerületi papi aljegyző.

Tárgy: Dr. Kiss Sándor sárospataki egyháztag felebbezése a Dr. Ferenczy Árpád jogtanár fegyelmi ügyében hozott elnökségi végzés ellen.

Tárgyalást vezető elnök az ülést megnyitván, Dr. Kiss Sándor bejelenti, hogy felebbezését visszavonja.

Miután felebbező a felebbezést a bíróság előtt előszóval visszavonta, bíróság a következő

végzést

hozta:

az ügyben való további eljárás tárgytalanná vált.

Kmf.

Dókus Ernő
egyh.-ker. főgondnok,
világi elnök.

Dr. Tüdős István
püspök,
egyházi elnök.

Janka Károly
a bíróság jegyzője.

II.

JEGYZŐKÖNYV.

Felvétetett a tiszáninneri ref. egyházkerület rendes fegyelmi bíróságának 1917. szept. 18-án Miskolcon tartott ülésében.

Jelenvoltak: dr. Tüdös István püspök egyházi, Dókus Ernő egyházkerületi főgondnok világi elnök kettős elnöklete alatt: Buzi Márton esperes, Báró Vay Elemér, Bernáth Zoltán, Lukács Géza, Meczner József egyházmegyei gondnokok; Kérészy Barna, Péter Mihály, Fodor György, Miklós Ödön egyházkerületi tanácsbírák. Előadó és jegyző: Sütő Kálmán egyházkerületi papi aljegyző. Bizony Ákos egyházkerületi főügyész. A tárgyalást Dókus Ernő világi elnök vezeti.

Tárgy: dr. Ferenczy Árpád sárospataki jogtanár fegyelmi ügye

Tárgyalást vezető elnök az ülést megnyitván, megállapítja, hogy a bíróság tagjai kellő számban vannak jelen és hogy a panaszlott szabályszerűen megidéztetett. Továbbá, hogy a jelen levő bírák ellen hivatalból figyelembe veendő érdekeltégi eset nem forog fenn s így a bíróság szabályszerűen megalakult.

Ezután dr. Tüdös István püspök, egyházi elnök, azt a bejelentést teszi, hogy dr. Ferenczy Árpádtól levelet kapott, melyben fegyelmi ügyének felfüggesztését kéri, tekintettel arra, hogy katonai felmentése a honvédelmi minisztérium 210981. 1917. sz. rendeletével érvényét vesztvén, a vett behívójegy értelmében népfelkelői katonai szolgálatra kell bevonulnia és hogy ügyében delegált bíróságot fog kérni. Többek hozzájárulása után a bíróság visszavonult s zárt ülésben egyhangúlag meghozta s nyílt ülésben kihirdette a következő végzést:

Miután panaszlott katonai szolgálatra behívását hitelt érdemlőleg nem igazolta, sőt ezt valószínűvé sem tette; a bíróság nem látja helyét a kérelem teljesítésének s ennél fogva az ügyet napirendre tűzi.

Erre előadó élőszóval ismerteti az ügyet, mire a tárgyalást vezető elnök felteszi a kérdést, hogy a bíróság tagjai kö-

zül kíván-e még valaki az ügghöz szólani? Bizony Ákos egyh. ker. főügyész és többek véleményének meghallgatása után, miután már senki sem kívánt szólani, a tiszáninnyi ref. egyházkerület rendes fegyelmi bírósága zárt ülésben meghozta és nyílt ülésben kihirdette a következő

ítélet:

A tiszáninnyi ref. egyházkerület rendes fegyelmi bírósága, mint elsőfokú bíróság, dr. Ferenczy Arpád sárospataki jogtanárt az E. T. V. t.-c. 34. §. A) 1. pontjában minősített hivatalos kötelességek megszegésének vétségében vétkesnek nyilvánítja s őt az E. T. V. t.-c 35. §. e) pontja értelmében az egyházi hivatal viselésétől nyugdíj nélkül véglegesen megfosztja. Kötelezi egyszersmind, hogy a felmerült költségeket, összesen 59 kor. 31 fillért 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe alatt fizesse ki az egyházi elnökségnek.

Indokolás:

A bíróság úgy a tanúvallomásokból, mint panaszlott saját védekezéséből is beigazolván látja azt a tényt, hogy panaszlott kötelességének eleget nem tett.

Maga panaszlott beismeri ugyanis, hogy az 1916—17. iskolai év II. felében a sárospataki jogakadémián előadást egyáltalán nem tartott. Igaz ugyan, hogy ezt az eljárást azzal indokolja, hogy tényleges hallgatója nem volt. Ezen állítása azonban megdőlt a tanúvallomások során, amikor is beigazolást nyert, hogy egy másik tanár, aki ugyanazon évfolyamon ad elő, az 1916—17. iskolai év II. felében tartott előadásokat, ami nem történhetett volna meg tényleges hallgatóság híján. Továbbá megdönti panaszlott állítását a saját védekezése is, amennyiben maga is beismeri, hogy a nevezett iskolai év II.

felének elején hivatalos funkcióját megkezdte, leckekönyvet írt alá, ami szintén nem történhetett volna meg, ha egyáltalán nem lett volna hallgatója. Ha tehát panaszlottnak, a mint védekezésében említi, tényleges hallgatója nem volt; ez csak azért történt mert beiratkozott hallgatóságának nem állott őt módjában hallgatni, mivel saját bevallása szerint is húzamosabb ideig távol tartózkodott Sárospataktól és így előadásokat természetesen ezen oknál fogva sem tarthatott. Nem azért nem tartott tehát panaszlott előadást, mert nem volt tényleges hallgatósága; hanem beiratkozott hallgatósága tényleg azért nem hallgathatta előadását, mert panaszlott Sárospataktól távollétében azokat nem tartotta, de a tér és időbeli távolság miatt nem is tarthatta meg. Panaszlottnak azt a védekezését, hogy megrongált egészségi állapotának helyreállítása végett megkezdett kúrájának folytatása céljából a dékán és igazgató tudtával volt távol Sárospataktól, a bíróság el nem fogadhatta. Mert egyfelől utóbbi állítása a vizsgálat során beigazolást nem nyert; másfelől ha kúrája folytatása végett húzamosabb szabadságra volt szüksége, azt felettes hatóságától módjában lett volna, sőt kellett volna is kérnie, a mit pedig tenni elmulasztott. Egyébként is állítólagos betegségét tisztí orvosi bizonyítvánnyal nem igazolta.

Enyhítő körülményt a panaszlott eljárásának elbírálásánál a bíróság nem talált. Súlyosbító körülménynek vette hogy épen olyankor hagyta el működése színterét, a mikor a sárospataki jogakadémián a haza védelmében teljesített katonai szolgálat miatt csupán 3—4 jogtanár működött. Valamint azt is, hogy panaszlottal sok baja, kellemellensége volt már felettes hatóságának.

Mindezek alapján panaszlottal szemben az E. T. V. t. c. 34. §. a. pontjában minősített hivatalos kötelességek megszegése vétségének tényálladékát megállapítani, s őt enyhítő körülmények hiányában — az E. T. V. t. c. 35. §-ában e). pontja értelmében hivatalától nyugdíj nélkül véglegesen megfosztani kellett. A felmerült költségek viselésében való elmarasztalás az ítélet és eljárás természetes folyománya.

Miről 1) dr. Ferenczy Arpád Budapest, 2) a sárospataki főiskola igazgatótanácsa értesítettnek.

K. m. f.

Dókus Ernő
egyh. ker. főgondnok.
Világi Elnök.

Dr. Tüdős István
püspök.
Lelkészi Elnök.

Sütő Kálmán
egyh. ker. papi aljegyző,
jegyzőkönyvvezető.

III.

JEGYZŐKÖNYV

Felvétetett a tiszáninneri ref. egyházkerület rendes fegyelmi bíróságának 1917. szept. 18-án Miskolcon tartott ülésében.

Jelenvoltak: Dr. Tüdős István püspök egyházi, Dókus Ernő egyházkerületi főgondnok világi elnök kettős elnöklete alatt: Buzi Márton esperes, Báró Vay Elemér, Bernáth Zoltán Lukács Géza, Meczner József egyházmegyei gondnokok, Kérészy Barna, Péter Mihály, Fodor György, Miklós Ödön egyházkerületi tanácsbírák. Előadó és jegyző: Sütő Kálmán egyházkerületi papi aljegyző. Bizony Akos egyházkerületi főügyész. A tárgyalást Dókus Ernő világi elnök vezeti.

Tárgy: Dr. Ferenczy Arpád sárospataki jogtanár fegyelmi ügye.

Tárgyalást vezető elnök az ülést megnyitván, megállapítja, hogy a bíróság tagjai kellő számban vannak jelen és hogy a panaszlott szabályszerűen megidézttetett. Továbbá, hogy a jelenlevő bírák ellen hivatalból figyelembeveendő érdekelt-ségi eset nem forog fenn s így a bíróság szabályszerűen megalakult.

Ezután Dókus Ernő tárgyalást vezető elnök azt a bejelentést teszi, hogy mivel ugyanezen bíróság az imént megho-

zott ítéletében dr. Ferenczy Árpád sárospataki jogtanárt hivatalától megfosztotta, szükségessé vált, hogy dr. Ferenczy Á. hivatalától való felfüggesztése tárgyában is határozzon. Majd felteszi a kérdést, kíván-e a bíróság tagjai közül valaki az ügyhöz szólani? Miután már senki sem kívánt szólani, a tiszáninneri ref. egyházkerület rendes fegyelmi bírósága zárt ülésben meghozta egyhangulag s nyílt ülésben kihirdette a következő

végzést:

A tiszáninneri ref. egyházkerület rendes fegyelmi bírósága dr. Ferenczy Árpádot az E. T. V. t. c. 132. §. c) pontja értelmében hivatalától felfüggeszti. E végzés ellen — birtokon kívül — felebbezésnek van helye.

Indokolás:

Miután a tiszáninneri ref. egyházkerület rendes fegyelmi bírósága 1917. szept. 18-án Miskolcon tartott ülésében dr. Ferenczy Árpádot az E. T. V. t. c. 35. §. e) pontja értelmében hivatalvesztésre ítélte: ennél fogva őt az E. T. 132. §. c) pontja értelmében hivatalától felfüggeszteni kellett. Miről 1. dr. Ferenczy Árpád (Budapest); 2. a sárospataki főiskola igazgató-tanácsa értesítetnek.

Dókus Ernő

egyh.-ker. főgondnok,
világi elnök.

Dr. Tüdős István

püspök
lelkészi elnök.

Sütő Kálmán

e.-ker. papi aljegyző,
jegyzőkönyvvezető.

IV.

JEGYZŐKÖNYV.

Felvétetett a tiszáninneri ref. Egyházkerület bíróságának, mint közigazgatási bíróságnak 1917. év szeptember 18-napján Miskolcon tartott ülésében.

Jelenvoltak : Dr. Tüdős István egyházi, Dókus Ernő egyházkerületi gondnok világi elnök kettős elnöklete alatt. Révész Kálmán, Buzi Márton, Ragályi Géza, Szücs István, Vadász Pál esperesek : Báró Vay Elemér, Meczner József, Lukács Géza, Ragályi Béla, Bernáth Zoltán egyházmegyei gondnokok : Kérészy Barna, Komjáthy Gábor, Idrányi Barna, Péter Mihály, Miklós Ödön tanácsbírák. Előadó és jegyző : Fodor György. Bizony Ákos egyházkerületi főügyész. A tárgyalást Dókus Ernő világi elnök vezeti.

Tárgy : A taktaszadai lelkész és tanító felebbezése a járandóságait megállapító alsózempléni egyházmegyei közigazgatási bíróság ítélete ellen.

Tárgyalást vezető elnök az ülést megnyitván, megállapítja, hogy a jelenlevő bírák ellen sem hivatalból figyelembe vehető érdekeltségi eset nem forog fenn, sem a felek részéről érdekeltségi kifogás nem emeltetett, így a bíróság szabályszerűen megalakult.

Előadó élőszóval ismerteti az ügyet, mely szerint az alsózempléni egyházmegye 1916. évi tavaszi közgyűlésén 59 jkvi sz. alatt hozott határozatát, mely a lelkészek és tanítók díjlevélileg biztosított természetbeni járandóságainak természetben vagy folyó ár szerinti kiszolgáltatására az egyházakat utasította, a taktaszadai lelkész és tanító a taktaszadai egyház presbyteri és közgyűlésén kihirdették, de úgy a presbyterium, mint a közgyűlés hivatkozva arra, hogy az egyház és hivatalnokai között 1898. január 14-én olyan egyezség kötött, mely a lelkész 54 köből s a tanító 34 köből gabonajárandóságát 480 forintban állapította meg s e járandóságba az egyház hívei családonként csupán 1 forinttal tartoznak hozzájárulni, a többit pedig az egyház pénztára fizeti,

az egyházmegye határozatának ellenszegült, annak teljesítését megtagadta. Ezt a közgyűlési határozatot Novák Lajos lelkész és Matusz Mihály tanító az egyházmegyei közigazgatási bírósághoz megfelebbezték. Az alsózempléni egyházmegyei közigazgatási bírósága 1916. okt. 10-én Sárospatakon hozott ítéletével felebbezőket keresetökkel elutasította azon indokolással, hogy a fent említett határozat szerint lelkész és tanító járandóságait természetben vagy folyóárban nem követelhetik, mivel díjleveleik annak idején az egyház és belhivatalnokok között létrejött, egyházhatóságilag megerősített meg egyezéssel meglettek változtatva, illetőleg természetbeni járandóságai készpénzzel megváltattak: Ez ítélet ellen Novák Lajos lelkész, Matusz Mihály tanító felebbezést adtak be. A felebbezés ismertetése után tárgyalást vezető elnök felteszi a kérdést, hogy a bíróság tagjai közül kíván-e még valaki az ügyhöz szólni? Miután már senki nem kívánt szólni, a tiszáninneri ref. Egyházkerület közigazgatási bírósága, mint felebbezési bíróság zárt ülésben egyhangulag meghozta s nyílt ülésben kihirdette a következő

ítéletet:

A tiszáninneri ref. Egyházkerület közigazgatási bírósága mint felebbezési bíróság, az alsózempléni egyházmegye közigazgatási bíróságának e tárgyban 1916. okt. 10-én Sárospatakon hozott ítéletét megváltoztatja és a taktaszadai egyházat kötelezi, hogy lelkészének és tanítójának a régi s máig is egyedül érvényes díjlevelekben biztosított járandóságot, természetben, vagy maximált árban fizesse ki.

Indokolás:

Megkellett változtatni az alsózempléni egyházmegye közigazgatási bíróságának ítéletét azért, mert a taktaszadai egyháznak csak az a díjlevele van megerősítve — és így egyedül az az érvényes — amely 1898-ban az egyezség kötés idején is fennállott. Az 1909-ben kiállított tanítói s az 1912-ik évben kiállított lelkészi 1898. évi

egyezség szerint kiállított díjlevelek nem érvényesek, mert azokról hiányzik az egyházmegye jóváhagyása és az Egyházkerület megerősítő záradéka. Ezek nélkül pedig érvényes díjlevél nincs.

K. m. f.

Dókus Ernő
egyh.-ker. főgondnok,
világi elnök.

Dr. Tüdös István
püspök,
egyh. elnök.

Fodor György
jegyző

V.

JEGYZŐKÖNYV.

Felvétellett a tiszáninneri ref. Egyházkerület bíróságának mint közigazgatási bíróságnak 1917. év szeptember 18. napján. Miskolcon tartott ülésében.

Jelenvoltak: Dr. Tüdös István püspök egyházi, Dókus Ernő egyházkerületi főgondnok világi elnök kettős elnökletele alatt: Révész Kálmán, Buzi Márton, Ragályi Géza, Szücs István, Vadászy Pál, esperesek: Báró Vay Elemér, Meczner József, Lukács Géza, Ragályi Béla, Bernáth Zoltán egyházmegyei gondnokok: Kérészy Barna, Komjáthy Gábor, Idrányi Barna, Péter Mihály, Miklós Ödön tanácsbírák: Előadó és jegyző: Fodor György, Bizony Ákos egyházkerületi főügyész. A tárgyalást Dókus Ernő világi elnök vezeti.

Tárgy: Az ujcsanálói egyház felebbezése az alsózempléni egyházmegye közigazgatási bíróságának lelkészi fizetés kiszolgáltatása ügyében hozott ítélete ellen.

Tárgyalást vezető elnök az ülést megnyitván, megállapítja, hogy a jelenlevő bírák ellen sem hivatalból figyelembe vehető érdekeltségi eset nem forog fenn, sem a felek részéről érdekeltségi kifogás nem emeltetett — így a bíróság szabályszerűen megalakult.

Előadó élőszóval ismerteti az ügyet, mely szerint az ujcsanálói egyház az alsózempléni egyházmegye 1916 évi tavaszi közgyűlésének 59 sz. határozata alapján a lelkész azon kéré-

sét, hogy az ő díjlevélszerinti járandóságait vagy természetben vagy folyóárszerint fizessék, nem teljesítette s ő ezen határozatot az alsózempléni egyházmegye közigazgatási bíróságához megfeleltette. E felebezésre az alsózempléni egyházmegye közigazgatási bírósága 1917. május hó 15-én Sárospatakon hozott ítéletében az ujcsanálosi egyházközséget a Kőrössy György lelkészt díjlevele értelmében megillető termény-járandóságok természetbeni vagy folyó árszerinti kifizetésére kötelezte, nemcsak a folyó évre, hanem az 1916—17 egyházi évre is, mert a díjlevél érvényességét az egyházközséget képviselő gondnok is elismerte s mert a lelkész járandóságának ily módon való megállapítását már az 1916-ik évben követelte. Ez ítélet ellen az ujcsanálosi egyház felebbezett

Ezután tárgyalást vezető elnök felteszi a kérdést, hogy a bíróság tagjai közül kíván-e még valaki az üggyhöz szólani? Miután már senki nem kívánt szólani, a tisztánneni ref. Egyházkerület közigazgatási bírósága zárt ülésben egyhangúlag meghozta, s nyílt ülésben kihirdette a következő

ítéletet:

Az alsózempléni egyházmegye közigazgatási bíróságának e tárgyban 1917. május hó 15-ik napján Sárospatakon hozott ítélete indokainál fogva jóváhagyatott.

K. m. f.

Dókus Ernő

egyh. ker. főgondnok.
Világi elnök.

Dr. Tüdős István

püspök.
Egyházi Elnök.

Fodor György

jegyző.

VI.

JEGYZŐKÖNYV.

Felvétetett a tiszáninneri ref. egyházkerület bíróságának, mint fegyelmi bíróságnak Miskolcon 1917. évi szept. hó 18. napján tartott ülésében.

Jelenvannak: Dr. Tüdős István püspök egyházi, Dókus Ernő főgondnok világi elnök (tárgyalást vezető) kettős elnöklése alatt: Révész Kálmán Vadászi Pál, Szücs István, Ragályi Géza, Buzy Márton esperesek, Meczner József, br. Vay Elemér, Lukács Géza, Ragályi Béla, Bernáth Zoltán egyházmegyei gondnokok, Kérészy Barna, Komjáthy Gábor, Idrányi Barna egyházkerületi egyházi tanácsbírák, Miklós Ödön világi tanácsbíró, Bizony Ákos főügyész és Péter Mihály egyházkerületi egyházi tanácsbíró, mint előadó és jegyzőkönyvvezető.

Tárgy: Az új csanálói egyház felebbezése az özv. Bogárdi Dánielné lelkészözvegy követelése tárgyában hozott alsözempléni egyházmegyei bírósági ítélet ellen.

Tárgyalást vezető elnök az ülést megnyitván, megállapítja, hogy a jelenlévő bírák ellen sem hivatalból figyelembe veendő érdekeltiségi eset fenn nem forog, sem a felek részéről érdekeltiségi kifogás nem emeltetett, így a bíróság szabályszerűen megalakult.

Előadó élőszóval ismerteti az ügyet. Majd felolvassa az alsözempléni egyházmegye közigazgatási bíróságának e tárgyban f. évi szeptember 23-án Sárospatakon hozott ítéletét, mely szerint özv. Bogárdi Dánielné panaszos kérelmének részben helyt adott s az ujcsanálói egyházat kötelezte, hogy panaszosnak 50 koronát 15 nap alatt fizessen meg, mert a bíróság igazoltnak találta, hogy a lelkészlakon lévő sertés-ól keményfa váza a Bogárdi Dánielné tulajdonát képezte. De a panasz többi részét elutasította s a panaszost a felmerült s általa előlegezett 59 kor. 60 f. vizsgálati költség viselésében elmarasztalta. Elutasította ugyanis földbér-követelésében, mert panaszos férje 1912. szept. 21-én halván, el, a csonka év

1913. április 24 ig, a kegyév 1913 április 24-től 1914. április 24 ig tartott s az 1913. szeptembertől 1914. szeptemberig járó 922 kor. egy évi haszonbérnek az 1890. évi tavaszi egyházkerületi közgyűlés 38 pontjában toglalt szabályrendelet helyes értelmezése szerint csupán $\frac{1}{3}$ rész illeti a panaszost, azt pedig megkapta. A nyugdíjintézeti járulék levonása az ügyrend alapján történt. A kegyév végéig járó adókat panaszos tartozik fizetni. Igazoltnak találta továbbá a bíróság, hogy az udvari léczkerítést panaszos még néhai férje életében annak tudtával és beleegyezésével az egyháznak ajándékozta, illetve annak igényéről lemondott egy drótkerítés létesítése céljából; nem különben igazoltatott az is, hogy a hiányzó kád, véka, zsindely és deszka az egyház tulajdonát képezték, azok valóságos értéke vétetett számításba. Végül a felmerült vizsgálati költség viselésében azért marasztalta el panaszost a bíróság, mert a vizsgálat foganatosítására az ő nagyrészen alaptalan panaszja és az szolgáltatott okot, hogy az ügy elintézésével megbízott egyházlátogatóság két izbeni meghívása dacára sem jelent meg.

Az ítélet ellen az ujcsanálói egyház presbytériuma felebbezést adott be, melyet az előadó szintén ismertetett, mire a tiszáninneri ref. egyházkerület közigazgatási bírósága, mint feljebbviteli bíróság zárt ülésben egyhangulag meghozta s nyílt ülésben kihirdette a következő

ítéletet :

A tiszáninneri ref. egyházkerület közigazgatási bírósága az alsózempléni ref. egyházmegye közigazgatási bíróságának e tárgyban hozott ítéletét helyes indokainál fogva helyben hagyja.

Kmf.

Dókus Ernő
egyh.-ker főgondnok,
világi elnök.

Dr. Tüdös István
püspök,
egyházi elnök.

Péter Mihály
előadó, jegyzőkönyvvezető.

VII.

JEGYZŐKÖNYV

Felvétellett a tiszáninneri ref. egyházkerület közigazgatási bíróságának, mint feljebviteli bíróságnak 1917. szeptember hó 18 án tartott rendes ülésében.

Jelennavannak : dr. Tüdős István püspök egyházi és Dókus Ernő főgondnok (tárgyalást vezető) világi elnök kettős elnöklere alatt. Révész Kálmán, Vadászi Pál. Bálint Dezső, Ragályi Géza, Hutka József, Szücs István esperesek, Meczner József, br. Vay Elemér. Ragályi Béla, Meczner Béla, Bernáth Zoltán egyházmegyei gondnokok, Kérészy Barna, Idrányi Barna, Fodor György egyházkerületi papi tanácsbírák, Bizony Akos egyházkerületi főügyész. Előadó és jegyzőkönyvezető Péter Mihály egyházkerületi tanácsbíró.

Tárgy : A feledi egyház presbyteriumának felebbezése templom-szék ügyében.

Tárgyalást vezető elnök az ülést megnyitván, megállapítja, hogy a jelenlevő bírák ellen sem hivatalból figyelembe veendő érdekeltségi eset fenn nem forog, sem a felek részéről érdekeltségi kifogás nem emeltetett, így a bíróság szabályszerűen megalakult.

Előadó élőszóval ismerteti az ügyet, mely szerint a gömri egyházmegye közigazgatási bírósága 1917. évi április 25 én Rimaszécsen tartott ülésében, id. Feledy István és ifj. Feledy István mint a család képviselőinek felebbezése folytán, megváltoztatta a feledi egyház presbyteriumának azon határozatát, mely a Feledy Béla nejét, Feledy Juliannát feljogosította a Feledy-család templomszékébe való járásra s kimondotta, hogy Feledy Bélánének a Feledy-család templomszékébe való járása jogosulatlan, azon indokolással, mert Feledy Béla édes anyja, mikor Kósik Adráshoz ment férjhez, elvesztette a Feledy családi székhez való jogát s anyja után ahhoz Feledy Béláné nem tarthat jogot.

Ezen ítélet ellen a feledi egyház presbyteriuma, felebbezést adott be, melyet az előadó szintén ismertetett.

Ezek után a tiszáninneri egyházkerület közigazgatási bírósága zárt ülésben egyhangulag meghozta a nyílt ülésben kihirdetett következő

végzést :

Egyházkerületünk bírósága ez ügyben kelt iratokat a gömöri egyházmegye espereséhez azzal a felhívással teszi vissza, hogy az iratokat szerelje fel azon kézbesítési ívvel, mely igazolja, hogy a gömöri egyházmegyei bíróságnak ezen ítélete Feledy Bélánénak kikézbesített s az így felszerelt iratokat küldje fel egyházkerületünk bíróságához.

Indokok :

Egyházkerületünk bírósága a fent hivatkozott okmány hiányában nem tudta megállapítani, hogy Feledy Bélánénak volt-e módja és alkalmja a gömöri egyházmegyének ez ügyben kelt ítélete ellen felebbezni, ezért járt el végzésileg.

Kmf.

Dókus Ernő

egyh.-ker. főgondnok,
világi elnök.

Dr. Tüdős István

püspök,
lelkészi elnök.

Péter Mihály

előadó, jegyzőkönyvvezető.

VIII.

Elnökség felhívja a bíróságot az időszaki tanács megalakítására.

Határozat :

Az időszaki tanács tagjaiul megválarztatnak egy évre szóló érvénnyel:

Az I. tanácsba : Ragályi Géza, Hutka József, Kérészy Barna, Meczner Béla, br. Vay Elemér rendes, Idrányi Barna, Szentimrey Gyula Dókus László, Buzy Márton póttagok.

A II. tanácsba : Révész Kálmán, Vadászy Pál, Meczner József, Dókus Gyula, Ragályi Béla rendes, Szűcs István, Lukács Géza, Szalay László, Komjáthy Gábor póttagok.

III. Függelék.

Számvevőszéki jegyzőkönyv.*

Felvétetett Miskolczon, 1917. évi február 14., 15. és 16-án, a tiszáninneri ref. egyházkerület számvevőszéke és pénzügyi választmánya részéről megtartott együttes ülés alkalmából, az egyházkerületi pénztárban kezelt alapítványi és egyéb pénztárak 1916. évi bevételeiről és kiadásairól szóló számadások megvizsgálása tárgyában.

Jelenvoltak:

A számvevőszék részéről Dókus Ernő egyh. ker. főgondnok, számvevőszéki elnök; Ragályi Béla felsőborsodi egyházmegyei gondnok és Idrányi Barna nagyszalánczi lelkész, egyh. ker. tanácsbíró, számvevőszéki tagok.

A pénzügyi választmány részéről: Dr. Tüdős István püspök, pénzügyi választmányi elnök; Bizony Akos egyh. ker. ügyész; Porcs János nyug. főgymn. tanár; Dr. Rácz György a miskolczi ref. egyház főgondnoka; Tóth Béla miskolczi lelkész, egyházmegyei tanácsbíró; Vadászy Pál felsőborsodi esperes, pénzügyi választmányi tagok és Dr. Regéczy József egyh. ker. alügyész, helyettes pénztárnok és jegyzőkönyvvezető.

1. Dókus Ernő számvevőszéki elnök az ülést 1917. évi február hó 14 én d. u. 3 órakor megnyitván, üdvözli a megjelenteket, megemlékezik néhai Dr. Kovács Gábor volt pénztárnokról, az ő fáradhatatlan munkásságát, pontosságát s lelkiismeretességét, az ülés összes tagjainak helyeslése mellett méltatja; azután felhívja Dr. Regéczy József helyettes pénztárnokot az 1916. évi számadások előterjesztésére.

Dr. Regéczy József helyettes pénztárnok ezen felhívás folytán előterjeszti megvizsgálás végett az 1916. évi pénztári fő- és részletes szaknaplókat a reájuk vonatkozó tőkekönyvek-

* A tavaszi jegyzőkönyvből kimaradt.

kel, kötelezvényekkel, leltárakkal, segédkönyvekkel és a bevételeket, illetve kiadásokat igazoló okmányokkal együtt, melyek-tüzetes és szakszerű megvizsgálása a következő sorrendben redménnyel foganosított:

2. I. Közigazgatási pénztár.

Bevétel.

	K
1. Mult évi pénztári maradvány	10367·93
2. Államsegély	98304·—
3. Kamatokból	66486·51
4. Egyházmegyéktől:	
a) tűzkárbiztosításért	22578·31
b) közigazgatási tárra	2741·41
c) jegyzőkönyvekért	2467·30
d) parochiális könyvtárra	3570·—
5. Báró Baldácsy-alap jövedelméből	15000·—
6. Közhirdetésből	907 52
7. Szondy—Kenessey alapból	400·—
8. Tiszti fizetésre a többi tárból	2550·—
9. Törvények eladási árából	15 72
10. Középiskolai előadó tiszteletdíjára és költségeire a középiskolai tanulóktól	2582·—
11. Vegyesekből	3671·25
12. Visszafizetett tőkék	123829·—
13. Kezelésre beadott tőkék	101766·09
14. Tőkéssegélyek	77220·—
15. 1 % törlesztési részlet az egyházaktól közalapnak	7308 ·—
16. Kölcsönből	102394·—
Összes bevétel:	644159 04

Kiadás.

1. Kezelt tőkék 5 % kamatja	27982 12
2. A pesti magyar kereskedelmi banknak törlesztésre	14577·36
3. Segélyekre:	
a) az egyházmegyéknek	30400·—
b) az egyházmegyéknek a Baldácsy-alapból	6666·66
c) a sárospataki főiskolának	4000·—
d) a sárospataki főiskolának a theológiai tanárok fizetésekiegészítésére	12562·—
e) a miskolczi felsőbb leányiskolának:	
1. évi rendes segély	12300·—
2. építési segély	9000·—
3. újabb segély	4000·—
4. vallásanári állásra	2000·—

	K
f) az egri és rozsnyói lelkészeknek	2000.—
g) Szondy—Kenessey-alapból Berentének	400.—
h) Sárospataki Ref. Lapoknak	600.—
4 Közigazgatási tisztviselők tiszteletdíja:	
a) püspöknek	12000.—
b) püspöki titkárnak	4400.—
c) nyolcz esperesnek	12800.—
d) kerületi fő- és aljegyzőknek	2320.—
e) egyházmegyei főjegyzőknek	900.—
f) fő- és alügyészeknek	1880.—
g) pénztárnoknak	3240.—
h) levéltárnoknak	600.—
i) középiskolai előadó tiszteletdíja és költségei	769·15
k) tanügyi előadónak	100.—
5. Vallástanító lelkészek díjazására:	
a) a kassainak	350.—
b) az ungvárinak	600.—
c) a sárospatakinak	300.—
d) az eperjesinek	300.—
e) a dobsinainak	200.—
f) a láczaiknak a Monyha-tanyai tanításért	100.—
g) az alsókemenczei előkönyörgőknek	200.—
h) tátrai istenitisztelet tartásáért	357·50
i) a mezőkeresztesinek a mezőkövesdi r. k. gimnáziumi tanításáért	50.—
6. Napidíjak és utiköltségek	2689·14
7. Kegydíjak: a) özv. Fejes Istvánnénak	1200.—
b) özv. Pataky Sándornénak	1000.—
8. Konventtartásra és konventi tagok költségeire	1379·90
9. Egyetemes tanügyi bizottság költségeire	528·48
10. Paróchiális könyvtára	3570.—
11. Jegyzőkönyvek nyomtatásáért	5184·28
12. Protestáns Irodalmi Társaság tagdíja	50.—
13. Közhirdetési összegek egyházaknak és intézeteknek	907·52
14. Püspöki iroda kiadásaira (fűtés, világítás, nyomtatványok, irnok fizetése, telefon díja)	1894·82
15. Pénztári nyomtatványok	73·80
16. Püspöki és pénztári szolga bére	840.—
17. Zsinattartási alapra tőkésítés	13000.—
18. Vegyesekre	4642·15
19. Tőkéssegélyek	32670.—
20. Ujra kölcsön adatott	240915.—
21. Kölcsön visszafizetésre	83998·87
22. 1 % törlesztési részlet Földhitelintézetnek	7138.—
23. Missiói egyházak részére vallásos iratok beszerzésére	300.—
24. Püspöki titkáráért nyugdíjárulék	72.—

	K
25. Kezelt tőkéből visszaadatott — — — — —	1912 82
26. Középiskolai előadói alapra — — — — —	1812 85
	<hr/>
• Összes kiadás: 573729 37	
Pénztári maradvány: 70429 67	

Ha összehasonlítjuk az 1916. évi eredményt az 1916 évⁱ költségelőirányzattal, azt látjuk, hogy, ha leszámítjuk a bevételből a 12—16. tétel alattiakat, melyek a költségelőirányzatban elő nem fordulnak, marad a költségelőirányzatnak megfelelő tételekre 231641 korona 95 fillér bevétel; elő volt irányozva 213341 korona 65 fillér; több tehát az eredmény 18300 korona 30 fillérrel, aminek magyarázata az, hogy a kamatokból, tűzkárbiztosítási díjakból és vegyesekből több folyt be, mint a mennyi elő volt irányozva.

A kiadás 211259 korona 66 fillérben volt előirányozva. Ha a 59—26. tétel alatti elő nem irányzott kiadásokat levonjuk az 173729 korona 37 filléres kiadásból, marad az előirányzatnak megfelelő tételekre 204909 korona 83 fillér, tehát az előirányzottnál 6850 korona 23 fillérrel kevesebb, aminek oka az, hogy a tőkésítésre előirányzott 24000 korona helyett csak 13000 korona tőkésített, némely tételnél pedig több volt a tényleges kiadás, mint az előirányzott.

A tár állása.

1. Kint lévő tőke — — — — —	1021931 42
2. Kamathátrálék — — — — —	27774 15
3. Pénztári maradvány — — — — —	70429 67
	<hr/>
Összesen:	1120135 24
Terheli ezt:	
1. Kezelt tőke — — — — —	706378 42
2. Törlesztéses kölcsön — — — — —	181060 30
3. Kölcsön — — — — —	20000 —
4. Tőkéssegély:	
mely kiadandó — — — — —	44550 —
5. 1917. évre fizetett 1 % törlesztési részlet — — — — —	170 —
	<hr/>
1916. év végén van tehát tisztán — — — — —	167976 52
1915. év végén volt — — — — —	166149 43
	<hr/>
Szaporodás:	1827 09

Ezen tárra vonatkozólag a következő észrevételek merültek fel:

1. Kövér Árpád — — — — —	311 33
2. Sallay István — — — — —	300 —
3. Jancsurák Jánosné — — — — —	400 —
4. Rőczei József — — — — —	800 —
5. Ablonczy László — — — — —	400 —
6. Zsebesi Ferenc — — — — —	1900 —

	K
7. Czéber István — — — — —	1200.—
8. Kerekes János — — — — —	700.—
9. Páskaházai egyház — — — — —	270.—
10. Bordás G. József — — — — —	200.—
11. Kistoronyai egyház — — — — —	289.—

koronás tartozásukat a folyó évben kifizetvén, kötvényeik nekik kiadattak.

3. II. Vay—Mocsáry-alapítvány. A)

Bevétel.

1. Mult évi pénztári maradvány — — — — —	14005.22
2. Kamatokból — — — — —	41159.71
3. Visszafizetett tőke — — — — —	124473.60
Összes bevétel:	179638.53

Kiadás.

1. Sárospataki főiskolának — — — — —	40000.—
2. Ujra kölcsön adától — — — — —	131504.—
Összes kiadás:	171504.—
Pénztári maradvány — — — — —	8134.53

A tár állása.

1. Kint lévő tőke — — — — —	646170.—
2. Kamathátrálék — — — — —	29058.05
3. Pénztári maradvány — — — — —	8134.53
Összesen:	683362.58
1915. év végén volt — — — — —	682880.03
Szaporodás:	482.55

Ezen tárra vonatkozólag a következő észrevételek merültek fel:

1. Sólyom Lajos — — — — —	1200.—
2. Székely Bálint — — — — —	666.—
3. Rozsnyói egyház — — — — —	300.—
4. Vajthó Lajos — — — — —	50.—
5. Szücs Pál — — — — —	1400.—

koronás tartozásukat a folyó évben kifizetvén, kötvényeik nekik kiadattak.

4. III. Vay—Mocsáry-alapítvány. B)

Bevétel.

1. Mult évi pénztári maradvány — — — — —	910 87
2. Visszafizetett tőke — — — — —	29885 83
3. Kamatokból — — — — —	18136 85
4. Kölcsönből — — — — —	20000 —
Összes bevétel:	68933 55

Kiadás.

1. Ujra kölcsön adatott — — — — —	64417 —
2. Tiszti fizetésre — — — — —	1430 —
3. Sárospataki házra — — — — —	839 85
Összes kiadás:	66686 85
Pénztári maradvány — — — — —	2246 70

A tár állása.

1. Kint lévő tőke — — — — —	246211 77
2. Kamathátrálék — — — — —	4070 23
3. Pénztári maradvány — — — — —	2246 70
Összesen:	252528 70
Terheli ezt kölcsön — — — — —	20000 —
Tisztán:	232528 70
1915. év végén volt — — — — —	216783 37
Szaporodás:	15745 33

5. IV. Gróf Teleky—Szeremley—Szentés-alapítvány.

Bevétel.

1. Mult évi pénztári maradvány — — — — —	21 56
2. Kamatokból — — — — —	2436 30
3. Visszafizetett tőke — — — — —	11963 —
Összes bevétel:	14420 86

Kiadás.

1. Sárospataki főiskolának — — — — —	2160 —
2. Ujra kölcsön adatott — — — — —	10000 —
Összes kiadás:	12160 —
Pénztári maradvány — — — — —	2260 86

A tár állása.

1. Kint lévő tőke — — — — —	35408 —
2. Kamathátrálék — — — — —	1819·35
3. Pénztári maradvány — — — — —	2260·86
	<hr/>
	Összesen : 39488·21
1915. év végén volt — — — — —	39179·57

Szaporodás : 308·64

Ezen tárra vonatkozólag a következő észrevételek merültek fel:

1. Horkay Lajos — — — — —	180 —
2. Farkas Péter — — — — —	500 —

koronás tőketartozásukat a folyó évben kifizették, miért is kötelezvényeik nekik kiadattak.

6. V. Lelkészi özvegy-árva gyámintézeti pénztár.**Bevétel.**

1. Mult évi pénztári maradvány — — — — —	572·20
2. Visszafizetett tőke — — — — —	104562 —
3. Kamatok — — — — —	29735·50
4. Tagdíjak és hirdetésből — — — — —	3622·29

Összes bevétel : 138491·99

Kiadás.

1. Újra kölcsön adatott — — — — —	105550 —
2. Özvegyeknek és árváknak — — — — —	27215 —
3. Ágoston Sándornak — — — — —	200 —
4. Visszaadott tagdíj — — — — —	94·40
5. Tiszti fizetésre — — — — —	560 —

Összesen kiadás : 133619·40

Pénztári maradvány — — — — — 4872·59

A tár állása.

1. Kint lévő tőke — — — — —	45461·2 —
2. Kamathátrálék — — — — —	20011·37
3. Pénztári maradvány — — — — —	4372·59

Összesen : 479555·95

1915. év végén volt — — — — — 475045·63

Szaporodás : 4510·33

Ezen tárra vonatkozólag a következő észrevételek merültek fel:

1. Nagy Józsefné — — — — —	200 —
2. Fövényesy Bertalan — — — — —	208 —

	K
3. Holló Kiszi János — — — — —	500 —
4. Tóth János — — — — —	1118 —
5. Stépán Gyula — — — — —	2000 —
6. Hoóri egyház — — — — —	1900 —
7. Szabados László — — — — —	160 —

koronás tőketartozásukat a folyó évben kifizették, miért is kötelezvényeik nekik kiadattak.

7. Szükösi -Hollandi tár.

Bevétel.

1. Mult évi pénztári maradvány — — — — —	1997·96
2. Kamatokból — — — — —	17079·27
3. Visszafizetett tőkek — — — — —	55265 —
4. Egyházmegyéktől a szükösök részére — — —	488·47
Összes bevétel:	74830·70

Kiadás.

1. Ujra kölcsön adatott — — — — —	57600 —
2. Egyházmegyéknek segélyezésre — — — — —	960 —
3. Táptintézetű segély a főiskolának — — — — —	2234 —
4. Printsterer-alapítvány kamata a főiskolának — — —	250 —
5. Hittanhallgatók nyugdíjjáruléka a főiskolának — — —	822 —
6. Kalvineum-alapítvány kamata a Kalvineumnak — — —	400 —
7. A miskolci felsőbb leányiskola segélye — — — — —	3000 —
8. A lelkészi nyugdíjintézetű belépési járulékok fedezésére felvett kölcsön törlesztési részlete — — —	6680·16
9. Egyházmegyéknek vissza a szükösök részére — — —	488·47
10. Tiszti fizetésre — — — — —	560 —
11. Állandó segélyek: Tóth Pálné 200 —, barkai lelkész 80 —, Ágoston Sándor 300 —, lekenyei tanító 200 —, nagybózsvai lelkész 100 —, beszteri lelkész 100 —, Terhes Barnáné 60 —, hejőbábai egyház 80 —, mályi egyház 200 —, egri énektanító 100 —	1420 —
12. Rendkívüli segélyekre — — — — —	390·22
Összes kiadás:	74804·85
Pénztári maradvány — — — — —	25·85

A tár állása.

1. Kint lévő tőke — — — — —	278794·30
2. Kamathátrálék — — — — —	17383·12
3. Pénztári maradvány — — — — —	25·85
Összesen:	296203·27

	K
Tartozás a Pesti Kereskedelmi Banknak — — — —	90370.—
Tiszta vagyon:	205833·11
1915. év végén volt — — — — —	202365·10
Szaporodás:	3468·01
Ezen tárra vonatkozólag a következő észrevételek merültek fel:	
1. Kistokaji egyház — — — — —	250.—
2. Berényi János — — — — —	50.—
3. Bárdos István — — — — —	500.—
4. Nyíri István — — — — —	400.—
5. Lengi János — — — — —	400.—
6. Zajdó László — — — — —	200.—
7. Harsányi Bertalan — — — — —	600.—
koronás tőketartozásai a folyó évben kifizetttévén, kötelezvényeik nekik kiadattak.	

8. VII. Tolcsvai Nagy Gedeon-alapítvány.

Bevétel.

1. Mult évi pénztári maradvány — — — — —	542 48
2. Kamatokból — — — — —	5326 63
3. Visszafizetett tőke — — — — —	25779.—
Összes bevétel:	31648·11

Kiadás.

1. Egyházmegyéknek — — — — —	2400.—
2. Újra kölcsön adatott — — — — —	26860.—
Összes kiadás:	29260.—
Pénztári maradvány — — — — —	2388 11

A tár állása.

1. Kint lévő tőke — — — — —	64946.—
2. Kamathátrálék — — — — —	2989·45
3. Pénztári maradvány — — — — —	2388·11
Összesen:	70323 56
1915. év végén volt — — — — —	68534·92
Szaporodás:	1788·64

Ezen tárra vonatkozólag a következő észrevételek merültek fel:

1. Demeter Bertalan — — — — —	320.—
2. Nagy Barnabás — — — — —	300.—
3. Maklár Pap Dezső — — — — —	150.—

koronás tőketartozásaikat a folyó évben kifizették, miért is kötelezvényeik nekik kiadattak.

9. VIII. Általános határozatok.

1. Mindezen pénztárakra vonatkozó számadások úgy bevételi, mint kiadási tételeikre nézve helyeseknek s okmányokkal igazoltaknak találtatván, Dr Regéczy József helyettes egyh. kerületi pénztárnoknak az 1916. évi számadások terhe alól az abban foglalt tételekre vonatkozólag leendő felmentését az egyh. ker. számvevőszék ezennel javaslatba hozza.

2. A folyó 1917. évi pénztári napló lezáratván s a bevételi és kiadási rovatok összegegyeztetvén, kitént, hogy

a folyó évi bevétel	—	—	—	—	—	—	—	292942 41
a folyó évi kiadás	—	—	—	—	—	—	—	127132 09
								Bevételi többlet — 165810 32

kor., amely összeg részint készpénzben, részint postatakarékpénztári csekk és a miskolczi takarékpénztári folyószámlán meglévőnek találtatott.

10. Költségelőirányzatok.

Azután tárgyalás alá vétettek a helyettes egyh. pénztárnok által összeállított s a pénzügyi választmány által elfogadott következő költségelőirányzatok:

I. A közigazgatási tár részére.

	Bevétel.	1916. évi eredmény K	1917. évi előirányzat K
1. Mult évi pénzmaradvány	— — —	10367 93	70429 67
2. Államsegély	— — — — —	98304 —	98304 —
3. Kamatokból	— — — — —	66486 51	58000 —
4. Egyházmegyéktől :			
a) Tűzkárbiztosításért	— — — —	22578 31	36498 —
b) Közigazgatási tárra	— — — —	2741 41	2740 —
c) Jegyzőkönyvekért	— — — —	2467 30	2460 —
d) Parochiális könyvtára	— — — —	3570 —	3570 —
5. Báró Baldácsy-alap jövedelméből	— — — —	15000 —	15000 —
6. Köz hirdetésből	— — — —	907 52	900 —
7. Szondy—Kenessey-alapból	— — — —	400 —	400 —
8. Tiszti fizetésre a többi tárákból	— — — —	2650 —	2550 —
9. Törvények eladási árából	— — — —	15 62	35 73
10. Középkiszkolai előadó tiszteletdíjára és költségeire a középkiszkolai tanulóktól		2582 —	1800 —
11. 1% törlesztési részlet az egyházaktól		7308 —	7748 —
12. Vegyesekből	— — — —	3671 25	2000 —
		Összesen — 238949 95	302435 93

Kiadás.

1. Kezelt tőkék 5 ⁰ / ₁₀₀ kamatja — — —	27982·12	35500.—
2. Pesti magy. keresk. banknak törlesztésre	14577 36	14609·22
3. Segélyekre :		
a) az egyházmegyéknek — — — —	30400.—	30400.—
b) az egyházmegyéknek a Baldácsy- alapból — — — — —	6666·66	6666·66
c) a sárospataki főiskolának — — —	4000.—	4000.—
d) a sárospataki főiskolának a theolo- giai tanárok fizetéskiegészítésére — —	12562.—	12562.—
e) a miskolczi felsőbb leányiskolának :		
1. évi rendes segély — — — —	12300 —	12300.—
2. építési segély — — — — —	9000.—	9000.—
3. újabb segély — — — — —	4000.—	4000.—
4. vallástanári állásra — — — —	2000.—	2000.—
f) egri és rozsnyói lelkészeknek — —	2000 —	2000.—
g) Szondy—Kenessey-alapból egy felső- zempléni egyháznak — — — —	400 —	400.—
h) Sárospataki Ref. Lapoknak — — —	600.—	600.—
4. Közigazgatási tisztviselőknél :		
a) püspököknek — — — — —	10000.—	10000.—
b) püspöki titkárnak 3200 kor. fizetés, 800 kor. lakbér és 400 kor. korpótlék	4400.—	4400.—
c) 8 esperesnek — — — — —	12800.—	12800.—
d) kerületi fő- és aljegyzőknél — —	2300 —	2320.—
e) egyházmegyei főjegyzőknél — —	900.—	800 —
f) fő- és alügyészeknek — — — —	1880.—	1880.—
g) pénztárnokoknak — — — — —	3240.—	3240.—
h) levéltárnokoknak — — — — —	600.—	600.—
i) középiskolai előadónak — — — —	769 15	1000.—
k) tanügyi előadónak — — — — —	100.—	100.—
5. Vallástanító lelkészeknek :	K	K
a) a miskolczinak — — — — —	—	2100.—
b) a kassainak — — — — —	350.—	350.—
c) az ungvárinak — — — — —	600.—	600.—
d) a sárospatakinak — — — — —	300.—	300.—
e) az eperjesinek — — — — —	300.—	300.—
f) a dobsinainak — — — — —	200.—	200.—
g) a láczaiknak Monyhá-tanyai tanításért	100.—	100.—
h) az alsókemencei előkönyörgőnek	200 —	200.—
i) a mezőkövesdinek — — — — —	50.—	100.—
k) a tornalainak a sajjögömöri tanításért	—	100.—
l) tátrai istentiszteletek tartására — —	357·50	360.—
6. Napidíjak és utiköltségek — — — —	2689 14	3200.—
7. Kegydíjak : a) özv. Fejes Istvánnénak	1200.—	1200.—
b) özv. Pataky Sándorné- nak — — — — —	1000.—	1000.—

8. Konventtartásra és konventi tagok költségeire — — — — —	1379·90	1700·—
9. Egyetemes tanügyi bizottság költségeire — — — — —	523·48	800·—
10. Paróchiális könyvtárra — — — — —	3570·—	3570·—
11. Jegyzőkönyvek nyomtatásáért — — — — —	5184·23	8000·—
12. Protestáns irodalmi társaság tagsági díja	50·—	50·—
13. Közhirdetésből gyűlt összeg egyházaknak és intézeteknek — — — — —	907·52	900·—
14. Püspöki iroda kiadásaira (fűtés: 350 kor., világítás: 50 kor., irnok fizetése: 400 kor., telefon díja: 200 kor., nyomtatványok) — — — — —	1894·82	3000·—
15. Püspököknek reprezentációs költségekre — — — — —	2000·—	2000·—
16. Pénztári nyomtatványok — — — — —	73·80	500·—
17. Püspöki és pénztári szolga bére — — — — —	840·—	840·—
18. Tűzkárbiztosításért a Fonciére nek — — — — —	—	24671·17
19. Vallásos iratokra a missiói egyházaknak — — — — —	300·—	300·—
20. Püspöki titkáráért nyugdíjárulék — — — — —	64·—	64·—
21. 1% törleszt részlet. Földhitelintézetnek — — — — —	7138·—	7918·—
22. Zsinattartási alapra — — — — —	13000·—	18000·—
23. Tőkéssegélyek egyházaknak — — — — —	—	44550·—
24. Vegyesekre — — — — —	4642·15	4000·—
Összes kiadás — — — — —	212411·83	302151·05

II. Vay—Mocsáry-alapítvány A) részére.

	Bevétel.	K	K
1. Mult évi pénztári maradvány — — — — —		14005·22	8134·53
2. Kamatokból — — — — —		41159·71	40000·—
Összesen — — — — —		55164·93	48134·53

Kiadás.

1. Sárospataki főiskolának — — — — —	40000·—	40000·—
2. Tőkésítésre — — — — —	15164·64	8134·53
Összesen — — — — —	55164·93	48134·53

III. Vay—Mocsáry alapítvány B) részére.

	Bevétel.	K	K
1. Mult évi pénztári maradvány — — — — —		910·87	2246·70
2. Kamatokból — — — — —		18136·85	13000·—
Összesen — — — — —		19047·72	15246·70

Kiadás.					
			K	K	
1. Tiszti fizetésre	—	—	—	1430.—	1430.—
2. Sárospataki házra	—	—	—	839·85	300.—
3. Tőkésítésre	—	—	—	16777·87	13516·70
				19047·72	15246·70
		Összesen	—		

IV. Gróf Teleky Szeremley—Szentés-alapítvány részére.

Bevétel.					
			K	K	
1. Mult évi pénztári maradvány	—	—	21·56	2260·86	
2. Kamatokból.	—	—	2436·30	2100.—	
		Összesen	—	2457·86	4360·86

Kiadás.					
1. Sárospataki főiskolának	—	—	2160.—	2160.—	
2. Tőkésítésre	—	—	297·86	2200·86	
		Összesen	—	2457·86	4360·86

V. Lelkészi özvegy-árva gyámintézeti pénztár részére.

Bevétel.					
1. Mult évi pénztári maradvány	—	—	572·20	4872·59	
2. Tagdíjakból és hirdetésből	—	—	3622·29	3600.—	
3. Kamatokból	—	—	29735·50	28000.—	
		Összesen	—	33929·99	36472·59

Kiadás.					
1. Özvegyeknek és árváknak	—	—	27415.—	31000.—	
2. Tiszti fizetésre	—	—	560.—	560.—	
3. Tőkésítésre	—	—	5954·99	4912·59	
		Összesen	—	33929·99	36472·59

VI Szükösi—Hollandi tár részére.

Bevétel.					
1. Mult évi pénztári maradvány	—	—	1997·96	25·85	
2. Kamatokból	—	—	17079·27	17000.—	
3. Egyházmegyéktől a szükösök részére	—	—	488·47	450.—	
		Összesen	—	19565·70	17475·85

Kiadás

	K	K
1. Egyházmegyéknek segélyezésre — —	960 —	960 —
2. Tápintézeti segély a főiskolának —	2234 —	2234 —
3. Prinsterer alapítvány kamata a főiskolának — — — — —	250 —	250 —
4. Hittanhallgatók nyugdíjjár. a főiskolának	822 —	900 —
5. Kalvineum-alapítvány kamata a Kalvineumnak — — — — —	400 —	400 —
6. Segély a miskolci felsőbb leányiskolának	3000 —	3000 —
7. A lelkészi nyugdíjintézet belépési járulékának fedezésére felvett kölcsön törlesztési részlete — — — —	6680 16	6694 14
8. Egyházmegyéknek a szűkösök részére	488 47	450 —
9. Tiszti fizetésre — — — — —	560 —	560 —
10. Állandó segélyek: özv. Tóth Pálnénak 200 kor., barkai lelkésznek 80 kor., Ágoston Sándornak 300 kor., lekenyei tanítónak 200 kor., nagybozsvai lelkésznek 100 kor., özv. Terhes Barnánénak 60 kor., hejőbábai egyháznak 80 kor., mályi egyháznak 200 kor., egri énektanítónak 100 kor., beszteri lelkésznek 100 kor. — — — —	1420 —	1420 —
11. Rendkívüli segélyekre — — — — —	390 22	500 —
12. Tőkésítésre — — — — —	2360 85	107 71
Összesen —	19565 70	17475 85

VII. Tolcsvai Nagy Gedeon alapítvány részére.**Bevétel.**

	K	K
1. Pénztári maradvány — — — — —	542 48	2388 11
2. Kamatokból — — — — —	5326 63	3900 —
Összesen —	5869 21	6288 11

Kiadás.

1. Egyházmegyéknek — — — — —	2400 —	2400 —
2. Tőkésítésre — — — — —	3469 11	3888 11
Összesen —	5869 11	6288 11

Mindezen költségelőirányzatokat a számvevőszék beható tárgyalás után helyeseknek találja s az egyh.-ker. közgyűlésnek elfogadásra ajánlja.

Ezek után az ülés 1917. évi február hó 16-án d. e. 11 óra-
kor berekesztetett.

Miskolc, 1917. évi február hó 16 án.

Dr. Tüdös István,
püspök,
a pénzügyi választmány elnöke.

Dókus Ernő,
főgondnok,
a számvevőszék elnöke.

Dr. Regéczy József,
egyh.-ker. alügyész.
jegyző.

Függelék II.

Alapító levél.

I. A Miskolci Ref Női Fülléregylet 1916 évi június hó 13-án Miskolcon tartott közgyűlésében fenkölt lelkületű elnök-
nőjének báji Patay Gyuláné, sz. Szathmáry Király Anna úr-
nőnek kezdeményezése folytán elhatározta, hogy :

„Most midőn egyetemes ref. egyházunk készül a reformáció négyszázadik évfordulójának méltó megünneplésére s nagyobb szabásu, maradandó alkotásokkal óhajtja megörökíteni a nevezetes évfordulót, úgy érezzük, hogy az országos mozgalomból Miskolczi Református Női Fülléregyletünknek is ki kell vennie a maga részét és pedig annál inkább, mert a reformáció négyszázados ünnepe egyszersmind a mi szerény egyletünk fennálásának is félszázados ünnepe lesz. Abban a meggyőződésben vagyunk, hogy e kettős ünnepet azzal ünnepelhetjük meg legméltóbban, egyletünk nagy alapítói szellemének és egyletünk nemes céljának legmegfelelőbb módon, ha egy nagyszabásu szeretet intézménynek az alapját vetjük meg, mely az egyletünk alapítói által elhintett, általunk féltő gonddal és szeretettel gondozott kis mustármagot terebélyes fává növeli, kisded árvaházunkat a mienknél hatalmasabb anyagi, szellemi és erkölcsi eszközökkel egy nagy árvaházzá fejleszti.“

„E meggyőződésünkből kifolyólag egyletünk magasz-

tos céljától vezéreltetve Miskolczi Református Női Filléregyletünk a maga fennállásának félszázados, a reformáció megindulásának négyszázados évfordulója alkalmából egy nagyobb szabásu református leány árvaház létesítése céljából örök alapítványt alkot a Tiszáninneri Református Egyházkerületnél, átadván az Egyházkerületnek a maga összes ingó és ingatlan javait, azoknak az alapoknak és alapítványoknak kivételével, melyeknek külön megállapított rendeltetése van.“

„Igérjük, hogy a jövőben is lelkesedéssel igyekeztünk a létesítendő árvaház ügyét mindenben és mindenütt támogatni és előmozdítani, hogy az minél előbb és minél hatalmasabb fejlődésnek örvendhessen, minél több szegény árva leányt fogadhasson szerető gondozása alá és nevelhessen fel hazánk és egyházunk javára, Istennek dicsőségére.“

II. A Tiszáninneri Ref. Egyházkerület 1916. évi június hó 15—16 napjain tartott tavaszi közgyűlésében 18/5. sz. a. hozott határozatában kimondotta, hogy :

„A Miskolczi Református Női Filléregylet iránt, mely félszázados féltékenyen őrzött s a nevével összeforrott árvaházat tovább fejlesztés végett hajlandó általadni Egyházkerületünknek, háláját és köszönetét nyilvánítja. Egyházkerületünk a nyújtott kezet örömmel ragadja meg s az emberszeretet oltárán együtt akarja éleszteni az áldozatokban nyilvánuló s a keresztyénséget megszentelő szeretet tüzét, hogy az újabb-újabb lobbot vetve, lángoljon soká, az idők végéig, míg csak árva, köny és sajnó seb lesz s áldást árasztó melege szárítsa fel az elhagyottak könnyeit, oszlassa el az aggodalmak lélektépő kínjait s neveljen ennek a testvér nélküli nemzetnek hitben erős, munkás, erényes s honszerelmükért áldozatokat hozó honleányokat.“

„E cél előkészítése s megvalósítása végett az egyházkerületi s a Miskolci Református Női Filléregylet elnöksége alatt egy négy tagból álló bizottságot küld ki s felhívja a Miskolci Református Női Filléregylet elnökségét, hogy e bizottságba a maga részéről is válasszon

négy tagot, akik együttes tanácskozás után állapítsák meg azokat a módokat, melyek az átvételhez s az árvaház fejlesztéséhez szükségesek.“

III. A Miskolczi Ref. Női Filléregylet elnöksége a fenti felhívásnak eleget tévén, az együttes bizottság Miskolczon 1916. évi nov. hó 22-én a kettős elnökség alatt ülést tartott s egyértelműleg abban állapodott meg, hogy a szóban forgó árvaház átvétele és fejlesztése tárgyában a következő javaslatot terjeszti elfogadás végett a Tiszáninneri Ref. Egyházkerület, illetve a Miskolczi Református Női Filléregylet közgyűlése elé :

1. Az árvaház címe : „A Tiszáninneri Református Egyházkerület és a Miskolczi Református Női Filléregylet Árvaháza.“

2. Az árvaház alapját a Miskolczi Református Női Filléregylet alapítványa képezi, mely áll a jelen Alapító levél kiegészítő részét képező Leltárban felsorolt ingatlan és ingó javakból, melyek közül természetesen kihagytak az 1916. évi nov. hó 22-én felvett jegyzőkönyvben A) B) C) alatt felsorolt összegek.

3. Az árvaház úgy, mint jelenleg, jövőben is Miskolc törvényhatósági joggal felruházott városban tartandó fel s az új árvaházi épület is ott emelendő.

4. Az árvaház összes ügyeit a választmány intézi, melynek tagjait az Egyházkerület és a Filléregylet közgyűlései egyenlő számban küldik ki.

A választmány elnökei : az Egyházkerület hivatalára idősebb elnöke és a Filléregylet elnöknője, illetve törvényes helyetteseik.

A választmányt ülésre a kettős elnökség hívja egybe.

5. A választmány szavazattöbbséggel hozza meg határozatait. Ha valamely kérdésben a szavazatok egyenlően oszlanának meg, döntésre az Egyházkerület közgyűlése lesz hivatott.

6. Az árvaházba csak református vallású leányok vehetők fel. A felvételnél előnyben részesítendőek azok az árvák, kiknek atyjuk az 1914 ik évben kezdődött önvédelmi harcban elesett, megsebesült vagy részt vett s

ezek között is azok, kik a Tiszáninneri Református Egyházkerület területén születtek s ott bírnak illetőséggel.

7. A választmány feladata lesz annak megállapítása, hogy az árvaház hány taggal kezdje meg működését, e szám azonban a jelenleginél (kilenc) kevesebb nem lehet.

Ugyancsak a választmány feladata lesz, hogy a rendelkezésre álló összes eszközök igénybe vételével hathatós munkát fejtsen ki abban az irányban, hogy az új árvaház minél előbb felépíthető legyen s abban évről-évre több és több árva felvétethessék.

8. A létesítendő árvaházban egy megfelelő helyiség lesz fentartandó arra a célra, hogy ott úgy az árvaház választmánya, mint a Fülléregylet közgyűlése és választmánya üléseit megtarthassa és a Fülléregylet emléktárgyait és iratait elhelyezhesse

9. Az árvaház tanácskozó helyiségében a Fülléregylet két nagy alapítójának és jóttevőjének s így egyszersmind az árvaház létesítőinek: özv. Szathmáry Király Pálné, sz. nagypalugyai és turóczdivéki Platthy Ida és özv. báji Patay Gyuláné, sz. Szathmáry Király Anna elnöknöknek arcképe lesz elhelyezendő és időtlen időkig megőrzendő.

10. Az épület alkalmas helyén egy esetleg két márványtábla lesz beépítendő, mely az alapító Egyházkerület és Fülléregylet valamint mindazok nevét fogja feltüntetni és megörökíteni, kik az árvaházra 400 koronás vagy ennél nagyobb alapítványt tettek, vagy jövőre tenni fognak.

11. Az árvaház pénzei és értékpapirjai, kötelezvényei és más ingó értékei az Egyházkerület pénztárában az Egyházkerület anyagi felelőssége mellett az Egyházkerület pénztárnoka által kezelendők, ki ezen értékekből fizetéseket csak az árvaház két elnökének vagy a választmány által erre felhatalmazottaknak aláírására, illetve utalványára teljesíthet.

12. Az egyházkerületi pénztárnok által elkészített évi számadásokat a választmány fogja elbírálni az egyházkerületi számvevőszék javaslata alapján s ugyanez fog az egyházkerületi közgyűlésnek minden év tavaszán jelentést tenni.

13. Az árvaházakat kifelé, hatóságokkal és magánosokkal szemben a kettős elnökség képviseli.

14. Ezen Alapító Levél felsőbb jóváhagyásával és a választmány kiküldésével egyidejűleg a Fülléregylet elveszti a felajánlott vagyon feletti rendelkezési jogot s ez a Választmányra száll át. A felajánlott ingatlan javak tulajdon-joga az árvaház javára kebelezendő be.

15. A választmány által megalkotandó alapszabály lesz hivatva meghatározni a kezelés módját, valamint azt is, hogy ha az árvaház valamely előre meg nem határozható ok miatt működését megszüntetné, mire fordításék annak vagyona?

IV. Az előkészítő bizottság által beterjesztett fenti javaslatot a Miskolci Református Női Fülléregylet 1917. évi június 10 napján tartott közgyűlésében elfogadta s az eként közös egyetértéssel megállapított Alapító Levél aláírására mindkét fent megnevezett testület elnökségét felhatalmazta.

Ezen Alapító Levél négy eredeti példányban állítandó ki s jóváhagyás végett a Magyar Királyi Belügyminisztériumhoz felterjesztendő.

Kelt Miskolcon, 1917. évi június hó 10. napján.

Özv. báji Patay Gyuláné
szül. *Szathmáry Király Anna*
Fülléregyleti elnök.

Függelék III.

Egyházkerületünk tisztviselői s bizottságainak tagjai.

1. Tisztviselők.

Püspök: *Dr. Tüdös István* miskolci lelkész, a spaťaki főiskola lelkészi főgondnoka, főrendiházi tag.

Főgondnok: *Dókus Ernő* csász. kir. kamarás, főrendiházi tag, a sárospataki főiskola világi főgondnoka. Lakik: Legenyén (Zemplén m.) up. Legenyealsómihályi.

Lelkészi főjegyző: *Czinke István*, rimaszombati lelkész.

Világi főjegyző: *Dr. Puky Endre* udvari tanácsos, abaúj-tornamegyei alispán.

Lelkészi aljegyzők: *Sütő Kálmán* megyaszói lelkész, *Janka Károly* cigándi lelkész.

Világi aljegyzők: *Dr. Mitrovics Gyula* debreceni tanár, *Dr. Kérészy Barna* miskolci ügyvéd.

Pénztárnok: *Dr. Regéczy József* alügyész (ideiglenes).

Főügyész: *Bizony Ákos*, miskolci ügyvéd, országos képviselő.

Alügyész: *Dr. Regéczy József*, miskolci ügyvéd.

Püspöki titkár: *Lengyel István*, okl. lelkész.

Levéltárnok: (egyházkerületi és főiskolai): *Zsoldos Benő*, nyug. sárospataki főiskolai tanár.

2. Tanácsbírák.

a) Lelkésziek :

Kérészy Barna tiszánánai lelkész, *Komjáthy Gábor* ungvári lelkész, *Idrányi Barna* nagyszalánci lelkész, *Péter Mihály* gálszécsi lelkész, *Fodor György* perkupai lelkész.

b) Világiak :

Lévay József Borsodvármegye nyugalmazott alispánja, lakik Miskolcon; *Miklós Ödön*, főrendiházi tag, lakik Budapesten; *Dókus Gyula*, Zemplénnvárm. alispánja, lakik Sátoraljaújhelyben; *Szent-Imrey Gyula*, földbirtokos, lakik Gibárton (Abaúj); *Szalay László* abaúj-tornai főispán, lakik Kassán.

3. Tanári és tanítói képviselők az egyházkerületi közgyűlésen.

(1917—1922.)

I. Tanári képviselők :

a) A sárospataki theol. akadémiáé: *Rohoska József*.

b) A sárospataki jogakadémiáé: *Dr. Buza László*.

e) A sárospataki főgimnáziumé: *Ellend József*.

d) A miskolci főgimnáziumé: *Dr. Kosztolányi Zoltán*.

e) A rimaszombati főgimnáziumé: *Kerekes Dezső*.

f) Miskolci leánygimnáziumé: *Domby László*

II. Tanítóképviselők: *Becske Bálint* jánosi, *Gööz Ferenc* sajókazinci, *Gagyai Károly* olaszliszkai, *Csiky Béla* miskolci tanítók

4. Egyetemes konventi képviselők:

Kérészy Barna tiszánánai lelkész, *Radácsi György* nyug. theol. tanár, *Meczner Béla* főrendiházi tag, alsözempléni egyházm. gondnok, *Ragályi Béla*, f.-borsodi egyházm. gondnok, rendes tagok.

Révész Kálmán, abaúji esperes, *Vadászy Pál* felsőborsodi esperes, *Meczner József*, abaúji egyházmegyei gondnok, *Dókus Gyula* zemplénmegyei alispán, főiskolai vil. gondnok, póttagok.

5. Zsinati képviselők.

(1917–1927-ig.)

Dr. Tüdős István püspök, *Dókus Ernő* főgondnok (hivatalból); *Révész Kálmán*, *Czinke István*, *Kérészy Barna*, *Vadászy Pál*, *Komjáthy Gábor*, *Idrányi Barna*, *Bálint Dezső* lelkészi, *Meczner Béla*, *Ragályi Béla*, *Dókus Gyula*, *Báró Vay Elemér*, *Bizony Ákos*, *Meczner József*, *Lukács Géza* világi, *Rohoska József* főiskolai, *Domby László* főgimnáziumi. *Baksa Lajos* tanítói rendes képviselők.

Szűcs István, *Fodor György*, *Hutka József*, *Réz László*, *Péter Mihály*, (Egy hely üres), *Tóth Béla* lelkészi, *Bernáth Zoltán*, *Dr. Puky Endre*, *Dókus László*, *Miklós Ödön*, *Dr. Nagy Ferenc*, *Horváth Elemér*, *Szalay László* világi; *Dr. Buza László* főiskolai, *Ellend József* főgimnáziumi, *Vass Ádám* tanítói pótképviselők.

6. Egyházkerületi tanügyi bizottság.

Elnökök: *Czinke István* egyházker. főjegyző és *Meczner Béla* alsözempléni egyházmegyei gondnok.

Előadó és jegyző: *Fodor György* e. ker. tanácsbíró.

Tagok: Abaújból: *Kovács Béla*, *Szent-Imrey Gyula*. *Vass Ádám*; Alsóborsodból: *Halászy József*, *Deák Gyula*, *Csiky Béla*; Alsözemplénből: *Danyi József*, *Dr. Gulyás József*, *Gagyi Károly*; Felsőborsodból: *Elek József*, *Zsóry György*, *Gööz Ferenc*; Felsőzemplénből: *Virág József*, *Bernáth Aladár*, *Lizskai Bertalan*; Gömörből: *Pósa Lajos*, *Bodor István*, *Becske Bálint*; Tornából: *Arday Janka Dániel*, *Dr. Óváry Pál*, *Varga József*; Ungból: *Szakai István*, *Minay István*, *Bóczér István*. A Sárospataki Irodalmi Kör képviselője: *Kovácsy Sándor*.

7. Egyházkerületi énekügyi bizottság.

Elnök: *Radácsi György*.

Tagok: *Lévay József, Szinyey Gerzson* nyug. sárospataki akad. tanár, *Czinke István, Hodossy Béla* áll. tanítóképző-intézeti igazgató Sárospatakon.

8. Egyházkerületi pénzügyi választmány.

Elnök: *Dr. Tüdős István* püspök.

Tagok: *Vadászy Pál, Sólyom Gyula, Tóth Béla, Porcs János, Dr. Rácz György, Bizony Ákos.* (Egy tagot az igazgató-tanács küld időnként a főiskola képviselőjéül.)

Jegyző és előadó: *Regéczy József* e.-ker. alügyész.

9. Egyházkerületi számvevőszék.

Elnök: *Dókus Ernő* főgondnok.

Tagok: *Ragályi Béla, Idrányi Barna* rendes, *Bárczay László, Fodor György* póttagok.

Jegyzője s előadója: az egyházkerületi ügyész.

10. Lelkészképesítő bizottság.

Elnökök: *Dr. Tüdős István* püspök, *Dókus Ernő* főgondnok.

Tagok: *Czinke István, Dókus László, Komjáthy Gábor, Dr. Makkay Sándor, Marton János, Meczner Béla, Nagy Béla, Radácsi György, Révész Kálmán, Rohoska József.*

11. Theol. magántanár-képesítő bizottság.

Elnökök: *Dr. Tüdős István* püspök, *Dókus E.* főgondnok.

Tagok: *Dókus Gyula, Magda Sándor, Hallgató János* és a szaktanárok.

12. Esperesek hivatalakor szerint.

Vadászy Pál, felsőborsodi, 1893. július 5.

Ragályi Géza, tornai, 1897. április 6.

Révész Kálmán, abaúji, 1898. március 22.

Hutka József, felsőzempléni, 1901. augusztus 29.

Bálint Dezső, alsózempléni, 1908. szeptember 2.

Szűcs István, ungi, 1908. szeptember 8.

Bodolay István, alsó-borsodi, 1914. május 5.

Buzi Márton kövecsesi lelk. 1917.

13. Egyházmegyei gondnokok hivatalakor szerint.

Meczner Béla, alsózempléni, 1887. március 22.
Ragályi Béla, felsőborsodi, 1889. szeptember 3.
Meczner József, abaúji, 1895. szeptember 3.
Br. Vay Elemér, alsóborsodi, 1897. április 22.
Kádár Kálmán, tornai, 1911. április 24.
Dókus László, felsőzempléni, 1911. május 2.
Lukács Géza, gömöri, 1915. május 4.
Bernáth Zoltán ungi 1917. május . . .

14. Missiói bizottság.

Elnök: *Dr. Tüdős István* püspök, helyettes elnök: *Révész Kálmán*.

Tagok: *Hutka József*, *Révész Kálmán*, *Vadászy Pál*, *Meczner Béla*, *Meczner József*, *Ragályi Béla*, *br. Vay Elemér*, *Bálint Dezső*, *Bodolay István*, *Czinke István*, *Szűcs István*, *Dókus László*.

Előadó: *Péter Mihály*.

15. Egyetemes tanügyi bizottsági tagok.

(A konvent által választva.)

Radácsi György, *Révész Kálmán* konventi tagok; *Dr. Rác Lajos*, *Domby László* konventen kívüli tagok; *Dr. Buza László* és *Csontos József* póttagok.

16. Időszaki tanács 1918—1919.

(Őszi egyházkerületi gyűléstől őszi egyházkerületi gyűlésig.)

Elnökök: *Dr. Tüdős István* püspök, *Dókus Ernő* főgondnok.

I. sz. tanács: *Ragályi Géza*, *Hutka József*, *Kérészy Barna*, *Meczner Béla*, *br. Vay Elemér*, rendes; *Szent-Imrey Gyula*, *Dókus László*, *Idrányi Barna*, *Buzi Márton* póttagok.

II. sz. tanács: *Révész Kálmán*, *Vadászy Pál*, *Meczner József*, *Dókus Gyula*, *Ragályi Béla* rendes; *Szűcs István*, *Lukács Géza*, *Szalay László*, *Komjáthy Gábor* póttagok.

17. A sárospataki főiskola igazgató-tanácsa:

Elnökök: *Komjáthy Gábor* lelkészi gondnok, *Dókus Gyula* világi gondnok.

Tagok: (1913—1919-re) *Bálint Dezső*, *Vadászy Pál*, *Kovács Béla*, *Szűcs István*, *Czinke István*, *Hutka József* lelkészi részről;

Meczner Béla (Sajóhely), Bernáth Zoltán (Vaján, u. p. Nagykapos), Puky Endre (Kassa), Szent-Imrey Gyula (Gibárt), Bernáth Aladár (Sátoraljaújhely), Farkas Géza (Bátka) világi részről; a főiskola tanári kara részéről: Dr. Buza László akad. és közigazgató, Ellend József főgimn. igazgató, Rohoska József, Csontos József; a gazdasági választmány részéről: Radácsi György, mint gazdasági választmányi elnök; Kovácsy Sándor, mint gazd. vál. képviselő; jegyző Csontos József.

18. A sárospataki főiskola gazdasági választmánya.

Elnök: Radácsi György, ny. theol. tanár.

Tagjai: Dr. Bessenyey Zénó, Dr. Kiss Sándor, Kovácsy Sándor. Az elnökkel együtt az egyházkerületi gyűlés által választva 6 évi időtartamra (1913—1919.)

Hivatalból tagok: Végh Bertalan ügyész, Kovácsy Sándor az Irodalmi-Kör másodelnöke, Deák Geyza, könyvtárnok és nyomda-felügyelő, Kollár István hely. pénztárnok, Szűcs István számvevő, Maller Sándor tápintézeti felügyelő.

Tanári kar képviselői: Dávid Zoltán, Halász Dénes, Elekes Imre. Jegyző: Dávid Zoltán.

19. Az egyházkerületi felsőbb leányiskola felügyelő-bizottsága.

Elnökök: Dr. Tüdős István, Dókus Ernő.

Tagok: Bizony Ákos, Dr. Molnár Gyula, Pores János, Dr. Rácz György, Dr. Szentpáli István, Losonczy István, Dr. Nagy Ferenc, Tóth Béla, továbbá Dombay László igazgató, Péter Pál, Tóth Irén, mint a tanári kar képviselői.

20. Nyugdíjbizottság.

Elnök: Dr. Tüdős István püspök.

Tagjai: Br. Vay Elemér, Dr. Kérészy Barna, Péter Mihály; előadója Bizony Ákos főügyész.

21. Kongruaügyi bizottság.

Elnök: Dr. Tüdős István.

Tagok: Bizony Ákos, Vadász Pál, Révész Kálmán.

22. Szavazatbontó bizottság.

Elnökök: Dr. Tüdős István, Dókus Ernő.

Tagok: *Br. Vay Elemér, Ragályi Béla, Csorba György, Domby László, Dr. Molnár Gyula, Bizony Ákos, Dr. Nagy Ferenc, Dr. Kérészy Barna, Bónis Bertalan.*

23. A sárospataki főiskola jövődjét előkészítő bizottság.

Elnökök: *Dr. Tüdős István, Dókus Ernő.*

Tagok: *Bálint Dezső, Bodolay István, Buzi Márton, Hutka József, Ragályi Géza, Révész Kálmán, Szűcs István, Vadászy Pál esperesek; Dókus László, Kádár Kálmán, Lukács Géza, Meczner Béla, Meczner József, Ragályi Béla, Báró Vay Elemér s Bernáth Zoltán egyh.-m. gondnokok; Dókus Gyula, Komjáthy Gábor főisk. gondnokok; Farkasfalvi Farkas Géza ig. tanácsos; Dr. Buza László akadémiai, Ellend József gimn. igazgatók; a Sárospatakot Oltalmazó Liga elnöke, Dr. Kun Zoltán Sárospatak képviselője s Radácsi György ny. th. tanár, mint előadó.*

Az egyes pontokat jegyezték :

Czirke István l. főjegyző : 141, 153, 154, 155, 161, 186, 189, 190, 195, 197, 198, 199, 203, 204, 205, 219, 222, 239, 251, 252 pontot.

Puky Endre v. főjegyző : 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 232, 233, 234, 235, 236, 237 pontot.

Sütő Kálmán l. aljegyző : 156, 157, 174, 175, 191, 192, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 220, 223, 224, 225, 226, 238, 244 pontot.

Janka Károly l. aljegyző : 163, 165, 177, 240, 242, 245, 246, 247, 248, 249, 250 pontot.

Dr. Mitrovics Gyula v. aljegyző : 162, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 196, 200, 201, 202, 217, 218, 241 pontot.

Péter Mihály tanácsbíró : 158, 169, 176, 188, 194 pontot.

Fodor György tanácsbíró : 159, 160, 164, 166, 185, 187, 193, 206, 207, 214, 215, 216, 227, 243 pontot.

Regéczi József alügyész : 167, 168, 170, 171, 172, 173, 221, 228, 229, 230, 231 pontot.

K i m u t a t á s

a .....egyházmegye egyházaiban gyakorlott belmiszióról az .....évről.

Sorszám	Az egyházközség neve	jellege	Van-e ifjúsági és nőegylet? Ha nincs, mi okból nincs?	Van-e énekkar? Ha nincs, mi okból nincs?	A 15 évesnél fiatalabb leányokat és leányokat részese-sítik-e a lelkes-szek vasárnapi oktatásban? Ha nem, mi okból nem?	Első adventtől március 1-ig (vagy az év más szakában) tartatnak-e vallásos vagy ismeretterjesztő felolvasások? Ha nem, mi okból nem?	Lelkész és tanító vallás-erkölcsi tartalmu irások és olvasmányok terjesztésében buzgólkodnak-e? Ha nem, mely körülmény akadályozza őket ebben?	Jegyzet
1								

Tárgymutató.

Püspök imádsága.
 Rohoska József ünnepi beszéde.
 Jelenvoltak névsora.

I. Közgyűlési ügyek.

141. A gyűlés megnyitása. A reformációi imádság és emlékbeszéd jegyzőkönyvbe iktatása s kinyomtatása.
142. Főgondnok Tompát méltató megemlékezése.
143. A gyűlési tagok igazolása.
144. Búzi Márton esperessé választása.*
145. Birósági ülés kitűzése.
146. Elnökség jelentése a gyűlés helyének kitűzéséről.
147. " " Demes Péter eskütételéről.
148. " " lelkészek és s. lelkészek ruhasegélyéről.
149. " " a leégett gyöngyösi egyház támogatásáról.
150. " " Révész Kálmán 25 éves jubileumáról.
151. Jelentés az egyházkerületi tisztújításról.
152. Czinke István főjegyző üdvözlése.
153. Jelentés a zsinati tagok választásáról.
154. Szavazatot nem adott egyházak.
155. Bodolay István lemondása zsinati póttagságáról.
156. Bodolay István lemondása felsőleányiskolai igazgatótanácsosságáról.
157. Sütő Kálmán beválasztása a ker. lelkészi nyugdíjbizottságba.
158. Gömöri belmissiói jelentés. Táblázat a belmissiói jelentésekhez.
159. Irodalmi Kör a vallástani kézikönyvekre vonatkozó javaslatát jövő tavaszi gyűlésre adja be.
160. Pénzügyi választmány javaslata a nem felekezetünkhöz tartozó középiskolák ref. növendékei vallásos oktatásának fejlesztése tárgyában.
161. Theol. tanári kar jelentése a méhészeti oktatás tárgyában.
162. Egyházkerületünk múlt évi zárszámadása és számvevőszéki jegyzőkönyve beiktattatik.
163. Esperesek javaslata a közíg. államsegély felhasználása tárgyában.

164. Egyházmegyék javaslata az özvegy-árva jutalékok jelentése tárgyában.
165. Egyházmegyék véleménye a szórványok gondozása tárgyában.
166. Putnoki lelkészi díjlevél megerősítése.
167. A diósgyőri egyházközség adásvételi szerződésnek jóváhagyása.
168. A diósgyőri egyházközségnek a borsod-miskolci muzeummal kötött szerződése kiadatik az alsóborsodi esperesnek.
169. Egyházmegyék javaslata a stóla rendezés ügyében.
170. Pénzügyi választmány javaslata a P. Nagy Gedeon-alap kamatainak felhasználása tárgyában.
171. Pénzügyi választmány javaslata Ref. Katonák Lapjának segélyezése tárgyában.
172. Vörös-Kereszt egyesületnek 100 korona segély.
173. Ref. sajtóirodának 300 korona segély.
174. A supplicatio visszaállítása felett a közgyűlés napirendre tér.
175. Az ungi egyházmegye jelentése a P. Horváth Mária-alapról jövő tavaszi gyűlésre bevaratlik.
176. Ungi egyházmegye a gálocsi egyház segélyének megvonásáról jelentést tegyen.
177. A miskolci ref. női filléregylettel kötött szerződés.
178. Dr. Kiss Sándor felebezése a jogtanári helyettesítések tárgyában.
179. Bathó János tanár fizetésének rendezése.
180. Jelentés a miskolci felsőleányiskola és leánygimnázium 1916—17. zárszámadásáról.
181. Jelentés a miskolci felsőleányiskoláról s leánygimnáziumról.
182. Jelentés a miskolci gimnáziumról.
183. Jelentés a miskolci főgimn. 1916—17. zárószámadásáról és vagyonmérlegéről.
184. Köziskolai előadó jelentése középiskoláink 1916—17. évi állapotáról
185. Tanügyi bizottság jegyzőkönyve.
186. Tanügyi előadó leköszönése s újra választása; tiszteletdíjának felemelése.
187. Jelentés a nem felekezetünkbeli középiskolák ref. vallás-oktatásáról
188. Missiói jelentés.

189. Tőkekamatsegélyek elszámolása kumulatív nyugtán esz-közlendő.
190. Ajánlás a Hegyi Mihályné-féle alapítványra.
191. Tőkekamatsegélyekről a konventnek jelentés teendő.
192. A nyugdíjazásoknál felmerülő költségek megállapítása.
193. A módosított nyugdíjintézeti szabályrendelet átnézésére bizottság küldetik.
194. Belhivatalnokokat illető termény és szolgálmányok kiszolgáltatása.
195. A 45/1917. sz. konventi határozat kiadatik a theol. tanári karnak s a gazdasági választmányok.
196. Theol. tanárok nyugdíjügye.
197. Hadbavonúlt theologusok tanulmányának megkönnyítése.
198. Lelkészhiány megszüntetésére vonatkozó konventi javaslatok.
199. Az Apologetika kötelező tanítása.
200. Konventi határozatok a jogakadémiák jelentése tárgyában.
201. Középiskolák igazgatói a statisztikai adatokat minden év okt. 5-ig küldjék be.
202. Felső leányiskolák igazgatói a statisztikai adatokat minden év okt. 5-ig küldjék be.
203. Sárospataki theologia javaslata a vallástanári vizsga tárgyában.
204. Gimnáziumi vallástanítás és konfirmációi oktatás rendezése.
205. Felsőleányiskolai ifjúsági egyesület szervezése.
206. A nem ref. iskolák vallásoktatásának ellenőrzése. Ref. leánynevelő intézetek állítása.
207. Polgári iskolák tanterve. Megfelelő tankönyvek készítése.
208. A Szemelvényes Biblia kötelező használata.
209. Az egyes. tanügyi bizottsághoz beadandó jelentések határideje.
210. Tanügyi új szervezetre adandó kerületi vélemény az egyetemes konvent útján terjesztendő a miniszterhez.
211. Nagypénteki ref. társaság segélyezése.
212. Az egyházmegyék egyházhatósági beosztásában történt változásokról a konvent közgyűlési határozattal értesítendő.
213. Konventi tanügyi időszaki tanács alakítása.
214. A tőkesegélyt még fel nem használt egyházak nyilvántartása.

215. A nyert tőkesegélyt más célra használni csak konventi engedéllyel lehet.
216. Szkárosi szórványokért a konvent vallásoktatási díjat nem adhat.
217. Vallás- és közokt. min. leirata a Kalicza F. alapítványa tárgyában.
218. Vallás és közokt. min. a miskolci leánygimn. V. osztályának a nyilvánossági jogot megadta.
219. Az úrnapi megünneplése nem kötelező.
220. Farkas J. jelentése a tátralomnici lelkészi szolgálatról.
221. Özv. Fejes Istvánné kérelme.
222. Lengyel István püspöki titkár ruhasegélye.
223. Mezőkövesdi főkegyház hitoktatási segélyt kér.
224. Feketehegyi imaház-alap.
225. Közhirdetésre felvett egyházak.
226. Egyházi tisztviselők és tanítók változása.
227. Díjlevelek.
228. Palágy telekkönyvi kiigazítási ügye.
229. Mezőkövesd adásvételi ügye.
230. Kisbári adásvételi ügye.
231. Kenézlő kölcsönfelvételi ügye.
232. Gazsi Ferenc és társai alapítványa.
233. Széplaky Lajosné alapítványa.
234. Özv. Homoky Antalné alapítványa.
235. Bordács Gyula alapítványa.
236. P. Simon István és Bohnyik Juliánna alapítványa.
237. Hallgató Margitka emlékalapítvány.
238. Az eperjesi missiói egyház adózása a spataki főiskolára.
239. Alsóborsod indítványa kerületi sajtóorganum létesítésére.
240. A sárospataki polgári leányiskola átvétele.
241. Alsözemplén javaslata főiskolai gazdasági szakelőadói állás szervezésére.
242. Az imregi főiskolai járulékok befizetésének ügye.
243. Sajógömöri vallásitanítási tandíj.
244. Tornai egyházmegye fölterjesztése a kongrua késedelmes kiutalása tárgyában.
245. Egyed Béla jenkei lelkész kérvénye.
246. A putnoki kegyeleti év s a megválasztott lelkész beköltözése.
247. Máthé Miklós kisazari lelkész felebbezése.

248. Berzéki „Szemere—Törös féle alapítvány egyszeres biztosíték mellett is gyümölcsöztethető.
249. Stunda István volt szénior tanulmányi segélykérvénye.
250. Sallay Simon nyug. tanító segélykérvénye.
251. Köszönetnyilvánítás Borsodvármegyének.
252. Jegyzőkönyv hitelesítése s a közgyűlés bezárása.

II. Birósági ügyek.

1. Dr. Kiss Sándor sárospataki egyháztag fellebbezése a Dr. Ferenczy Árpád jogtanár fegyelmi ügyében hozott elnökségi végzés ellen.
2. Dr. Ferenczy Árpád jogtanár fegyelmi ügye.
3. Dr. Ferenczy Árpád jogtanár felfüggesztése.
4. Matusz Mihály taktaszadai tanító fellebbezése fizetési ügyben.
5. Az ujcsanálosi egyház fellebbezése az alsózempléni közig. bíróság ítélete ellen.
6. Az ujcsanálosi egyház fellebbezése Bogárdi Dánielné lelkeszőzvegy követelése tárgyában hozott alsózempléni ítélet ellen.
7. A feledi egyház presbyteriumának fellebbezése templomszék ügyben.
8. Időszaki tanács megalakítása.

III. Függelék.

1. Zárószámadás és a számvevőszék jegyzőkönyve az 1917. tavaszi közgyűlés 81. sz. pontjához.
  2. A miskolci ref. női fillér-egylet alapító levele.
  3. Egyházkerületi tisztviselők, bizottságok.
  4. Kimutatás a 158-ik ponthoz.
-

Betűsoros névmutató.

- Ablonczy Pál 226.
 Abadi e. k. 190.
 Alsóborsodi egyházmegye 239.
 Alsózempléni egyházmegye 240.
 Bathó János 179.
 Bálint Dezső 240.
 Benkő Béla 182,
 Berzéki e. k. 225, 248.
 Bodolay István 155, 156
 Bordács Gyula 235.
 Bornemisza Elemér 226.
 Borsod vármegye közönsége 251.
 Buzi Márton esperes 144, 226, 227, Bir. VII., Bir. VIII.
 Czakó Emil 182
 Czinke István 152, 226.
 Demes Péter 147, 182.
 Diósgyőri e. k. 167, 168.
 Dijlevelek 227.
 Diószeghy Dezső 226.
 Dombly László 184.
 Dókus Ernő főgondnok 142, 193.
 Dókus Gyula 240, Bir. VIII.
 Dókus László 240, Bir. VIII.
 Egyed Béla 245.
 Egyetemes konvent 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195,
 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206,
 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216.
 Egyházkerületi árvaház 177.
 Egyházkerületi elnökség 145, 146, 201, 209, 210, 211, 212.
 Egyházkerületi felső leányiskola és leánygimnázium 180, 181,
 184, 202, 205, 209, 218.
 Egyházkerületi középiskolai felügyelő 208.
 Egyházker. pénzügyi választm. 163, 170, 171, 172, 173, 223, 250.
 Egyházkerületi tanügyi bizottság 185, 209.
 Egyházkerületi tisztviselők 151.
 Egyházközségek általában 149, 160, 189, 194, 215.
 Egyházmegyék általában 164, 165, 174, 185, 215.
 Eperjesi e. k. 238.

- Esperesek 158, 160, 194, 214.
 Farkas Géza 226.
 Farkas István 182, 220.
 Feledi presbitérium: Bir. VII.
 Felsőfűgödi e. k. 225.
 Felsőzempléni egyházmegye 247.
 Özv. Fejes Istvánné 221.
 Ferenczy Árpád dr. Bir. II., Bir. III.
 Fodor György 186, 187.
 Független ügyek 154, 155, 158, 159, 163, 164, 165, 168, 169,
 175, 176, 178, 179, 185₄, 185₇, 193, 195, 196, 199, 203,
 214, 221, 223, 227, 234, 240, 241, 249, 250.
 Gácsi Ferenc és társai 232.
 Gortvakisfaludi e. k. 225.
 Gönczy Gábor 224.
 Gulyás József dr. 240.
 Hallgató János 237.
 Hevesi e. k. 190.
 Özv. Homoky Antalné 234.
 Hutka József 240, Bir. VIII.
 Idrányi Barna 169, 193, 240, Bir. VIII.
 Imregi e. k. 242.
 Janka Károly 169, 187, 193, 240.
 Juhász László 246.
 Kassai e. k. 187.
 Kató János 226.
 Kenézlői e. k. 231.
 Kérészy Barna Bir. VIII.
 Kisazári e. k. 190.
 Kisbári e. k. 225, 230
 Kisgejőczy e. k. 234.
 Kiss Sándor dr. 178, Bir. I.
 Komjáthy Gábor Bir. VIII.
 Kövér Árpád 243.
 Özv. Lehóczky Istvánné 246.
 Lelkészek általában 148, 194, 219.
 Lelkészőzvegyek s árvák 164.
 Lengyel István 182, 222.
 Lucskai e. k. 225.
 Lukács Béla 226.

- Lukács Géza 226, Bir. VIII.
Málczai e. k. 225.
Máthé Miklós 247.
Meczner Béla 240, Bir. VIII.
Meczner József Bir. VIII.
Meszesi e. k. 225.
Mezőkövesdi e. k. 223, 229.
Missió-ügy 188.
Miskolczi e. k. 187.
Miskolczi főgimn. 182, 183, 184, 201, 204, 206, 208, 209.
Nagyidai e. k. 190.
Nagyrozsányi e. k. 232.
Nyilas Antal 226.
Nyugdíjbizottságok 192.
Orémus Kálmán 226.
Ónodi e. k. 227.
Palágyi e. k. 228.
Özv, Palecsko Lajosné 246.
Perényi e. k. 225.
Péter József 182.
Péter Mihály 188.
Pósa Lajos 226.
Putnoki e. k. 166, 246.
Radácsi György 240.
Ragályi Béla Bir. VIII.
Ragályi Balassa F. báró 226.
Rakaczaszendi e. k. 225.
Ragályi Géza Bir. VIII.
Réz László 169, 193, 226.
Révész Kálmán 159, 252, Bir. VIII.
Rimaszombati főgimn. 184, 201, 204, 206, 208, 209
Rohoska József 141.
Rozsnyói e. k. 235.
Ruszkay Gyula 226
Sallai Simon 250.
Sajógömöri ev. polgári iskola 243.
Sajókeszi e. k. 225
Sághi Sándor 226.
Sárospataki főgimnázium 184, 201, 204, 206, 208, 209.
Sárospataki főiskolai gazd. választmány 195, 217.
Sárospataki főiskolai igazgató tanács 241.

- Sárospataki irodalmi kör 159.
Sárospataki jogakadémia 178, 200.
Sárospataki közigazgató 200.
Sárospataki theol. akadémia 161, 195, 197, 199.
Serkei e. k. 227, 236.
Simon István és neje 236.
Simon Gábor 182.
Simon Mihály 226.
Sipos Mária 226.
Soldos Béla dr. 226.
Stunda István 249.
Süteő István 226.
Sütő Kálmán 157.
Szabó András 156.
Szabó Barna 182.
Szalay László Bir. VIII.
Szavazatot nem adott egyházak 154.
Szent Imrey Gyula Bir. VIII.
Szentmártoni Dániel 169, 193.
Özv. Széplaky Lajosné 233.
Szkárosi e. k. 216.
Szomotori e. k. 225.
Szücs István Bir. VIII.
Taktaszadai e. k. Bir. IV.
Tornai egyházmegye 244.
Tornakápolnai e. k. 225.
Tornaallyay Zoltán 226
Dr. Tüdős István püspök 141, 158, 163, 191, 193, 196, 213.
Ujcsanárosi e. k. Bir. V., Bir. VI.
Ujonnan választott tisztviselők és tanítók 226.
Ungi egyházmegye 175, 176.
Ungi esperes 163.
Ungvári e. k. 227.
Zajdó László 226.
Zsinati képviselők 153.
Zsupán László 182.
Vadászy Pál Bir. VIII.
Vallástanítók 160, 187, 208.
Varga Antal 226.
Vay Elemér báró Bir. VIII.
Virág József 240.